

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
AL 53.41.42.002#

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 66-67-68
ΕΤΟΣ ΣΤ'.—1932

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 7

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ
Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

[Τὰ παιδιά τοῦ Ἡρακλῆ κυνηγημένα, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατρὸς των, ἀπὸ τὸ βασιλιὰ τῆς Μυκῆνας καὶ τοῦ Ἄργου Εὐρυσθέα βρίσκουν καταφυγὴ καὶ προστασίαν στοὺς Ἀθηναίους. Γι' αὐτὸ ὁ Εὐρυσθέας κίνησε πόλεμον ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔφτασε ὡς τὰ σύνορά των, ἀλλὰ νικήθηκε κατατροπιασμένος. Τὴν τραγωδίαν αὐτὴν τῆ λαμπρύνει ἡ θυσία τῆς εὐγενικῆς κόρης τοῦ Ἡρακλῆ Μακαρίας, ἡ ὁποία θυσιάζεται γιὰ τὴν νίκην καὶ τὴ σωτηρίαν τῶν ἀδερφῶν τῆς. Ἡ τραγωδία εἶχε πολιτικὸν σκοπὸν ἐγκωμιάζει τὴ φιλόξενον Ἀθῆνα καὶ κατακρίνει τὴν ἀχαριστίαν τῶν Δωριέων τῆς Πελοποννήσου.]

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Α' (στίχ. 353—380) ΧΟΡΟΣ (ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ)

Στροφή

Κι ἂν ἐσὺ πολυκαυχῆσαι,
Ξένε, ποῦθες ἀπὸ τ' Ἄργος,
οἱ ἄλλοι δέ σε λογαριάζουσι
καὶ μετὰ χοντρά σου λόγια
δὲν τρομάζεις τὴν καρδίαν μου.

Τέτοιος φόβος στή μεγάλην
καὶ ὁμορφόχωρον Ἀθῆναν
νὰ μὴ σώσει, νὰ μὴ φτάσει.
Μὲ τοῦ Στένελου τὸ γιό,
τὸν Ἀργίτη βασιλιά,
ἔχασες τὰ λογικά!

Ἀντιστροφή

Ἐφτασες σὲ ξένη χώρα
μεγαλύτερη ἀπὸ τ' Ἄργος,
καὶ τοὺς περιπλανημένους,
ἀπὸ τὸν ἄλκιμον θεὸν προσπέσει
καὶ στή γῆ μου ἔχουν προσφύγει,
τοὺς τροσῶς, ἂν καὶ εἶσαι ξένος
μετὰ τὴν βίαν, χωρὶς νὰ θέλουν.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ἸΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

Ἐτησίαν	Δραχ. 50
Ἐξάμηνος	25
Ἐτησίαν ἑξωτερικοῦ δολλάρια	2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Ἐμβάσματα, συνεργασία καὶ ἄλλο σχετικὸν μετὰ τὸ περιοδικὸν στέλλονται στὴ διεύθυνσιν:

Καν Μαριέτταν Μινώτου
Δεριννὴ 49 - Ἀθῆναι

Διαφημίσεις: Ὀλόκληρος σελὶς ἑξαφύλλου δραχ. 350
Ἡμίσεια 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποιήματα

Ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδες τοῦ Εὐρυπίδου	Μετάφρ. Δημ. Μ. Σάρρου
Οἱ καλῆτερες μέρες	Μαρίνου Σιγούρου
Σ' ἔχω χάσει (Goethe)	Μετάφρ. Θεόδ. Βορέα
Τὰ σείστρα	Ὀμηροῦ Μπικέ
Ἀσκληπιάδην Ἐπιγράμματα	Μετάφρ. Ε. Π. Φωτιάδου
Esse Homo	Θ. Σ. Ἀντωνιάδου
Σαλφούς, Σιμωνίδην Ἐπιγράμματα	Μετάφρ. Μανόλη Κριαρῶ

Μελέτες

Καποδίστριας	Δημ. Π. Πασχάλη
Τὸ Βυζαντινὸ Θέατρο	Μ. Βάλσα
Τιμάρια ἐν Ζακύνθῳ	Δ. Χ. Ζωῆ
Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Θεάτρου	Ν. Δάσκαρι
Ἱστορικὰ σημεῖα Ζακύνθου ἀπὸ τὰ Βενετικὰ Ἀρχεῖα.—Τὰ Στροφάδια	Κ. Καιροφύλα
Ἐκ τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἀπαντωμένων ἱστορικῶν γεγονότων	† Χαρ. Παντ. Καραβία

Πνευματικὴ Ζωή: Οἱ διαλέξεις τοῦ ἰταλικοῦ Ἰνστιτούτου.—Τὸ πνεῦμα κέντρο τῆς ζωῆς τοῦ κράτους.—Τὸ προπολεμικὸ καὶ μεταπολεμικὸ θέατρο.—Συνέντευξις Κας Μινώτου—Σόλβιο Ντ' Ἀμίκου.—Τὸ φετεινὸ Νόμπελ, Τζῶν Γκαλσβόρδου.

Θεατρικὴ Κίνησις: Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο.—Θίασος Μαρκίας—Κυβέλης.—Ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς «Πολιτείας» γιὰ τὸ «Ἐθνικόν».

Νεκρολογίαι: Λάμπρος Πορφύρας.—Ναπολέον Λαμπελέτ.

Νέα βιβλία.—Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικά.

Si prega di prendere nota che l'indirizzo dell' «Antologia Ionica» e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è via Derigny 49. Atene.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ Δικηγόρος ἀσκηθεὶς παρὰ τῷ κ. Ἀντωνίῳ Μάτσει. Σόλωνος 99.—Ἀθῆναι.—Δεριννὴ 49.

Λόγῳ τῆς ἀκρίβειας τοῦ χαρτιοῦ καὶ τυπωτικῶν ἢ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» δὲ στέλλεται δωρεάν σὲ κανένα. Παρακαλεῖται μάλιστα θερμοῦς τοὺς φίλους τῆς καὶ συνδρομητῆς νὰ τὴν ὑποστηρίξουν ἐμβάζοντας τὸ ταχύτερον τὰς συνδρομὰς των. Θὰ λάβουν δωρεάν ἓνα ὄρατο βιβλίο, ἂν ἐκείνουσ ποὺ λείπουν τὰ τεύχη στέλλονται δωρεάν ἀρκεῖ νὰ μᾶς γράψουν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΟΥΡΚΑΙ

Δὲν ἀκοῦς τὸ βασιλιά μας,
ξένο δίκιο δὲν τιμᾶς,
Καὶ ποιὸς φρόνιμος αὐτὰ
θὰ τὰ πεῖ ποτὲ καλὰ ;

Ἐπωδὸς

Βέβαια μοῦ ἀρέσει ἡ εἰρήνη·
μὰ σ' ἐσένα, βασιλιά
κακοστόχαστε, τὸ λέγω:
ἂν στὴ χώρα μας ἐρθεῖς,
δὲ θὰ βρεῖς ὅσα θαρρεῖς·
ἔχουν κιᾶλλοι δὰ κοντάρι
κιδολοχάλκινην ἄσπίδα.
Τώρα ἐσὺ πού τοὺς πολέμους
ἀγαπᾶς, μὲ τᾶρματά σου
μὴ μοῦ κάνεις ἄνω κάτω
τὴν εὐτυχησμένη πόλη
τῶν χαρίτων, ἀλλὰ στάσου.

(Μπαίνει ὁ βασιλιάς τῆς Ἀττικῆς Δημοφώντας μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο)

~~~~~

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (στίχ. 381—608)

Ἴόλαος

Παιδί μου, τί φοβήθηκαν τὰ μάτια σου ;
Κάτι καινούργιο θὰ μᾶς πεῖς γιὰ τοὺς ἐχθρούς ;
Ἄργοῦν ἢ φτάνουν ; Τί πληροφορορέθηκες ;
Τοῦ κήρυκα δὲ θᾶβγει ὁ λόγος ψεύτικος·
Κι ὁ εὐτυχησμένος ὧς τὰ τώρα στρατηγὸς
ξέρω καλὰ πὼς ἔρχεται περήφανος
πρὸς τὴν Ἀθήνα. Ἄλλ' ὅμως τὰ φρονήματα
τῶν κομπαστῶν ὁ Δίας τιμωρεῖ βαριά.

Δημοφώντας

Ἐφτασε τ' Ἄργους ὁ στρατὸς κι ὁ βασιλιάς
ὁ Εὐρουσθέας· τοὺς εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.
Γιατὶ ὅποιος λέει πὼς εἶναι στρατηγὸς καλὸς
δὲν πρέπει νὰ θωρεῖ τοὺς ἀντιμάχους του
μὲ τῶν μαντατοφόρων του τὰ μάτια αὐτός.
Ὅμως ἀκόμα τὸ στρατὸ δὲν ἄπλωσε
στὸν κάμπο, ἀλλὰ στὸ φρούδι τῆς πετοόραχης
κάθεται—ἔτσι νομίζω—καὶ παρατηρεῖ
ποῦθε νὰ φέρει δίχως μάχη τὸ στρατὸ

καὶ τὸν ἐγκαταστήσει μὲς τὸν τόπο μας.
Κεγὼ ὅλα τὰ δικά μου τᾶσιαξα καλὰ·
Ἡ χώρα εἶν' ὀπλισμένη, στέκουν ἔτοιμα
καὶ τὰ σφαχτὰ πού θὰ κοποῦν γιὰ τοὺς θεούς.
Κι ἀπὸ θυσίες γέμισε τῶν μάντηδων
ἡ πόλη· κείναι τῶν ἐχθρῶν διωχτήρια αἰτὰ
καὶ σωτηρία τῆς χώρας. Κι ἀφοῦ σύναξα
σὲ μιὰ μεριά τοὺς χρησμοδοῦς ὅλους μαζί,
γιὰ λυτρωμὸ τῆς χώρας τούτης· ξέταξα
λόγια παλιά, καὶ φανερὰ καὶ μυστικά.
Κένῳ ἔχουν οἱ μαντεῖες διαφορὲς πολλές,
ὅλες σὲ μιὰ καὶ μόνον γνώμη συμφωνοῦν·
στῆς Δήμητρος τὴν κόρη μὲ παρακينوῦν
νὰ σφάξω μιὰ παρθένα εὐγενικοῦ γονιοῦ.

Ἐγὼ, ὅπως βλέπεις, ἔχω προθυμία σ' ἐσᾶς·
ἀλλ' οὔτε θὰ σκοτώσω τὴν κοπέλα μου,
μὴτ' ἄλλον θ' ἀναγκάσω ἀπ' τοὺς πολῖτες μου
χωρὶς νὰ θέλει· μὰ ποιὸς τόσο εἶναι τρελός,
πού θέλοντας θὰ δώσει ἀπ' τὰ χέρια του
τᾶγαπημένα τέκνα του γιὰ τὴ σφαγή ;
Καὶ τώρα θᾶντικρύσεις σύναξες πικρές,
κι ἄλλοι ἦταν δίκιο, λέγουν, νὰ βοηθήσουμε
πρόσφυγες ξένους, κι ἄλλοι ἐμὲ λὲν ἄμυαλον·
Κι ἂν κάνω τέτοιο πρᾶμα, τότε εἶν' ἔτοιμοι
συμμεταξὺ τοὺς πόλεμο νὰ κάνουν πιά.
Λοιπὸν ιδέες τα καὶ μαζί μου τρόπο βρῆς
κῆσεῖς κὴ χώρα τούτη νὰ γλυτώσετε,
κὲγὼ μὴν πέσω στοῦ λαοῦ τὰ στόματα.
Γιατὶ δὲ βασιλεύω σὰ στοὺς βάρβαρους·
ἀλλὰ θὰ λάβω δίκια, ἂν δίκια φέρνουμε.

Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ.

Μπά ! δὲν ἀφήνει αὐτὴν τὴν πόλη ἕνας θεὸς
τοὺς ξένους νὰ βοηθήσει, ἐνῶ εἶναι πρόθυμη ;

Ἴόλαος.

Ὅμοιάζουμαι, παιδιά μου, μὲ τοὺς ναυτικούς,
πού ἀφοῦ τῆς μπόρας ξέφυγαν τὴν ἄγρια ὄρμη
τῆς ἰσχυρῆς γῆς, μὰ πάλι οἱ ἄνεμοι
τοὺς ἔσπρωξαν ἀπ' τὴν στεριά στὸ πέλαγος.
Ἐπὶ αὐτοῖς διωχνόμαστε ἀπ' αὐτὴν τὴ γῆς,
ἐνῶ πιά στάκρογαλί της βρισκόμαστε,
θαρρώντας πὼς γλυτώσαμεν. Ἀλίμονο !

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΕΤΡΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Μὰ τότε, δόλια ἐλπίδα, τί μ' ἐγλύκανες,
ἀφοῦ δὲ θ' ἀποτέλειωνες τῇ χάρῃ σου
Ἄλλ' ἂν δὲ θέλει νὰ σκοτώσει τὰ παιδιὰ
τῶν πολιτῶν του, αὐτὸς δὲν ἔχει φταίξιμο.
Καὶ τᾶλλα ποῦ εἶπε ἐγὼ τὰ παραδέχομαι

(Στὸ Δημοφῶντα)

Κι ἂν τέτοια θέλουν οἱ θεοὶ τὴν τύχη μου,
ποτὲ δὲ θὰ ξεχάσω ἐγὼ τῇ χάρῃ σου.

Μὰ ἐσᾶς δὲν ξέρω τί νὰ κάνω, τέκνα μου.
Νὰ πᾶμε ποῦ; Ποιόν θεὸ δὲ στεφανώσαμε;
Σὲ ποιᾶς χώρας τὰ κάστρα καὶ δὲ φτάσαμε;
Χανόμαστε, παιδιὰ μου, θὰ μᾶς διώξουν πιά,
Ὅσο γιὰ μένα δὲ μὲ μέλει κιᾶν χαθῶ,
μόνον ποῦ σὰν πεθάνω θὰ χαροῦν οἱ ἐχτροί·
μὰ ἐσᾶς, παιδιὰ μου κλαίω καὶ καταθρηνώ
καὶ τῇ γριὰ μάνα Ἀλκμήνη τοῦ πατέρα σας.
Ταλαίπωρη, μὲ τὴ μακριὰ σου τὴ ζωὴ,
κὲγὼ ποῦ στὰ χαμένα τραβήξα πολλά.
Λοιπὸν σὲ χέρια ἐχτροῦ νὰ πέσοιμ' ἔπρεπε
καὶ τὴ ζωὴ ν' ἀφήσοιμε κακὰ - ψυχρά.

(Γυρίζοντας ἔξαφνα πρὸς τὸν βασιλιά).

Μὰ ξέρεις τί νὰ κάνουμε; Δὲν ἔχασα
τὴν κάθε ἐλπίδα σωτηρίας τῶν παιδιῶν·
Ἐμένα δόσε στοὺς Ἀργῖτες, βασιλιά,
στὸν τόπο αὐτῶν, καὶ μήτε ἐσὺ κιντύνει,
καὶ τὰ παιδιὰ νὰ μοῦ γλυτώσουν· Ἐγὼ πιά
δὲν πρέπει τῇ ζωῇ μου ν' ἀγαπῶ ἄς χαθεῖ.
Κι ὁ Εὐρουσθέας νὰ ντροπιάσει θὰ ἤθελε
πλειότερο ἐμένα, τοῦ Ἡρακλῆ τὸ σύμμαχο·
Γιατὶ νὰὶ ἀνόητος. Πρέπει νὰ εὐχονται οἱ σοφοὶ
ν' ἄχουν σοφὸν ἐχτρό τους, κι ὄχι ἀνέγνωμον·
κἔτσι μπορεῖ κι ὁ δύστηνος νὰ βρεῖ εὐσπλαχνιά.

Κορυφαῖος,

Γέροντα, αὐτὴν τὴ χώρα μὴν κατηγορεῖς·
μᾶς γίνετ' ἔτσι ἓνα ψεγάδι - ψεύτικο,
κακὸ ὄμως — πὼς τοὺς ξένους μας προδώσαμε.

Δημοφῶντας.

Μιλᾶς παλληκαρίσια, ἄλλ' ἀνεκτέλεστα.
Δὲν ἦρθε ἐδῶ μὲ τὸ στρατό του ὁ βασιλιάς
χυρεύοντάς σε. Κιᾶν χαθεῖ ἓνας γέροντας

τί θὰ κερδίσει ὁ Εὐρουσθέας πλειότερο;
(Δείχνοντας τὰ παιδιὰ).

Ἐκεῖνος θέλει νὰ σκοτώσει αὐτοὺς ἐδῶ,
Γιατὶ εἶναι πάντα κίντυνος γιὰ τοὺς ἐχτροὺς
τὰ εὐγενικὰ βλαττάρια, ποῦ δὲ λησμονοῦν
τὰ πάθια τοῦ πατέρα των. Καὶ πρέπει αὐτά,
νὰ τὰ προβλέπει ἐκεῖνος ὅλα πάντοτε.
Κι ἂν ξέρεις ἄλλη σκέψη χρησιμώτερην
ἐτοίμαζέ την, γιατί ἐγὼ πιά τᾶχασα
κεῖμαι ὅλο φόβο, τοὺς χρησμούς σὰν ἄκουσα.

(Βγαίνει ἀπὸ τὸ ναὸ ἡ Μακαριά).

(Ἔχει Συνέχεια)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΣΑΡΡΟΣ

Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος

ΟΙ ΚΑΛΗΤΕΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Οἱ καλήτερες μέρες μας εἶναι
ὅσες πῆρεν ὁ χρόνος καὶ πᾶνε.
— Γλυκεῖα θύμηση, ἀθάνατη μεῖνε
ἀφοῦ οἱ πρῶτες χαρὲς δὲν γυρνᾶνε.

Οἱ καλήτερες μέρες μας εἶναι
ὅσες μένουν στὸ μέλλον κρυμμένες.
— Ζοῦν σ' ἐσὲ τῆς Ἐλπίδας θεῖε κρῖνε
ὅλες οἱ ἄνοιξες οἱ περασμένες.

Οἱ καλήτερες μέρες μας εἶναι
ὅσες τώρα μπορεῖ νὰ χαροῦμε.
— ὦ ψυχὴ ποῦ διψᾶς πάντα πῖνε
κ' εἶναι ἀστείρεφτη ἡ Ἀγάπη ὅσο ζοῦμε.

(Παρίσι. 1925)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Σ' ΕΧΩ ΧΑΣΕΙ

Στ' ἀλήθεια τώρα σ' ἔχω χάσει !
Μ' ἄφησες, λατρευτὴ ψυχὴ !
Μέσα στὰ αὐτιά μου εἶναι ἡ φωνὴ σου
Καὶ κάθε τόπος σου ἀντηχεῖ.

Πρωτὶ τὸ μάτι τοῦ διαβάτη
τοῦ κάκου προσπαθεῖ νὰ ἰδῇ
ἀπάνω στὸ γαλάζιο θόλο
κορυδαλὸ πού τραγουδεῖ.

Κι' ἐγὼ τὸ βλέμμα μ' ἀγωνία
στὰ δάση στρέφω, στὰ κλαδιά·
σὲ προσκαλῶ μὲ τὰ τραγούδια·
Ἀγάπη μου, ἔλα, ἄχ, ἔλα πειά.

Goethe

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

ΤΑ ΣΕΙΣΤΡΑ

Ἄς παίζονε χλευαστικά τὰ γέλια σου, τὰ σειστρα
πού σ' ἔλεφάντινο ραβδί, σὰν τὸ κορμί σου, ἀνάφτουν
τὴν ὄψη πού τὴ σκάλησε κάποια σοφία μεθύστρα.
Καὶ τίς ἐλπίδες ζωντανές τὰ ὠραῖα σου χέρια ἄς θάφτουν.

Σὰ δροσομπάτης γέμισα τοῦ νοῦ μου τὴ μαίστρα.
Καὶ στὸ Ἄστρ' ὅπου ἀνωφέλευτα τ' ἀρχαῖα τὰ κάλλη στράφτουν
τὴ φράση μου ἀπαλόχυσσα, μυρώτρα καὶ χνουδίστρα,
σ' ἀκουρα χεῖλη πού σιωποῦν καὶ πού τίς μίγες χάφτουν.

Ἐνίωσα ἐκεῖ σάμπως πηγὴ κοσμογονίας τὸν πόνο
κι' ὄλο νικᾶω τὴν ἄρνηση. Μὰ μὲ τρομάζει μόνο,
τῶν ἀρχαγγέλων πού βαστοῦν τὸ θρόνο μου μαυλίστρα,

ἡ μαύρη σου καὶ σουβλερὴ ματιὰ πού φανερώνει
τὸ πετρομένο σου ὄνειρο σὲ μιὰ καρδιά ἀπὸ χιόνι.

Ἄς παίζονε στὰ γέλια σου στριγγά, φοιγτά, τὰ σειστρα...

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

(Ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς ἑκατονταετηρίδος του)

Ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου ἀγῶν περιστρέφετο κυρίως εἰς τὸ τίς πρῶτος ν' ἀρπάσῃ τὴν ἐξουσίαν, ὅπως κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ βασιλέως εὔρεθῆ κατέχων αὐτήν. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ ὑπέρτατος σκοπός, περὶ ὃν διεμάχοντο μὲν οἱ λογάδες τοῦ ἔθνους, ἐσφαγιάζετο δὲ τὸ ἔθνος αὐτό. Ἐάν τις φιλοπραγμονῶν, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἱστορικῶν Ἀναμνήσεων, ἀναδράμῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀγῶνος ὅπως ἀναζητήσῃ καιροὺς παραλλήλους πρὸς τοὺς δημιουργηθέντας μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου, δὲν θὰ βραδύνη νὰ πεισθῆ ὅτι κυκεῶν καὶ κόλασις παθῶν, ἐρίδων, στάσεων, ἐκδικήσεων, ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἀνόμων διοικήσεων, ἀνομωτέρων συνελύσεων, ξενικῶν ἐπεμβάσεων, προσβολῶν κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας, ἐξευτελισμοῦ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν χαρακτήρων, δημεύσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ, διαρπαγῆς τῶν κοινῶν, οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ τῶν δεινοτάτων περιπετειῶν, κατήσχυε τὴν Ἑλλάδα. Θὰ πεισθῆ πρὸς τούτοις, ὅτι οὐδεὶς περισσότερον τοῦ Καποδιστρίου ἐκῆδετο τῆς πατρίδος καὶ ὅτι μετ' αὐτοῦ συναπεσβέσθη καὶ ὁ τελευταῖος τῆς φιλοπατρίας σπινθῆρ.

Ὁ Καποδίστριας ἦτο κυρίως φύσις διπλωμάτου, καὶ ὡς διπλωμάτης ἐμεγαλουργήσεν. Ἡ διπλωματικὴ του δράσις ἦτο κολοσσιαία. Ὑπὲρ πάντας αὐτὸς συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ δοθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Εὐβοία καὶ ἡ Ρούμελη. Ἦτο τὸ ὄνομά του μέγας μαγνήτης. Τὸ ἐφοβεῖτο ἡ Αὐστρία. Τὸ ἐσυλλογιζέτο ἡ Ἀγγλία. Τὸ ἐλογάριαζεν ἡ Τουρκία. Τὸ ἐλάτρευεν ἡ Ἑλβετία, τῆς ὁποίας ὁ Καποδίστριας ἦτο ἐπίτιμος πολίτης. Τὸ ὄνομά του ἄλλοτε ἐξεπροσώπει τὴν μεγαλυτέραν τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀσίᾳ δυνάμεων, τὴν Ρωσσίαν. Ἦτο ὁ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχικαγκελλάριος αὐτῆς ὄνομα ὅπερ ἐνέκλειε δύναμιν 500,000 λογχῶν. Ἄλλ' ὅτι ὁ Καποδίστριας ἦτο τῆς Ἑλλάδος μόνον Κυβερνήτης, τί ἐντεπροσώπευε τὸ ὄνομά του ; Τοὺς ἀτάκτους τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοὺς τακτικούς τοῦ Γεράρδου Οὐτε ἐξαισιχιλοὺς ἀνδρας. Καὶ ὅμως, περίεργον ! Ὁ μαγνήτης δὲν ἔχει χάσει τὴν δύναμίν του. Μαγνήτης ἔλκων. Τί ἔλκων ; Τὴν Εὐβοίαν, τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν Ἀττικὴν.

Ἐτὴ παρήλθον ἀφ' ἧς ἐπερατώθη ὁ ἐπικὸς ἀγῶν, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐκινδύνευε νὰ μείνῃ μὲ μόνην τὴν Πελοπόννησον, ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Πύλης ! Μεγάλου πένθος ἀκαδεῖχθη ἡ δύναμις τοῦ Καποδιστρίου. Ἀπὸ τὴν Ἀθήνας, ἀπὸ τὸ Ναύπλιον ἐκυβέρνα τὴν Εὐρώπην ! Ὁ Ρωσσο—Τουρκικὸς πόλεμος ἦτο ἐν μέρει ἔργον ἰδικόν του. Τὸν ἐξεσφενδόνησεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς εἰρήνης ὡς πῦρ καίον, εἰς τὸ ὅποιον

ἔμελλε νὰ χαλυβδωθῆ ὁ θώραξ νέας μεγάλης Ἑλλάδος. Ἀλλὰ ὁ Δίβιτις ὑπέγραψεν ἐν Ἀνδριανουπόλει τὴν εἰρήνην κατὰ τὰ ἑπτακόσια ἐνενηντα ἐνενάμιου ὡς Ρῶσσοι, καὶ μόνον κατὰ τὸ ἡμισυ χιλιοστὸν ὡς Ἑλλήν. Καὶ ἀπὸ τὸ φλέγον ἐκεῖνο πῦρ δὲν ἐξῆλθεν οὐδὲ θώραξ, οὐδὲ κράνος διὰ τὴν Ἑλλάδα. Μόλις ἤχοι τινές, στερεώσαντες τὸ ὑπάρχον. Ἄλλ' ἰδοὺ μεγαλουργεῖ καὶ πάλιν τὸ διπλωματικὸν δαιμόνιον τοῦ Κυβερνήτου, ὁ μέγας οὗτος φουσητήρ. Ἀναβρίπτει τὸ ἀπειλούμενον νὰ σβεσθῆ πῦρ τοῦ Λονδινείου Συνεδρίου καὶ δίδει ψυχὴν εἰς τὴν ἄψυχον Εὐρώπην.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Καποδιστρίου ἡ ἀγωνιζομένη ἐλευθερία ἔγεινε πατροκτόνος. Διότι ὁ Καποδιστριας ἠνόησε ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους καὶ νὰ τὴν δώσῃ εἰς τοὺς πολλούς. Νὰ συντρέψῃ τοὺς συνεχίζοντας τὴν τουρκικὴν παράδοσιν ἄρχοντας, ν' ἀνορθώσῃ δὲ τοὺς ἀρχομένους. Ὁ λαός, τὸν ὅποιον ἐβασάνιζεν ἡ τυραννία τῶν ὀπλαρχηγῶν τουρκοκοτζαμπάσηδων, ἀνέπνευσεν ὑπὸ τὴν φιλόστοργον διοίκησιν τοῦ Καποδιστρίου, καί, θεοποιῶν αὐτόν, τὸν ὠνόμαζε Μπαρμπαγιάννη! Ὅνομα ἀξίζον μίαν δόξαν καὶ ἐκχύνον χεῖμαρβρον παρηγορίας καὶ ἐλπίδος. Δὲν ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς γεωργοὺς ὡς φεουδάρχης, ὡς συμφεροντολόγος, ὡς ἄρπαξ. Ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε τὸ ἔδωσεν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ἐφερεν χρήματα, δὲν ἔφερεν χρήματα. Εἶπεν εἰς αὐτὸν τὸ Πανελλήνιον νὰ τὸ ἀπονεύμῃ ὡς εἰς ἀρχηγὸν τοῦ κράτους ἐπιχορηγήσῃ. Ἐρνήθη, «Ἐνόσω ἔχω καὶ ζῶ μὲ τὰ δικά μου, δὲν ἐννοῶ νὰ ἐγγίσω χρῆμα τοῦ δημοσίου ὅταν τελειώσουν τὰ δικά μου τότε σκεπτόμεθα». Δὲν ἦτο λοιπὸν ἐκμεταλευτὴς αὐτός, δὲν ἦτο καταχραστής, δὲν ἦτο καταπατητὴς γαιῶν. Ἦτο λοιπὸν Μπαρμπαγιάννης. Ἦτο πατήρ. Ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του διήλθον ἐν παρελάσει λευκοχιτῶνων παρθένων αἱ μάλλον ἀκτινοβόλοι, αἱ μάλλον σωτήριοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἰδέαι. Ὑλὴν καὶ πνεῦμα, ἠθικὴν καὶ πλοῦτον, ἀρετὴν καὶ χρῆμα, παραγωγὴν καὶ δύναμιν, στρατὸν καὶ ναυτικόν, γεωργίαν βελτιωμένην καὶ πίστιν ἀγροτικὴν, ὑπὲρ ὅλων ἐσκέφθη, ὑπὲρ ὅλων ἐμερίμνησε καὶ ἠργάσθη ὑπερανθρώπως.

Ὅ,τι Ἐκεῖνος ἐδημιούργησεν ὑλικὸν σώζεται ἀκόμη πολλαχοῦ, μνημόσυνον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς στερεώτερον ἢ ἡ μνήμη τῶν καρδιῶν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ τὸ ἠθικόν, τὸ ἀναπλαστικὸν οἰκοδόμημα, τὸ ἔργον τῆς ἐθνικῆς διαπλάσεως, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐν πορείᾳ ἀσφαλεῖ ἤθελε τραπῆ τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος τὴν ὁδὸν τοῦ μέλλοντος, ἐξέπνευσε μετ' αὐτοῦ.

Τοὺς σκοπέλους, ἐπὶ τῶν ὁποίων μετὰ πάροδον τόσων δεκαετηρίδων ἐμέλλομεν νὰ συντριβῶμεν, τοὺς διεῖδεν ἔκτοτε ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγλῦος τοῦ μέλλοντος ἡ ἀτύλλητος διορατικότης του. Ἐπεδίωκε, νὰ θεμελιώσῃ πολιτικὰ ἤθη, καὶ νὰ ἰσχυροποιήσῃ καὶ περιοφουρήσῃ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, εἰς τὸ ὅποιον

κατὰ μέγα μέρος ὠφείλετο ἡ ἐθνικὴ νεκρανάστασις. Καὶ ἔθετεν ἀσφαλῆ, βαθέα, στερεὰ τὰ θεμέλια τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας ὁ ἀνὴρ, τὸν ὅποιον, μεταξὺ τόσων ἐρπετῶν, καὶ ἄνδρες χρηστοί, ἄνδρες ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀφελεῖς ὅμως καὶ ἀπλοῖκαὶ καρδιαί, παραπλανηθεῖσαι ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν, παρεγνώρισαν καὶ ἐπολέμησαν διὰ λυσσώδους ἀντιδράσεως.

Τὴν οἰκονομικὴν καταπόνησιν ἐφοβεῖτο ἔκτοτε ὁ Ἰωάννης Καποδιστριας, τὴν καταπόνησιν, τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς ἀπεργάζεται ἡ ἔλληψις παραγωγῆς ἰσχυρᾶς, ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀκμαίας, διαχειρήσεως τιμίας. Διὰ τοῦτο ἔκτοτε διεῖδεν, ὅτι μόνον τῆς γῆς τὰ στέρνα ἦσαν ἡ οἰκονομικὴ ἐγγύη τοῦ μέλλοντος καὶ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία αἱ βάσεις οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Δὲν ἠσθάνετο ἐνθουσιασμὸν διὰ τὰς χιλιάδας τῶν ἀμαθῶν ἰατρῶν, τῶν ἀκολασταίνοντων δικηγόρων καὶ τῶν ἀναλφαβήτων φιλολόγων, τοὺς ὁποίους θὰ μᾶς ἐχάριζεν ἡ πανεπιστημιακὴ ἐκπαίδευσις, καὶ ἦτο φωτοσβέστης διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἀντίληψιν ἀκόμη πολλῶν ἐντίμων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν. Τῷ εἶχε δὲ καταλογισθῆ καὶ πλάνη πολιτικὴ διὰ τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς ἠθέλησε νὰ πατάξῃ τὴν τυραννίαν τοῦ κοτζαμπασισμοῦ, τὰς συνεχιζομένας καταχρήσεις καὶ τὰς πιέσεις τῆς τουρκικῆς παραδόσεως, διὰ τὴν τραχύτητα τῶν μέσων, δι' ὧν ἐπεδίωξε τὴν λαϊκὴν χειραφεσίαν. Ὁ λαός ὅμως δὲν εἶχε παραγνωρίσει. Τὸ στοργικὸν ὄνομα, μὲ τὸ ὅποιον τὸν ἀπεκάλει ἡ ἀφελῆς ἀφοσίωσις του, ἦτο σύμβολον λατρείας καὶ προσκυνήματος.

Καὶ ἤδη ὅτε ἐνὸς αἰῶνος πάροδος ἐδικαίωσε τὴν θαυμαστήν, τὴν κταπλήσσοσαν διαίσθησίν του, οὐδεὶς ἤμπορεῖ σήμερον νὰ ἀμφισβητήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐκτροχιασμοῦ τῶν πολιτικῶν ἡθῶν, εἰς τὴν ἐξελισσομένην ὑπὸ νέας πάντοτε μορφᾶς κυριαρχίαν τοῦ κοτζαμπασισμοῦ, τὴν ἐπιβολὴν δηλαδὴ τῶν ἰσχυρῶν κατὰ τῶν ἀδυνάτων, τὰς περὶ τὸν δημόσιον πλοῦτον ἀδεῶς διαπραττομένας καταχρήσεις, τὴν ἀδυναμίαν τοῦ νόμου, τὴν ἔλληψιν κοινωνικῆς ἀσφαλείας καὶ τάξεως, τὴν ὁποίαν ἀπήλαυε τελείαν κατὰ τοὺς ἀγρίους ἐκείνους χρόνους ὑπὸ τὴν πατρικὴν κυβέρνησίν του ὁ ἐλληνικὸς λαός, ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο εἶχεν ἀσφαλῶς διαγνώσει τὰ πράγματα θέλων νὰ διαπλάσῃ τὴν ἀπλαστον ἄλλ' ἀγαθὴν ζύμην τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως αὐτὸς εἰργάξεται νὰ τὴν διαπλάσῃ, εὐρίσκων δ' ἀμειλίκτους ἐν τούτῳ πολεμίους μόνον ἐκείνους, τῶν ὁποίων νόμος ἦτο τὸ προσωπικὸν συμφέρον καὶ τοῦ νόμου τούτου ἐκτελεστής ἡ μάστιξ των. Ἐνσκηπίσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς ὑπὸ τῶν ὀρδῶν τοῦ Ἰωάννου Μεταρροφείου Πανώλους, ἔγραψε χαρακτηριστικώτατα πρὸς τὸν Ἰωάννην Γενικὸν Καπετάνιο ἐπί γῶ τὸ χεῖρ χωρὶς νὰ φοβᾶμαι τὴν πανώλη. Ἡ μόνον ἐκκώλῃς τὴν ὁποίαν φοβοῦμαι εἶναι οἱ ἐν κακίᾳ καὶ ἀνικανότητι γηράσαντες ἄνθρωποι».

Καὶ ἐπὶ πλέον ὁ ἀνὴρ ὁ βιώσας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ξένου πολιτισμοῦ,

τοῦ ξένου κοινωνικοῦ βίου, δὲν εἶχε τίποτε ξενίζον εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ ἔτρεμεν εἰς τὴν ἰδέαν μήπως ξένα συνήθειαι, ξένα ἤθη ἀλλοιώσουν τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνου. Τὸν ἤθελε λιτόν, ἀπέριττον, ἐχόμενον τῶν παραδόσεων του τῶν ἐθνικῶν μετὰ ζηλοτυτίας ἀγρίας. Εἶχε φέρει ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας κόμης δὲ Ροάν εἰς Ναύπλιον κιβώτια τινα περιέχοντα πολυτελῆ ἐπιπλα. Δακρύων ὁ Κυβερνήτης τὸν παρεκάλει νὰ μὴ τὰ χρησιμοποίησῃ, διότι ἡ θεὰ των θὰ καταστήσῃ γνωστὰς εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀνάγκας τὰς ὁποίας δὲν αἰσθάνονται, θὰ ἐμπνεύσῃ, ἔλεγεν, πόθους ἀπολαύσεων, τὰς ὁποίας ἡ πτωχεία των δὲν ἐπιτρέπει. Κοινωνικὸν κίνδυνον θὰ δημιουργήσῃ, ἔλεγεν, ἡ πρόωρος εἰσβολὴ ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἔμποροῦν νὰ θεραπεύσουν τὰ μέσα τοῦ τόπου.

ᾠ! Ἄν ἐσηκώνετο σήμερον ἀπὸ τὴν γαλήνην τοῦ τάφου του ἐν μέσῳ τοῦ συγχρόνου κοινωνικοῦ κυκεῶνος, τῆς ὀθνεῖου εἰσβολῆς ἡθῶν καὶ ἔξων ἐκλουουσῶν τὰ κοινωνικὰ θεμέλια, ὅποιον μαρτύριον θὰ ἐδοκίμαζεν ἡ ψυχὴ του ἡ ἀγία!

Ἄλλ' αὐτὸς ἐκεῖ εἰς τὸν ἐρημικὸν ναὸν τῆς Πλατυτέρας κοιμᾶται ὑπὸ τὴν πλάκα τὴν φέρουσαν ἀπλῶς τὸ ὄνομά του τὸ τίμιον, καὶ ἂν ἡ εὐγνωμοσύνη μας, ἀνάλογος πρὸς τὸ ἡθικὸν ἡμῶν ἀνάστημα, μόλις μετὰ ἓνα ὀλόκληρον αἰῶνα ἀνήγειρε τὸν ἀνδριάντα τοῦ ὑπερόχου ἀνδρὸς εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ἀδέκαστος ἱστορία πολὺ πρότερον ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν δικαιοσύνην, καὶ αἰ συμφοραί, τὰς ὁποίας ἐπὶ πλέον τῆς μιᾶς ἑκατονταετηρίδος πλανώμενοι εἰς ἀδιεξόδους τρίβους ἐδοκίμασαμεν, ἐδικαίωσαν τὰς προόψεις Ἐκείνου, ὅστις ἔκτοτε ἐγνωρίζε τί ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνῃ καὶ τί νὰ ἐπιδιώξῃ ἐν τῇ ὀργανώσει τοῦ νεοπαγοῦς κράτους.

Πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν ξένων καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἠγωνίσθησαν ἐξ ἐμπαθείας καὶ προκαταλήψεως νὰ ὑποβιβάσωσι τὴν φαεινὴν διάνοιαν καὶ τὴν εὐγενῆ φιλοπατρίαν τοῦ Καποδιστρίου· ἀλλὰ πᾶς ἀπροσωπὸληπτος κριτῆς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ νεωτέρα Ἑλλάς δὲν παρήγαγεν ἄνδρα μεγαλοφυέστερον, ἀγαπήσαντα δ' αὐτὴν εἰλικρινέστερον καὶ φιλοστοργότερον. Οἱ δημεγέρται παρήλθον· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Καποδιστρίου μένει καὶ θὰ μένῃ ἀθάνατον, διότι ἦλθεν ἐν μέσῳ εὐλογιῶν καὶ ἔπесεν ἐν εὐλογιῶν. Ἴσως δὲ αἰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπελθοῦσαι ἀλλεπάλληλοι ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος συμφοραὶ πρέπει νὰ ἐξηγηθῶσιν ὡς τιμωρὸς τις Νέμεσις. Ἠπόρου πῶς δὲν ἔδωκεν εἰς τὸ κράτος ἐλευθέρους θεσμούς. Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ ἀπορήσουν ἐξ ἴσου βλέποντες ἀρχιτέκτονα ἐπιθέτοντα τὴν κορωνίδα πρὶν κτίσῃ τὰ θεμέλια τοῦ οἰκοδομήματος. Παραλαβὸν τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἰμπραῆμ ἐσπαρμένην δι' ἄλατος, πᾶν ἄλλο βεβαίως ἔπρεπε νὰ συλλογισθῇ ἢ νὰ δημιούργησῃ κοινοβούλια, ὑπεύθυνα ὑπουργεῖα καὶ πανεπιστήμια. Ἐπρεπε μᾶλλον νὰ δώσῃ ἄρτον στέγην καὶ ἐνδύματα

εἰς τὸν λιμοκτοοῦντα, ἄστεγον καὶ γυμνητεῦντα λαόν, Εὔρε χάος καὶ ἔπλασε κράτος διοικήσας τὴν Ἑλλάδα μετὰ στοργὴν πατρικὴν καὶ ἀνιδιοτελεῶς ὡς δίκαιος Ἀριστείδης καὶ ὄχι ὡς Καῖσαρ.

Τις οἶδε ποῖαν θὰ ἐδημιούργει τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν δὲν ἐπιπτεν ὁ μέγας ἀνὴρ πρὶν τελειώσῃ τὸ ἔργον του! Ἄλλ' ἠγέρθησαν ὑποσκελισθέντες τινὲς ἀρχολίπαροι καὶ ἀνακηρύξαντες ἑαυτοὺς συνταγματικούς, λέξιν, τὴν ὁποίαν οὔτε νὰ συλλαβίσωσιν ἤξερον οἱ πλειστοὶ, ἀνέτρεψαν τὴν νόμιμον τάξιν καὶ ἐπέβαλον διὰ τῆς βίας εἰς τὸν λαόν Σύνταγμα, τοῦ ὁποίου οὗτος δύο μόνον ἔβλεπε ψηλαφητὰς ὑποστάσεις, τὴν κλοπὴν καὶ τὴν δόωσιν. Ἐν δὲ μόνον μετὰ τὸν Καποδιστριαν ὑπῆρξεν τῆς κωμωδίας ταύτης τὸ θῦμα· ἡ Ἑλλάς.

Ἴδου ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία του. Ἰστορία ἀνδρὸς φύσει μεγάλου, κυβερνήσαντος καὶ τελευτήσαντος ὡς μεγαλομάρτυρος! Ἦτο ἡ τελευταία θυσία, τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ κάμῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἔκαμεν ὡς ἀνὴρ καὶ τὴν ὑπέστη ὡς ἅγιος. Τοὺς εἶδε τοὺς δολοφόνους καὶ ἐπρονόησεν ἡ ψυχὴ του. Ἀνέβλεψε πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Ροδίου καὶ ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν νὰ σωθῇ. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀρνηθῇ τὸ ὕστατον ὑπὲρ τῆς φιλιότητος τοῦ Ἑλλάδος μαρτύριον. Ἐδόθη, παρεδόθη καὶ ἔσβυσε! Χωρὶς ἓνα στεναγμὸν, χωρὶς καμμίαν λέξιν πόνου. Οἱ στεναγμοὶ εἶχον ἐξαντληθῇ, καὶ αἱ λέξεις ἐπίσης. Ἐν καὶ μόνον ἀπέμενε: Νὰ ἠχῆσῃ ὁ γδοῦπος τοῦ σώματός του πίπτοντος καὶ ν' ἀκουσθῇ ἡ φρικαλέα κραυγὴ: Ἐσχότωσαν τὸν Κυβερνήτην. Οἱ δεῖλαιοι! Δὲν τὸν ἐφόνευσαν· τὸν ἀνέστησαν.

*Ἐγραφον ἐν Ἀνδρῶν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ

Στὴ φίλη μου Ἀρχαϊάνασσαν ἀπάνω στὶς ρυτίδες ἐπῆγεν ὁ μυριόχαρος καὶ κάθισεν ὁ Ἔρως.

*Α! ἔρασταί!

Ποὺ δρέψατε τὸ δροσερὸ τῆς ἥβης τῆς λουλουδί

— ἐκείνην νιὰ σὰν ἦτανε, πρωτῆρα, στὸν καιρὸ τῆς —
σὰν ποιά φωτιά νὰ νοιώσατε, σωστὴ μιὰ πυρκαγιά!

Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Μ. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (*)

(Μετάφραση τῆς Δίδας Κορνηλίας Γράκχου ἀπὸ τὸ γαλλικὸ ἀνέκδοτο κείμενο, θεωρημένη ἀπὸ τὸ συγγραφέα)

Εἶναι ἀρκετὰ παράξενο πῶς ἀπὸ μιὰ περίεργη τροπὴ τῶν πραγμάτων τὸ ἴδιο τὸ αἷτιο μετάρπρεψε ξαφνικὰ τὴν ἐκκλησίαν σὲ προστάτρια τοῦ θεάτρου. Παρουσιάζεται ὁ Ἄρειος καὶ ταράζει τὸν ὀρίζοντα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν γαλήνην μὲ τῆς διδαχῆς του γιὰ τὴ δογματικὴ τριάδα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν του φουσκώνει τόσο ἀπότομα ποῦ ἀνησυχεῖ στὰ γερὰ τὸν παπάδικους κύκλους. Ἡ δογματικὴς ἐριδες ξεφουτρώνουν, σειρὰ - σειρὰ ὁ Νεστόριος, οἱ Μακεδόνιοι, οἱ Μονοφυσίτες, οἱ Μονοθελήτες κ.τ.λ. ζαλίζουν τὸν κόσμον, ἀλληλοτραῶνουνται μὲ κούφια ἐπιχειρήματα καὶ ἀλληλοαναθεματίζονται. Ἡ ζῆση, ὁ ζῆλος, ἡ ὀρμή, ἡ λύσσα, ἡ τύφλωση ἀντικαθιστοῦν τὴν εὐθυκροισία. Τὸ κράτος, παρὰ τοὺς μελάδες του γιὰ τὴν ἀμυνα τῶν ἀπεράντων καὶ κάθε τόσο μετατοπιζόμενων συνόρων, τὰ χρειάστηκε καὶ ἡ ἐκκλησία φοβήθηκε γιὰ τὰ καλά. Ἐφτανε ν' ἀγγίξῃ κανεὶς μιὰ περτίτσα τοῦ δόγματος γιὰ νὰ καταρροεύῃ στάχτη τὸ θρησκευτικὸ οἰκοδόμημα. Μὲ κάθε θυσία ἔπρεπε ν' ἀποσοβηθῆ τὸ κακό. Ἀλλὰ ποιὸς λογαριάζει τῆς ἐκκλησιαστὲς ποινές; ὁ λαὸς δὲ σκοτίζεται καὶ οἱ αἱρετικοὶ χλευάζουν τὸ δόγμα δημόσια. Μερικοὶ αὐτοκράτορες πάλι ἀπὸ τὸ φόβον μὴν παραδυναμώσῃ ἡ ἐκκλησία, ἀναγνωρίζουν τὴ διδασκαλίαν τοῦ Ἀρείου ὡς ἀντιπροσωπευτικὴ τῆς ἐπίσημης θρησκείας.

Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μάταια συγκαλέσανε οἰκουμενικὴ σύνοδο γιὰ νὰ καταδικάσῃ τὸν Ἄρειον. Τὸ μόνον ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς δουλειᾶς σιάνθηκε νὰ ἀξηθητῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ αἰρεσιάρχου. Νὰ συνέβῃ ἄραγε αὐτὸ γιὰτὶ ὁ λαὸς ἐνδιαφερότανε τόσο στὰ δογματικὰ ζητήματα, ὥστε ἔπαιρνε τὸ μέρος τοῦ Ἀρείου; Μήπως ἡ καινοφάνεια τῆς διδασκαλίας του νὰ σαγήνευσε τὰ πλήθη σὲ τέτοιο σημεῖο; Δὲ βαριέστε! Κεῖνον ποῦ κρατοῦσε τὴ μάζαν δὲν ἦταν βέβαια οἱ λαβυρινθώδικες λεπτολογίαι τῶν δογμάτων ἀπὸ τῆς ὁποῖας δὲν καταλάβαινε κουκουῖται, παρὰ πολὺ περισσότερο, τὰ μέσα τῆς προπαγάνδας γιὰ τὴ διάδοσιν τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ἀπὸ αὐτὰ λοιπὸν τὰ μέσα ἦταν καὶ τὸ θέατρο, δηλαδὴ ἡ θεαματικὴ διασκέδασις ποῦ οἱ «ὀρθόδοξοι» εἶχαν ξαποστείλῃ, στὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον. Τὸ θέαμα χρησίμευε τὸ ἀκαταμάχητον ὄργανον κάθε προσηλυτισμοῦ. Ὁ Ἄρειος γιὰ τοὺς σκοποὺς του ἐκμεταλλεύεται τὴν ἀδυναμίαν τοῦ λαοῦ, κολακεύει τὰ

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον τεῦχος

γοῦστα του καὶ ἐγκαινιάζει στὸ λειτουργικὸ τυπικὸ μιὰ ἐξωτερικὴ πομπὴ ποῦ μετᾶλλαξε τὴ λειτουργίαν σχεδὸν σὲ παράστασις.

Συνθέτει τὴ Θάλεια⁽¹⁾ εἶδος λειτουργικοῦ ποιήματος, κατὰ τὴ μαρτυρίαν τοῦ Ἀθανασίου, τοῦ πιὸ ἄσπονδου ἀντιπάλου του. Τὸ θεατρικὸ στοιχεῖον ἀνακατώνεται μὲ τῆς προσευχῆς καὶ πολὺ γρήγορα δεσπόζει. Ἡ παντομίμα καὶ ὁ χορὸς θυμίζουσιν τὰ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ «ὑπεραγία» λειτουργία κατατιγᾶ παρῳδία καὶ ἡ ἀκολουθία παίρνει τὸ χαρακτήρα θεατρικῆς ἐχτέλεσης.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη θεωρούμενη ἡ ἀλματικὴ πρόοδος τῆς νέας αἵρεσης ἰδίως στῆς λαϊκῆς τάξεις δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξαφνιάξῃ. Διαδιδόμενη ἀπὸ ἓνα θρασὺ καὶ ἐξυπνὸ ἀρχηγὸ ποῦ ἤξερε νὰ συνδυάζῃ τὴν ὕψιστην πολιτικὴν του μὲ τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ, ἦταν φυσικὸ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου νὰ ἔχη μ' αὐτοὺς τοὺς ὄρους μιὰ ἐξαιρετικὴ τύχη.

Οἱ ἀντίπαλοι πολὺ γρήγορα κατάλαβαν πῶς, γιὰ νὰ πολεμήσουν τὴν αἵρεσιν, ἡ ἀποφάσεις τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, τὰ ἀναθέματα, οἱ ἀφορισμοὶ καὶ ἡ κόλασις ἦταν κοροφῆξαλα.

Δὲν εἶχαν νὰ διαλέξουν τὴν θεραπείαν καὶ ἔπρεπε νὰ σκοτώσουν τὸ κακὸ μὲ τὸ κακὸ καὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἴδια μέσα. Στὴ Θάλεια τοῦ Ἀρείου ἀντιτάξανε τὴν Ἀντιθάλεια. Ἡ μουσικὴ ποῦ εἶχε καταδικάσῃ ἡ Ἐκκλησία σὰν εἰδωλολατρικὸν σύνεργον γρήγορα ξαναβάλλθηκε στὸ λειτουργικὸ τυπικόν,⁽²⁾ ὅπου ἔμελλε ἀργότερα, ἰδίως ἀπὸ φωνητικὴν ἄποψιν νὰ πάρῃ τεράστιαι καὶ ἀνυπολόγισται διαστάσεις καὶ νὰ ἀποτελέσῃ τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς ὀρθόδοξης ἀκολουθίας.

Ἐτσι ἐπὶ ἓνα ὀλόκληρον αἰῶνα οἱ Ἀρειανοὶ μὲ τὸ νὰ ἔχουν εἰσαγάγῃ τὸ θεαματικὸν στοιχεῖον στὴ λειτουργίαν, προκαλέσανε μιὰ πεισματάρικην ἀντίδρασιν τῶν ἀντιθέτων καὶ τελικὰ τὸ θέατρο, ἐνῶ πρὶν τὸ ἀπειλοῦσε τελειωτικὴ ἐξαφάνισις, βρῆκε τὸ μέσον νὰ φυτοζωῆ κουτσὰ στραβά. Ἡ Ἐκκλησία γιὰ νὰ περισώσῃ τὰ συμφέροντά της δείχτηκε ἀρκετὰ ἐπιτήδεια νὰ τὰ σιάξῃ μὲ τὸ θανάσιμον χθεσινὸν ἀκόμα ἐχθρότης. Ἐξ ἄλλου πολλοὶ κληρικοὶ δὲν ἔκρουβαν τῆς προτιμήσεις τους γιὰ τοὺς σκηνηκοῦς Ἑλληνας ποιητῆς, ποῦ ἄρεζαν πάντοτε, καὶ παρ' ὅλα, καὶ κυρίως στὰ μορφωμένα πρόσωπα ποῦ ὁ ἱππόδρομος δὲ μποροῦσε νὰ συγκινήσῃ καθόλου. Ἀξίζει τὸν κόπον καὶ εἶναι νόστιμον νὰ

(1) Δυστυχῶς αὐτὸ τὸ ἔργον δὲ σόθηκε ἀκέραιον. Τὰ λίγα ἀποσπάσματα ποῦ ὑπάρχουν δὲν μποροῦν νὰ δώσουν μὴν ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ ποιήματος μ' ὅλες τὰ λεπτομέρειαις. Ἦταν φαίνεται μιὰ ἀπομίμησις τῶν Φλυάκων, σήμερον χαμένων τοῦ Σαπφῶ. Εἶναι βέβαιον πῶς ὁ Ἄρειος μὲ τὸ νὰ ἔχη μιμηθῆ, τοῦλάχιστον στὴ μετοικίαν του, ἕναν ἀρχαιολόγον ποιητῆ, ἔδωκε στοὺς ἀντιπάλους του ἓνα περισσότερο ἐπιχειρήμα νὰ τὸν χτυπήσουν μὲ τὴν προσοπίδα τῆς ἠθικῆς.

(2) Βλέπε Σάβα: «Κρητικὸν Θέατρον», εἰσαγωγὴ σελ. ρμστ'.

ἀναφέρουμε πῶς ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, αὐτὸς ὁ φανατικὸς ἐχθρὸς τοῦ θεάτρου, εἶχε καταπιαστῆ στα νειᾶτα του νὰ μεταφράζῃ κωμωδίες τοῦ Ἀριστοφάνη. (1) Τὰ δοκίμια του δὲν ὑπάρχουν· ὁ συγγραφέας μήπως τὰ ἐξαφάνισε σὲ μιὰ κρίση μετάνοιας, ἐμφορημένος ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτηση τῆς θείας χάριτος; (!!!) Χωρὶς νὰ προσπαθῆσωμε νὰ λύσωμε ἕνα παρόμοιο πρόβλημα, ποῦ δὲν ἔχει δὰ καὶ τόσο σπουδαῖο ἐνδιαφέρον, περιοριζόμεστε νὰ θυμίσουμε τοὺς Ρωμαίους πατρικίους ποῦ καμώνουνταν δημόσια πῶς περιφρονοῦσαν τὰ Ἑλληνικὰ ἔργα, καὶ ποῦ τὰ ἀπολάμβαναν κρυφὰ στὴ σιωπῆ καὶ στὴ μοναξιά τοῦ σπητιοῦ τους.

Ἡ περίπτωση τοῦ Χρυσοστόμου δὲν ἦταν μοναδική. Πολὺ πῖθ πρῶτα καὶ πολὺ πῖθ ὕστερα ἀπὸ τὸν Ἄρειο πολυάριθμοὶ ὑψηλοὶ ἀξιωματοῦχοι τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ δόγματος, ἀφέθηκαν νὰ σαγηνευτοῦν στὰ χάρματα καὶ τὴν ὁμορφιά τῶν ἀρχαίων ἀναγνωσμάτων. Ἀπ' αὐτὸ βγήκαν ἕνα σωρὸ σχολαστικὲς ἀσκήσεις καὶ ἀπομιμήσεις τῶν ἀρχαίων προτύπων τῆ Βυζαντινῆ ἐποχῆ. Οἱ ὕμνοι τοῦ Συνεσίου, οἱ στίχοι κάποιας ἀδέσποτης **Κλυταιμνήστρας**, γιὰ τὴν ὁποία θὰ μιλήσουμε παρακάτω, εἶναι οἱ μαραγκασμένοι καρποὶ τῆς μελέτης τῆς ἀρχαιότητος ἀπὸ ἐκείνους ποῦ εἶχαν ἐπάγγελμα ἕνα δόγμα ποῦ ἐπέβαλε τὴν ἐξαφάνιση κάθε ἕχνους τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου.

Ἡ φήμη τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν στὸ βυζαντινὸ μεσαίωνα ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τοὺς σχολιαστὲς τοῦ Σοφοκλῆ ποῦ σημειώνουν ὅτι τὰ ἀρίστουργήματά του ἄρεζαν ξεχωριστὰ καὶ κυρίως ὁ **Αἴας**, ἡ **Ἠλέκτρα** καὶ ὁ **Οἰδίπους Τύραννος**. Μαζὺ μὲ ἄλλα μαθαίνομαι πῶς ὁ Εὐγένιος πρὸς τὸ τέλος τοῦ Ε' αἰῶνα σχολίαζε μερικὲς ἀπὸ τῆς σωζόμενες τραγωδίες τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλῆ. Ὁ Τρικλίνιος ἀργότερα ἀνάλαβε τὴν ἴδια ἐργασία. Ὅσο γιὰ τὸν Εὐριπίδη, αὐτὸς τρέλλαινε ὅλο τὸν κόσμον· οἱ λαξευτοὶ καὶ τορνευμένοι στίχοι του, ἡ παθητικότητά του ἦταν πάντα μαγεία γιὰ τοὺς μορφωμένους. Ἀκόμη ὁ Λιβάνιος ἀναφέρει τὸν Ἀλκαῖο, τὸ Μένανδρο καὶ τὸν Ἀριστοφάνη ποῦ πάντα ἦταν ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους δραματικούς συγγραφεῖς ποῦ παιζόταν ἀπὸ θεᾶτρο σὲ θεᾶτρο στὴ Μικρὴ Ἀσία.

Ἄν λοιπὸν ἡ ἐπίσημη ἐκκλησία, μόλο ποῦ εἶχε ξάστερα δηλῶση νὸ τσακίσῃ τὸ θέαμα, ἀναγκάστηκε, ἀπ' ἀφορμὴ τῆς καινοτομίας τοῦ Ἄρειου καὶ τοῦ λειτουργικοῦ θεάτρου τῶν Ἀπολλωναρίων (Δ' αἰῶνας), ὄχι μόνον νὰ ἀναστείλῃ τὰ ἀναθέματά της σὲ ἠθοποιούς καὶ θεατές, ἀλλὰ στὸ τέλος νὰ υἰοθετήσῃ τὸ θεᾶτρο γιὰ τὰ συμφέροντά της, εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ συμπεράνωμε ὅτι ἡ κρυφὴ λατρεία γιὰ τὰ ἀρχαῖα γράμματα εὗρισκε εὐκαιρία ἐξαιρετικὴ καὶ ἀνέλπιστη κάτω ἀπὸ τὸ κάλυμμα

(1) Βλέπε ἕνα πολὺ ἐνδιαφέρον ἀρθρο τοῦ Jules Janin στὴ Revue des deux Mondes τομ. ΙΣΤ' «Ἡ ἀρχαιότητα καὶ οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας».

τῆς εὐλαβείας γιὰ νὰ ἐκδηλωθῆ πῖθ ἐλεύθερα. Μὲ τὴν πρόφαση νὰ ἐξυπηρετηθοῦν ἀνώτερα θρησκευτικὰ συμφέροντα, ἐπιδιδότανε ὁ κάθε ρασοφόρος στὴν ἀπομίμηση τῶν ἀρχαίων δραμάτων, ἀντλώντας μπόλικα ἀπὸ τῆς αἰώνια δροσερὲς καὶ ζεῖδωρες πηγὲς τῆς ἀρχαίας ποίησης. Ἐπόμενο αὐτὲς ἢ ἀντιγραφὲς νὰ μὴν ἦταν παρὰ πενιχρὲς ἀπομιμήσεις λαμπρῶν προτύπων, καὶ μολονότι μὲ συστηματικὲς ἔρευνες μποροῦμε νὰ συντάξουμε ἀρκετὰ μακρὸν κατάλογο συγγραφέων καὶ ἔργων, ποῦ ἀποδείχνουν τὴν ὑπαρξὴ χριστιανικοῦ θεάτρου στὴ βυζαντινὴ ἐποχῆ, ὅλη αὐτὴ ἡ δραματικὴ φιλολογία σχεδὸν δὲν ἀξίζει καὶ μεγάλα πράγματα. Ἐνδιαφέρει τὸν συλλέκτη περιέργων, τὸ βιβλιογράφο, ἀλλὰ καθόλου τὸν κριτικὸ καὶ τὸν αἰσθητικὸ.

Μολταῦτα εἶναι ἰδιαίτερο εἶδος «Τὸ χριστιανικὸ δράμα» ποῦ τὰ πρῶτα του ἔχνη χρονολογοῦνται πολὺ πρὶν ἀπὸ τοὺς Ἀπολλωναρίους, τὸν Ἄρειο καὶ τὸν ἀντίπαλό του τὸν Ἀθανάσιο, πέρνει σιγὰ σιγὰ μορφὴ ἔξω ἀπὸ τὴν ἔμπνευση τῆς εἰδωλολατρικῆς μυθολογίας. Ἦδη τὸν Γ' αἰῶνα ὁ μάρτυρας Μεθόδιος ποῦ θεωρεῖται ἀπὸ τὸν κ. Λάσκαρη (1) ὁ δημιουργὸς τοῦ χριστιανικοῦ δράματος, μεταχειρίστηκε τὴ δραματικὴ μορφὴ γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὸν Ὠριγένη καὶ τοὺς γνωστικούς. Οἱ χριστιανοὶ δραματογράφοι φροντίζουν νὰ ἐφαρμόσουν στοὺς χριστιανικούς μύθους τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα καὶ τὴ στιχογραφικὴ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας καὶ πότε πότε δὲ διστάζουν καὶ νὰ κλέψουν εὐλαβέστατα στίχους ὀλοκλήρους. Ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα. Τὸ ἔργο τοῦ Εὐριπίδη ἰδιαίτερα εἶχε λεηλατηθῆ ἀδιάντροπα. Μὴ νομίση ὅμως κανεὶς πῶς μποροῦσε νὰ στηλιτεύσῃ γιὰ λογοκλοπία τοὺς συγγραφεῖς αὐτῆς τῆς μπασιάρδικης παραγωγῆς. Ἀπ' ἐναντίας αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ «ποιητὲς» θεωροῦσαν τέτοιες κλοπὲς σὰν ἕνα τίτλο τιμῆς καὶ ἕνα συστατικὸ τοῦ ἔργου των, ἀφοῦ τὸ παρουσίαζαν μὲ τὴ μνεῖα κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο πῶς τὸ συνθέσανε κατὰ τὴ μέθοδο τοῦ Εὐριπίδη «more Euripideo» καὶ μάλιστα καμάρωναν γιὰ δαῦτο! (2). Πολὺ πρὶν τὸ Μολιέρο οἱ θεατρικὰ συγγραφεῖς σούφρωναν τὰ χρειζομένά τους ὅπου τὰ βρῖσκανε.

Τὰ βιβλικὰ ἐπεισόδια, ὁ γολγοθὰς, τὰ συναξάρια τῶν ἁγίων τὰ βασανιστήρια τῶν μαρτύρων ἀποτελοῦσαν τὰ κύρια θέματα ὅπου βλέπει κανεὶς τὸ ὕψος καὶ τὴν ἔκφραση τὴν κλασσικὴ νὰ ἐξευτελιζοῦνται μὲ τὴ χριστιανικὴ μυστικοπάθεια καὶ ἰδεολογία. Πόσοι στίχοι τῆς **Μήδειας** δὲν πέρασαν στὸ στόμα τῆς Θεοτόκου ὅταν ἔκλαιε τὴν τύχη τοῦ γιουῦ της! Ὅμως μ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἐξωτερικὴ ὁμοιότητα καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ τραγικοῦ στίχου, πόση ἐπιτήδευση, πόση ψυχρότητα! Ὁ διασκευαστὴς γδύνει τὴν τραγωδίαν ἀπὸ τὰ ὀραϊότερα τῆς στολή, ἀλλὰ εἶναι ἀνίκανος νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὁμορφιά της.

(1) Τὸ θεᾶτρον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, Θεατρικὰ ἐν τῇ Ἀνατολῇ παραστάσεις.

(2) Βλέπε τὸ «Χριστὸς πάσχων».

Τί ὄρατα πτώματα αὐτὰ τὰ λείψανα τοῦ χριστιανικοῦ δράματος! Μοιάζουν σὰν ἀπολιθωμένα ἀπὸ τὰ χνῶτα τῆς Ἐκκλησίας. Διαβάζοντας αὐτὲς τῆς δραματικῆς παραγωγῆς, διαισθάνεται κανεὶς τὴν ὑπερβολικὴ καὶ σχολαστικὴ λατρεία τῆς μορφῆς τῶν ἀρχαίων ἔργων ποῦ καταπνίγει κάθε αὐθόρμητο αἶσθημα, κάθε ἀνάταση γιὰ νέα δημιουργία. Πάντως εἶναι βέβαιο πῶς δὲν μπορούσαν νὰ λείψουν ἔργα μὲ ὑποθέσεις καθαρὰ μυθολογῆς. Ἡ ποίηση καὶ ἡ ἀρχαία μυθολογία, τὰ σύμβολα, οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἥρωες δὲν εἶχαν σβύση ὀλότελα.

Ἄλλὰ ἡ ἰδέες δὲν εἶναι ποιά ἢ ἴδιες μὲ τῆς περασμένες. Ὁ μέγας Πάν εἶχε πεθάνει. Ὁ λαὸς ἐνδιαφερόταν περισσότερο γιὰ τὰ θαύματα τῆς Παναγίας, ἢ γιὰ τὸ ξύλινο εἰκόνισμά της, παρὰ γιὰ τὰ κακοπαθήματα τοῦ Ἡρακλῆ ἢ γιὰ τῆς συμφορῆς τοῦ Ἀγαμέμνονα. Τὸ μαρτυρολόγιο τῶν ἁγίων ἦταν πηγὴ ἀστείρευτη μύθων ὅπου ἡ δεισιδαιμονία ἔπαιρνε κ' ἔδινε.

Ἡ θαυματουργὴς διηγῆσεις ἦταν τὸ ψωμὶ καὶ τὸ τυρὶ κάθε κουβέντας. Κάθε τόσο κ' ἕνας καινούργιος ἅγιος δόξαζε, μὲ τῆς σχετικῆς παραλλαγῆς, τὴν ψυχσωτήρια ἰδεολογία τῶν πολυαριθμῶν συναδέλφων του. Ἄν ἡ ἀρχαία τραγωδία τραβοῦσε ἀκόμα κόσμος, ἦταν καὶ ἀπ' ἀφορμὴ τῆς σκηνοθεσίας καὶ τῶν ἰντερμέδιων ποῦ συνήθιζαν νὰ παραχώνουν σὲ μιὰ παράσταση. Τὸ ἀττικὸ πνεῦμα δὲν ἐπιζῆ πιά. Τὸ χριστιανικὸ δράμα, θέαμα νόθο καὶ μιξοβάρβαρο, δὲν μπορούσε κατ' ἀνάγκην νὰ ἀποκρυσταλλωθῆ σὲ ὀρισμένες φόρμες καὶ νὰ καταλήξῃ σὲ κάτι. Δὲν ἦταν παρὰ ἕνας μειαβητικὸς σταθμὸς στὴν ἐξέλιξη τῆς δραματικῆς τέχνης στοὺς αἰῶνες. Ἡ μεγάλες παραδόσεις τοῦ παρελθόντος θρουματίστηκαν σὲ πληθώρα θεαμάτων πολὺ κατώτερης τάξης. Καὶ δὲ μπορούσε νὰ εἶναι διαφορετικά. Ἄν ἐξαιρέσουμε τὴν Ἰσπανία, οἱ παπαδοκαλόγεροι δὲν ἔχουν διαπρέψῃ ποτὲ σὰ δραματικοὶ συγγραφεῖς καὶ ἀκόμη λιγώτερο σὰν ἠθοποιοί. Ἡ ἱερατικὴ «ἀξιοπρέπεια» ἀντιτίθεται σ' αὐτὲς τῆς ἀναξιοπρέπειες!!!

Τὰ **Βασιλικὰ Παίγνια**, οἱ **Ἐπιτραπέζιες Κωμῳδίες** καὶ τὸ **Βακχικὸ Θέατρο** τοῦ Θεοφύλαχτου ἔρχονται μὲ τὴ σειρά τους νὰ πλουτίσουν τὸν κατάλογο τῶν βυζαντινῶν θεαμάτων. Μαθαίνομε ἀπὸ τὸ Βαλσαμῶνα πῶς τὰ πρῶτα δημιουργήθηκαν μὲ τὸ σκοπὸ νὰ προσφέρουν στὸν κληρὸ ἐρασιτέχνη τῶν θεαμάτων μιὰ διασκέδαση διάφορη ἀπὸ τοὺς μίμους καὶ τῆς ἄλλες παραστάσεις κατὰ τὸ ὅτι δὲν προκαλοῦσε γέλια καὶ εὐχαρίστηση «ἄσμενα». Ἔτσι οἱ παπάδες χωρὶς νὰ ξεπέφτουν στὴ σοβαρότητά τους, δὲν στεροῦνταν καθόλου τῆς θεατρικῆς ἀπολαύσεις. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικό, καὶ καταδείχνει σὲ τί σημεῖο ἡ Ἐκκλησία, τόσο ἀδιάλλαχτη μερικὲς φορὲς, γινόταν λίγο-λίγο πρὸ συμβιβαστικῆς, ἐπιτρέποντας στὰ μέλη τῆς νὰ παρενοχλοῦνται σὲ τέτοια παιχνίδια, ὅπως ὁ **Μάρων**, ὁ **Κοντοπαίκτης** ἢ ὁ **Ἀχιλλεύς**, τίτλοι ποῦ μᾶς ἀπόμειναν ἀπὸ τὰ **Βασιλικὰ Παίγνια**. Ἡ σοβαρὴ μορφὴ

αὐτῶν τῶν αὐστηρῶν διασκεδάσεων ἦταν μοιραῖο νὰ ἐξελιχθῆ σὲ τέτοιο τρόπο ποῦ γρήγορα αὐτὰ τὰ «ἠθικά» παιχνίδια κατάντησαν τῆς περισσότερες φορὲς πολὺ πιὸ ἀκόλαστα ἀπὸ τῆς ἐπιδείξεις τοῦ ἱποδρομίου ἢ τὰ σκώματα τῶν μίμων, πρόστιχα, κ' ἐντελῶς ξετσιπωτα, μὰ εἰλικρινῆ. Ὁ Σάθας⁽¹⁾ χρονολογεῖ τὴν πρώτη παράσταση τῶν ἐπιτραπέζιων κωμωδιῶν, λίγο πρὶν τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουλιανοῦ. Ἦταν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ ὄνομα, ἕνα εἶδος παράστασης ποῦ διδόταν στὸ συμπόσια ἀπὸ ὀλόκληρο θίασο ταχυδαχτυλογωνῶν καὶ γελωτοποιῶν, μίμων καὶ χορευτῶν τῶν δύο φύλων. Ὁ Πορφυρογέννητος ἀναφέρει παρόμοια γιορτῆ. Ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα νὰ καθορίσουμε τὸ καθαρὰ θεατρικὸ μέρος σ' αὐτὲς τῆς ἐπιδείξεις, θὰ ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ ἀποφανθοῦμε χωρὶς νὰ πελαγώσουμε σὲ ὑποθέσεις. Ἄλλὰ εἶναι βέβαιο πῶς ὁ ἀληθινὸς σκοπὸς αὐτῶν τῶν συγκεντρώσεων ἦταν ἀπλούστατα ἡ ὁμαδικὴ κραιπάλη κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα μιᾶς παράστασης.

(Ἐχει συνέχεια)

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Ἴδιο ἔργο σελ. ρ'β'.

ECCE HOMO!

Ἦρφη ἡ λίμνη τῆς ψυχῆς μου. Μὲς στὰ γυάλινα
Νερά της οἱ Ἔρωτες παλάτια χτίζουνε,
Παλάτια τῆς ἀγάπης μου ὁδοκρυστάλλινα.
Ἄχνόπλαστες Νεράιδες τριγυρίζουνε
Καὶ μὲ ἄνθιο πάναγνα τῆς λεμονιάς τὰ θαίνουνε,
Ψυχοκλίτρες μελωδίες σκορπίζοντας
Ἀγάπης ἀτελεύτητης καὶ ἀργοδιαβαίνουνε
Ὀνειράτα κ' ἐλπίδες, φτερουγίζοντας.

Στ' ἀσάλευτα τῆς λίμνης τῆς ψυχῆς μου τὰ νερά
Ὁ κύκνος τὸ στερνὸ του τὸ τραγοῦδι λέει.
Μὲ τὰ χιονόλευκά του πλέοντα τὰ φτερά,
Σχίζει τὰ διάφανά της τὰ νερά καὶ κλαίει.
Σὲ κάθε ποῦ ἡ ψυχὴ του ἀφίνει πικροστεναγμὸ,
Σειῶνται τὰ πλάνα τῆς ἀγάπης μου παλάτια,
Κούφια γιορβάρια μὲς στῆς ζωῆς μου τὸ σεισμό—
Καὶ πέφτουν καὶ κατασφωριάζονται κομμάτια.
Καὶ σὰ σπειροθεμέλια τους τὰ σκορπισμένα
Φυτρώνουν τώρα τ' ἀμορόχορα, ὄμοινα!

Θ. Σ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

Διὰ τοῦ σημειώματός μου τούτου δὲν σκοπεύω νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τῶν φεούδων καὶ τῆς φεουδοκρατίας κατὰ τὰς Ἰονίους Νήσους, περὶ τῶν ὁποίων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τιμαρίων Κερκύρας, τὰ ὁποῖα ἐγένοντό ποτε καὶ ἀντικείμενον μελέτης τῶν πολιτικῶν, πολλοὶ πολ- λάκις ἐπραγματεύθησαν καὶ ἀρκετὸν φῶς ἐχύθη ἐπὶ θέματος τόσον ἐνδιαφέροντος. (1) Θὰ διαλάβω μόνον ὀλίγα περὶ τιμαρίων Ζακύνθου, διὰ τὰ ὁποῖα ὀλίγα ἔχουσι γραφθῆ τῇ βάσει ἱστορικῶν πηγῶν, ἐκ- δεδομένων καὶ ἀνεκδότων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οὐδὲν ὡς ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι φέουδα ἢ τιμάρια καὶ ἐν οὐδενὶ τῶν ἀριστοκρατικῶν, διὰ τὰ ὁποῖα σεμνύνεται ἡ Ἑλλάς, γίνεται μνεῖα, ἔστω καὶ πόρρωθεν, τοῦ φεου- δαλικοῦ δικαίου. Βραδύτερον ὅμως ἢ τε Ἑλλάς καὶ ἡ Ρώμη, ἔστία ποτὲ τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, μετὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρ- βάρων, ἔμειναν τεθαμμένα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὄπλων καὶ ἔκτοτε ἀναφαίνεται λαβὸν ἰσχὺν τὸ φεουδαλικὸν δίκαιον.

Εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τὰ φέουδα (2) ἀπαντῶσιν ἀρχικῶς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γερμανοῖς, οἱ ὁποῖοι ἤμεινον τοὺς ἐν πολέμῳ συμμάχους αὐτῶν δι' ὄπλων, ἵππων κλπ., κατόπιν ὅμως, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1203), παρὰ τοῖς Λατίνοις, οἱ ὁποῖοι τὰ δῶρα ταῦτα ἀντικατέστησαν διὰ γαιῶν (τιμαρίων), ἃς παρεχώρουν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κατακτητῶν (3).

Ἐν ἔτει 1203, Ἐρρίκος ὁ Δάνδολος δούξ τῆς Βενετίας, μετὰ καὶ ἄλλων δουκῶν καὶ βαρῶνων καὶ ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἁγίων Τόπων ἐκ τῶν ἀπίστων, ἐκυρίευσαν διερχόμενοι τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ δ' ἐκλεχθεὶς βασιλεὺς, Βαλδουῖνος, κόμης τῆς Φλάνδρας, προέβη εἰς τὴν διανομὴν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους. Οὕτω τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πελοποννήσου ἀπετέλεσε τὸ πριγκηπάτον τῆς Ἀχαΐας ὑπὸ τὸν λατίνον αυτοκρά-

τορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τοῦ πριγκηπάτου δὲ τούτου ἐξηρτάτο καὶ ἡ κομητεία τῆς Κεφαλληνίας, περιλαμβάνουσα τὰς νήσους Κεφαλληνίαν, Ζακύνθον καὶ Ἰθάκην.

Τὸ πριγκηπάτον τῆς Ἀχαΐας περιῆλθε, τῷ 1270 εἰς τοὺς πριγκη- κηπας τῆς Νεαπόλεως Ἀνδραγαγού, ἡ δὲ κομητεία Κεφαλληνίας, μεσοῦντος τοῦ ἰδ' αἰῶνος, εἰς τὸν οἶκον τῶν Τόκκων, ὅτε προσε- τέθη εἰς αὐτὴν καὶ τὸ δουκάτον τῆς Λευκάδος.

Καταλαβόντες οἱ Βενετοὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου, παρεχώρησαν εἰς διαφόρους, δι' ὑπηρεσίας παρασχεθείσας παρ' αὐτῶν πρὸς τὴν Βενετιανὴν κατὰ τοὺς πολέμους ἰδίως αὐτῆς πρὸς τὴν Τουρκίαν, ἢ λόγῳ ἐκτιμήσεως εἰς ἐξέχοντας ἐπὶ ἀρεταῖς καὶ μορφώσεϊ, τιμάρια τινά, ἔκτοτε (1386) δὲ ἤρχισαν ἰσχύοντα καὶ ἐν ταῖς Ἰονίους Νήσοις τὰ ἔθιμα τοῦ Βασιλείου τῆς Ρωμανίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1204 ἀπαντᾷ ἡ πρώτη συλλογὴ τῶν ἐθίμων τού- των διαταχθεῖσα ὑπὸ ρηθέντος δουκὸς τῆς Βενετίας Δανδόλου, τοῦ κόμης Βαλδουίνου τῆς Φλάνδρας καὶ τοῦ Βονιφατίου Μαρκίω- νος Μομφερράτου, ὀρισθέντος ἐιδικοῦ νόμου διὰ τὰ φέουδα, ὅστις ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Βενετικῆς Πολιτείας, ἐξηκο- λούθησε δὲ τοῦ λοιποῦ κανονίζων αὐτά, καίτοι ὑπεστηρίχθη, ὅτι τὰ τιμάρια Ζακύνθου οὐδέποτε ἐκανονίσθησαν κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἀνατολῆς, τῆς ἀρχῆς αὐτῶν μὴ ἀνερχομένης πέραν τῆς Βενετικῆς κατοχῆς τῆς Ζακύνθου, οὐδὲ περιῆλθε εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Βενε- τῶν, δυνάμει τῆς συνθήκης, τὴν ὁποίαν συνῆψε, τῷ 1204, ὁ Δούξ Δάνδολος μετὰ τῶν Σταυροφόρων, ἀλλὰ κατεκτήθη λήγοντος τοῦ ἰε' αἰῶνος ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀπογυμνώσει τῶν κτήσεών των τοὺς κόμης Τόκκους, τοῦναντίον δὲ διείπετο ἡ νῆσος αὕτη ὑπὸ τοῦ Βενετικοῦ φεουδαλικοῦ Κώδικος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1328 ἤρχισε συντασσόμενος.

Τὰ τιμάρια Ζακύνθου ἦσαν τὰ ἑξῆς.

1) Μεγαδούκα Λασκάρως.— 2) Μονῆς Σροφάδων.— 3) Δόξα Ἰω. Μητρο- πολίτου—Μονῆς Ἀναφωνητῆρας.— 4) Σκούφου ἱερομονάχου.— 5) Μονῆς Σκο- ποῦ, ἡ Παναγία Ξεροκαστελλιώτισσα.— 6) Μονῆς Ἁγίου Φραγκίσκου τῶν μι- νοριτῶν ἐν τῷ φρουρίῳ.— 7) Λατινεπισκόπου.— 8) Μόρου Βιάγκου.— 9) Μο- τσενίγου.— 10) Τοῦ τάγματος τῶν ἵπποτῶν τῆς Μελίτης.— 11) Πελεγάνου Σαν- τολιέ καὶ 12) Σιγούρου.

ΤΙΜΑΡΙΟΝ ΜΕΓΑΔΟΥΚΑ ΛΑΣΚΑΡΕΩΣ

Δημήτριος Μεγαδούκας Λάσκαρις γεννηθεὶς ἐν Κύπρῳ, ἕνεκα τῶν ἐξόγων πρὸς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν του, περιεβλήθη, διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Ἰανουαρίου 1509 διατάγματος καὶ ὑπὸ τίτλῳ τιμαρίου, με ἐκτάσιν γαιῶν ἐν Ζακύνθῳ ἀνηκουσῶν εἰς τὸ δημόσιον, ἀρκετὴν ν' ἀποφέρῃ ἐτήσιον εἰσόδημα 200 δουκάτων, τέσσαρας δὲ ἡμέρας κατόπιν, δι' ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῶν

(1) Βλ. καὶ I. A. Τυπάλδου: Ἡ Φεουδοκρατία καὶ ἡ Γεωργία κατὰ τὰς Ἰον. Νήσους. Ἐν Ἀθήναις 1861.—Π. Χιώτου: Ἱστορικὴ ἔκθεσις περὶ τιμα- ρίων Κερκύρας. Ἐν Ζακ. 1865.—Φρ. Ἀλβανῶ: Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ τίτλων ἐθνεγενείας καὶ περὶ τιμαρίων. Ἐν Κερκ. 1894.—Ν. Σ. Γεωρακίου. Ἐπισκόπησις τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἰδιοκτησίας. Ἐν Κερκ. 1911.

(2) Κατὰ τινες Feudo παράγεται ἐκ τοῦ Feudera, ἧτοι σύνδεσμος.

(3) Ἐνθ' ἀνωτέρω I. A. Τυπάλδου.

Δέκα καὶ ἀκριβῶς τῇ 30 Ἰανουαρίου ἰδίου ἔτους, ἐδηλοῦτο ὅτι τὰ παραχωρηθέντα, ὡς ἄνω, κτήματα ἐχαρακτηρίζοντο ὡς τιμαριωτικά, ἀυξανομένου τοῦ εἰσοδήματος εἰς 300 δουκάτα καὶ προσετίθετο ὁ ὄρος τῆς μεταβίβασης αὐτῶν ὑπὸ τοῦ τιμαριώτου πρὸς τὰ τέκνα καὶ ἀπογόνους αὐτοῦ κατ' ἄρρενα διαδοχῆν.

Διαταχθεῖσης τῆς ἐκτελέσεως τοῦ διατάγματος ὑπὸ τε τοῦ Βενετοῦ Δουκὸς καὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν Δέκα, τῇ 13 Αὐγούστου 1512, ἤρχισεν ἀμέσως ὁ καθορισμὸς τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν ἐκτάσεως 500 μοδίων εἰς διαφόρους τοποθεσίας τῆς Ζακύνθου, τῇ δὲ 12 Φεβρ. 1514, ἐπὶ αἰτήσεως τοῦ ἰδίου Μεγαδούκα, παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὸν ἐπιπροσθέτως διάφορα δένδρα καὶ μέρη ἐν Σχιναρίῳ, ἐφόσον τὰ περικλεῖ κατορθώματά του καὶ αἱ στρατιωτικαὶ του ἀρεταὶ κατέστησαν αὐτὸν προσφιλεῖς εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἀπὸ 19 Φεβρ. 1522 διατάγματος τῆς Γερουσίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1525 Αὐγούστου 25, ὁ αὐτὸς Μεγαδούκας διωρίσθη διοικητὴς Κύπρου καὶ ἀρχηγὸς τῶν Στραδιωτῶν, ἀπεθάνε δέ, τῷ 1533, καταλιπὼν ἓνα μόνον υἱόν, ὀνόματι Ἀλέξανδρον, ὁ ὁποῖος ἀντικατέστησε τὸν πατέρα του. Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγεννήθησαν τέσσαρα τέκνα ἄρρενα οἱ: Δημήτριος, Φίλιππος, Ἰωάννης καὶ Εὐγένειος καὶ τρία θήλεα αἱ: Ἑλένη, Θεοδώρα καὶ Λασκαρίνα, ἀλλὰ φονευθέντων ταυτοχρόνως τῶν τριῶν πρώτων ἀδελφῶν εἰς τινα μάχην, ἡ χήρα μήτηρ των, ὁ Εὐγένιος καὶ αἱ τρεῖς ἀδελφαὶ ἠχθησαν αἰχμάλωτοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁπόθεν μετὰ ἕξ ἔτη ἠλευθερώθησαν.

Ἐλευθερωθεὶς ὁ Εὐγένιος ἐζήτησε διὰ τῆς ἀπὸ 8 Ν)βρίου 1592 αἰτήσεώς του πρὸς τὸν Δοῦκα τῆς Βενετίας τὸ τιμάριον τῶν πατέρων του, τὴν περιβολὴν τοῦ ὁποῖου καὶ ἐπέτυχε, τῇ 20 Ν)βρίου 1594 δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς νομίμους κληρονόμους του, προσεπάθησε δὲ νὰ διορθώσῃ τὰς πολλὰς καταχρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς αὐτό. Ἀλλὰ πληγωθεὶς θανασίμως, συνέταξε, τῇ 3 Σ)βρίου 1612 τὴν διαθήκην του, δυνάμει τῆς ὁποίας καθώρισεν ὡς κληρονόμους του τὰς δύο του θυγατέρας Ἑλένην καὶ Λουδοβίκην, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς μικρᾶς ἡλικίας των, εἶχον ἐμπιστευθῆ παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν φροντίδα καὶ ἐπαγούρησιν τοῦ Ἰωάννου Γαβριηλοπούλου, ὡς ἐπιτρόπου, πλὴν ἐκεῖνος καταχρῶμενος τοιαύτην λεπτὴν ἐπιφορτῆσιν, μετέβη εἰς Βενετίαν καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρρενος διαδοχῆς τοῦ Μεγαδούκα, κατεμήνυσε τὸ τιμάριον ὡς ἀσχολοῦν καὶ ἐξητήσατο τὴν παραχώρησίν του εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, τοῦτο δὲ καὶ ἐπέτυχε διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν περιβολῆς τοῦ τιμαρίου, τῇ 10 Ν)βρίου 1617.

Ἀποθανούσης ἐν τούτοις τῆς Ἑλένης Λάσκαρι Μεγαδούκα, μόνῃ ἐπίκληρος ἀπέμεινεν ἡ Λουδοβίκη, ἡ ὁποία ἀντιληφθεῖσα τοὺς δολίους σκοποὺς τοῦ ἐπιτρόπου τῆς, ὑπέβαλεν ἔνστασιν, διὰ τῆς ἀπὸ

30 Ἰουλίου 1620 πρὸς τὸν Προβλεπτὴν Ζακύνθου αἰτήσεώς της καὶ καθώρισεν ἐπιτρόπον αὐτῆς τὸν Ἀναστάσιον Μεγαδούκαν, φυσικὸν τέκνον τοῦ Εὐγενίου, ὁ ὁποῖος κινήσας δίκην κατὰ τοῦ Γαβριηλοπούλου ἐν Βενετία ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Φεούδων Δικαστηρίου, ἐπέτυχεν ὑπὲρ τῆς Λουδοβίκης ἀπόφασιν, τῇ 11 Ἰουνίου 1620, δυνάμει τῆς ὁποίας ἠκυρώθη ἡ περιβολὴ τοῦ Γαβριηλοπούλου, κατόπιν δ' αἰτήσεως τῆς Λουδοβίκης ἀπὸ 20 Ἰουνίου ἰδίου ἔτους, δι' ἧς ἐξετίθεντο αἱ ὑπηρεσίαι τῶν πατέρων της, ἐπέτυχεν αὕτη διὰ διατάγματος τῆς Γερουσίας ἀπὸ 5 Φεβρ. 1621 καὶ ἐτέρου Δουκικοῦ ἀπὸ 15 Μαΐου ἰδίου ἔτους, τὴν περιβολὴν τοῦ τιμαρίου.

Συζευχθεῖσα ἡ Λουδοβίκη τὸν Ἰωάννην—Μαρία Καρρὲρ ἀπέθανε, τῷ 1629, καταλιποῦσα δύο τέκνα τοὺς: Εὐγένιον καὶ Ἀναστάσιον, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐπέτυχεν ὁ πατήρ των τὴν περιβολὴν τοῦ τιμαρίου ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου 1629, ὑπὸ τὴν ρητὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπαχθῶσιν οἱ ὑποτελεῖς πάντες εἰς ὅλα τὰ *συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν τιμαρίων καὶ τοὺς βενετικούς τιμαριωτικούς νόμους* κελευόμενα καὶ γενόμενοι τοῦ νόμου νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτοπροσώπως καὶ δώσωσι τὸν ὄρκον πίστεως.

Βραδύτερον ἀποθανόντος τοῦ Εὐγενίου ἀνευ διαδοχῆς, ἀνεεώθη ἡ περιβολὴ τοῦ τιμαρίου, τῇ 13 Αὐγούστου 1656, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀναστασίου Καρρὲρ, υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου—Μαρίας Καρρὲρ καὶ τῆς Λουδοβίκης Μεγαδούκα δι' αὐτὸν καὶ τοὺς νομίμους γεννηθέντας ἀπογόνους του, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχαίας περιβολὰς πρὸς τὰς ὁποίας ὑπῆρχε πάντοτε σχέσις.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀναστασίου, τὸ τιμάριον περιῆλθεν εἰς τὸν υἱὸν του Λουκᾶν Καρρὲρ δι' αὐτὸν καὶ τοὺς νομίμους ἄρρενας ἀπογόνους του, ὡς ἡ περιβολὴ αὐτοῦ ἀπὸ 19 Μαΐου 1694 σχετιζομένη πρὸς ἐκείνην τῆς 28 Σ)βρίου 1629.

Ἀποθανόντος τοῦ Λουκᾶ, ὁ Ἀναστάσιος Καρρὲρ, ὡς μόνος υἱὸς του, ἐζήτησε τὴν περιβολὴν τοῦ τιμαρίου, ἡ ὁποία καὶ τῷ παρεχωρήθη τῇ 8 Ἰουνίου 1733 δι' αὐτὸν καὶ τοὺς νομίμους ἀπογόνους του, ἐπειδὴ δὲ ἠγέρθησαν ἀμφισβητήσεις περὶ τοῦ δικαιώματός του, κατὰ τὰ ἔτη 1733, 1734 καὶ 1735, ἐδήλωσεν, ὅτι ἐνήργει πάντοτε ὄχι μόνον ὑπὲρ τοῦ δημοσίου συμφέροντος, — καθότι ἡ Κυβέρνησις διεφύλαττε δι' ἑαυτὴν τὴν ὑψηλὴν ἐπικυριαρχίαν ἐπὶ τῶν τιμαριωτικῶν κτημάτων—ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄρρένων διαδόχων του.

Νικόλαος, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Ἀναστασίου Καρρὲρ περιεβλήθη τὸ τιμάριον ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους τοὺς διαλαμβανομένους ἐν τῷ *διατάγματι τοῦ πατρός του*, ὡς ἡ περιβολὴ του ἀπὸ 28 Ἰουλίου 1747. *Μποῦτ' αὐτὸ ἐγένετο* καὶ ὑπὲρ τῶν δ)ρος Ἀναστασίου, Λουκᾶ, Παύλου, Δημητρίου, Δὸν Βασιλείου καὶ Ἰωάννου—Μαρίας ἀδελφῶν Καρρὲρ ποτὲ Νικολάου, δυνάμει τῶν προγενεστέρων περιβολῶν.

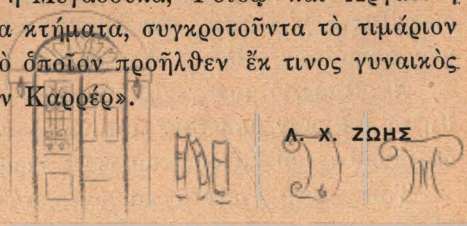
Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βενετικῆς Πολιτείας καὶ τὰς κατόπιν πολιτικὰς ἀνωμαλίας, οἱ ἀδελφοὶ Καρρὲρ περιῆλθον εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀνανεώσωσι τὴν αὐτὴν περιβολὴν παρὰ τῇ Ἑπτανήσῳ Πολιτείᾳ καὶ συνεπῶς ὁ δρ. Ἀναστάσιος, ἀναλαμβάνων τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του, δυνάμει ἐντάλματος ἀπὸ 21 Φεβρ. 1803 ὑπέβαλεν ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν του, τῇ 6 Ὀκτ. 1804 αἴτησιν, συνειρία τῆς ὁποίας ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 17 ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδόθη, τῇ 23 ἰδίου, ἡ περιβολὴ τοῦ τιμαρίου ὑπὲρ ὄλων τῶν ἀδελφῶν.

Στερηθεὶς ὁ δρ. Ἀναστάσιος ἄρρενος διαδοχῆς καὶ δημοσιευθέντος, τῇ 21 Μαΐου 1825 τοῦ Νόμου τῆς Β' Γερουσίας τῶν Ἰονίων Νήσων, ὅστις προεκήρησεν ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα τὰ τιμαριωτικὰ κτήματα, οἱ δρ. Ἀναστάσιος καὶ Ἰωάννης Μαρία ἀδελφοὶ Καρρὲρ, καὶ ὁ ἀνεπιός των Κωνσταντῖνος Καρρὲρ, υἱὸς τοῦ ἐτέρου ἀδελφοῦ των Παύλου, διένειμαν τὴν περιουσίαν, ὁ δὲ δρ. Ἀναστάσιος ἐπώλησε μέρος τῶν κτημάτων τῆς μερίδος του πρὸς πληρωμὴν χρεῶν του, παρακαλέσας ἅμα τὸν ἀδελφόν του νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν διαγραφὴν αὐτῶν, ἡ ὁποία καὶ ἐγένετο ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.

Ἄλλη μερὶς τῶν τιμαριωτικῶν κτημάτων παρεχωρήθη εἰς διηνεκὴν ἀγροληψίαν παρὰ τοῦ ἰδίου δρος Ἀνασταίου, ἐξ ἧς ἀγροληψίας ἡ θυγάτηρ του Λουδοβίκη εἰσέπραττεν ἔτησίως ἐξήκοντα τάλληρα.

Τῇ 6 Δεβρίου 1837 ἀπέθανεν ὁ δρ. Ἀναστάσιος, ἡ δὲ Λουδοβίκη ὄχι μόνον παρητήθη τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ἀλλ' ἠθέλησε πρὸς τούτοις, ἐνεργοῦσα δολίως, νὰ ἐπιτύχῃ, μέσῳ τῆς Γερουσίας, τὴν περιβολὴν τοῦ τιμαρίου ἀποστεροῦσα αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς Καρρὲρ, ὡς ἡ αἴτησίς της ἀπὸ ¹³/₂₅ Ἰανουαρ. 1838, πλὴν ἡ ἀνωτάτη ἐκείνη Ἐξουσία δι' ἀποφάσεώς της ἀπὸ 12 ἐπομένου Μαρτίου προσεκάλεσεν αὐτὴν νὰ προσαγάγῃ τὴν ἀρχικὴν καὶ πᾶν ἕτερον σχετικὸν ἔγγραφον πρὸς ἐξέτασιν **τοῦ ἀντιποιομένου δικαιώματός της νὰ κληρονομήσῃ τὸ τιμᾶριον, καίτοι γυνή**, πλὴν ἡ Λουδοβίκη δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπαναλάβῃ τοῦ λοιποῦ ὁμοίαν αἴτησιν. Καὶ μόνον τῇ ²/₁₄ Δεβρίου 1838, προσήγαγεν ἀντίδικον ἀπαίτησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξέθετεν «ὅτι ἐν τῇ θέσει Λιβαδάκια, περιφέρεια τοῦ χωρίου Γερακαρίου Μπούρα, Λιβάδι τοῦ Καρρὲρ ἢ Μεγαδούκα, Ροῖδω καὶ Ἀργάσι ἢ Παληρόσπιτα ὑπάρχουν διάφορα κτήματα, συγκροτοῦντα τὸ τιμᾶριον Καρρὲρ, ἄλλοτε Μεγαδούκα, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τινος γυναικὸς Μεγαδούκα εἰς τὴν οἰκογένειαν Καρρὲρ».

(Ἔχει συνέχεια)

N. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Πολὺν πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐν τῶν πρώτων μελημάτων τῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ διεσκορπισμένων Ἑλλήνων, ἦτο καὶ ἡ σύστασις ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ἦ ἐπράξαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ὄδησῳ Ἑλληγες, ἐξιστορήσαμεν ἀλλαχοῦ. Τούτους ἐμιμήθησαν καὶ οἱ ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις Ἑλληγες, ἀλλ' οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὑπ' ἄλλοιᾶς διατελοῦντες συνθήκας, εἶχον ν' ἀντιπαλαίσουν κατὰ πλείστων ὄσων δυσχερειῶν, ἡ σπουδαιότερα τῶν ὁποίων ἦτο ἡ τῆς γλώσσης, καθόσον, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τῆς Ἑνετικῆς κατακτήσεως εἶχεν ἐπιβληθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ἰταλικὴ γλῶσσα, μηδ' ἐπιτραπείσης κἂν τῆς συστάσεως δημοτικῶν σχολείων. Naί μὲν μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Κάμπο-Φορμίου καὶ τὴν κατ'οχὴν τῶν Ἰονίων νήσων ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας ἤρχισεν νὰ λαλῆται κάπως ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλ' ἡ ἰταλικὴ εἶχε τοιαύτας ρίζας, ὥστε δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ Ἑλληγες κάτοικοι τῶν Ἰονίων νήσων μόνον τὴν καρδίαν εἶχον ἑλληνικὴν (1).

Καὶ τοῦτο ἦτο τὸ σπουδαιότερον καθόσον μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, καὶ σχολεῖα ἑλληνικὰ ὑπῆρχον ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ οἱ ἑλληγες ἰταλόφωνοι περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Μόλις δὲ ἤρχισαν νὰ ψελλίζωσιν ὀλίγα ἑλληνικά, ἤρχισαν καὶ νὰ σκέπτονται περὶ ἑλληνικοῦ θεάτρου ὡς τοῦ καταλληλοτέρου σχολείου διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς πατρίου γλώσσης.

Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο πολὺ εὐκόλον, καθόσον οὔτε ὑποκριταὶ ὑπῆρχον ἀπαισῶς ὁμιλοῦντες τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὔτε καὶ ἀκροατήριον νὰ τοὺς ἐννοήσῃ. Ὅποσδήποτε ἡ ἀπόπειρα ἐγένετο, πλὴν καίτοι αἱ πρῶται ἐνεργεῖαι πρὸς σύστασιν ἑλληνικοῦ θεάτρου ἤρχισαν ἐν Ζακύνθῳ, ἀρχὴ τούτου ἐγένετο ἐν Κερκύρᾳ καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους καὶ διότι ἐν αὐτῇ, καθὸ πρωτευούσῃ τῶν Ἰονίων νήσων, εἶχε συγκεντρωθῆ πᾶσα ἡ ἐνετικὴ καὶ ἑλληνικὴ ἀριστοκρατία, παρὰ τῇ ὁποίᾳ εἶχον ἐπικρατήσει πολλὰ τῶν ἐνετικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἐν τῶν πρωτίστων τῶν ὁποίων ἦτο καὶ τὸ θέατρον.

Ἀλλὰ καὶ κτίριον θεάτρου τὸ πρῶτον ἐν Κερκύρᾳ ἀνηγέρθη. Πρὸ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θεάτρου, περὶ οὗ κατωτέρω γενήσεται λόγος, θεατρικαὶ οὕτως εἰπεῖν παραστάσεις διοργανοῦντο κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἐν ταῖς οἰκίαις ἐν αἷς εἶχεν εἰσαχθῆ ἡ ἐκτέλεσις κωμικῶν τινῶν σκηνῶν καλουμένων Μοπαρία ἢ Bombaria (2) αἵτινες ἐδίδοντο κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπίσημα γεύματα, κατόπιν δὲ καὶ εἰς τὰς δημοσίας πλατείας.

(1) Ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἀκόμη, τῷ 1571, ἐδιδάχθησαν ἐν Ζακύνθῳ οἱ Πέρσαι τοῦ Δισχύλου ὑπὸ εὐγενῶν τῆς νήσου νέων ἑλλήνων τὴν καταγωγὴν. (2) Κατὰ τὸν κ. Σπ. Δε-Βιάζην αἱ λέξεις αὗται εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Ἡ πρώτη εἶναι ἐκ τῆς *Mōma* καὶ *Mōmos*, καὶ ἡ δευτέρα ἐκ τῆς *Βομβωνάριον* τῶν Βυζαντινῶν. Ἦσαν δὲ τὰ *Βομβωνάρια*, κατὰ τὸν κ. Κ. Ν. Σάβαν, εἶδος θεατρικῶν κροτάλων (*Βόμβυκες*). Τούτους τοὺς βόμβυκας ἀναφέρει καὶ ὁ Δισχύλος ἐν τοῖς Ἠθωνοῖς: «ὁ μὲν χερσὶ βόμβυκας ἔχων, τὸρον κάματον, δακτυλόδικτον πύμπλησι μέλος, μανίας ἐπαγωγὸν ὀμακλάν» παρὰ στράβωνι, X, 3, 16.

Κατὰ μίαν τοιαύτην παράστασιν, δοθεῖσαν κατὰ τὰς Ἀπόκρως τοῦ 1532 ἐν τῇ πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἐνεφανίσθη ἡ Ἀθηνᾶ φερομένη ἐπὶ ὄφρος καὶ κρατοῦσα διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν αἰγίδα, διὰ δὲ τῆς ἄλλης βιβλίον. Τὴν θεὰν τῆς «Σοφίας» παρηκολούθη ἡ «Δικαιοσύνη» ἐπὶ ἐλέφαντος, ταύτην δὲ κατὰ σειρᾶν ἡ «Ὁμόνοια» ἐπὶ πελαργοῦ φέρουσα σκῆπτρον καὶ σφαίραν, ἡ «Νίκη» ἔφιππος μὲ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα, ἡ «Εἰρήνη» ἐπὶ ἄμυνον κρατοῦσα κλάδους ἐλαίας καὶ ἡ «Ἀφθονία» ἐπὶ ὄφρος μὲ ποικίλους δημητριακοὺς καρποὺς ἀνά χειρᾶς. Ἐτέρα σειρά, ἀντιμέτωπος τῆς πρώτης, ἀποτελεῖτο ἀπὸ τὴν «Ἀμάθειαν» ἐπὶ ὄνου καθημένην, τὸν «Ἄρην» πάνοπλον, τὴν «Πενίαν» ἐπὶ κυνὸς καὶ κρατοῦσαν τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας πλήρες ἀχύρων καὶ τέλος ἡ «Βία» ἐπὶ ὄφρος. Αἱ δύο αὐταὶ πομπαί, ἀφοῦ ἔκαμνον δις ἢ τρίς τὸν γῦρον τῆς πλατείας, συνελέοντο μεταξύ των καὶ ἡ «Νίκη» ἐμειδία πρὸς τὴν «Ἀφθονίαν», τὴν «Εἰρήνην» καὶ τὴν «Ὁμόνοιαν».

Σὺν τῷ χρόνῳ, εἰσῆχθησαν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ αἱ κωμωδία καὶ τὰ δράματα ἐξ ὧν ἐπροτιμῶντο τὰ ἔχοντα ἑλληνικὴν τὴν ὑπόθεσιν. Τοιαῦτα μνημονεύονται τοῦ Σενέκα, ὁ «Ἡρακλῆς μαινόμενος», οἱ «Φοίνισσαι», ὁ «Ἄγαμέμνων ὁ Οἰδίπους», ὁ «Ἡρακλῆς ἐπὶ τῆς Οἴτης», τοῦ Εὐριπίδου ἡ «Ἐκάβη» καὶ τινὰ πρωτότυπα τοῦ Ἐνετοῦ λογίου Λουδοβίκου Ντόλιτσε (1).

Ἀπὸ τὰς οἰκίας αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις μετεφέρθησαν εἰς τὰς λέσχας (2) ἐν αἷς κατ' ἀρχὰς ἀπηγορεύθη ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ὄραίου φύλου, μέτρον ὅπερ κατηργήθη μεταγενεστέρως, ἀποκλεισθησῶν μόνων τῶν δεσποινίδων. Πλὴν τῶν γυναικῶν, ἡ εἴσοδος εἰς τὰς λέσχας ἀπηγορεύθη καὶ εἰς τοὺς μὴ ἐγγεγραμμένους εἰς τὴν Χρυσὴν Βίβλον, τοῦτέστιν εἰς τὸν λαὸν καὶ τοὺς πλουσίους τοὺς μὴ διακρινομένους ἐπὶ διανοητικῇ ἀναπτύξει. Τοῦτου ἕνεκα ἀνγγέθησαν τότε τὸ πρῶτον θεατρίδια εἰς τὰ ὁποῖα ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆματος ἐδίδοντο παραστάσεις δι' ἀπάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Ἄλλ' αἱ λέσχαι καὶ τὰ θεατρίδια ταῦτα δὲν ἐθεωρήθησαν οὐδ' ἀρκετά, οὐδ' εὐπρεπῆ διὰ τὴν ἀνωτέραν τῆς Κερκύρας τάξιν, ὡς ἐκ τούτου περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἡ ἐν Κερκύρα τάξις τῶν εὐγενῶν «προεκάλεσε διὰ ψηφισματοῦ τοῦ Συμβουλίου ἀπὸ 27 Ὀκτωβρίου 1663, κυρωθέντος τῷ αὐτῷ ἔτει δι' ἀποφάσεως (Terminazione) τοῦ τότε κατὰ θάλασσαν Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Ἀντωνίου Δαμόστου καὶ Δουκινοῦ γράμματος, τὴν ἀναλώμασι τῆς Πόλεως οἰκοδομὴν μεγαλοπρεποῦς ὡς οἶον τε καὶ εὐρυχώρου Στοᾶς. (Loggia) (3).

Ἡ τῆς Στοᾶς ἀνέγερσις ἤρχισεν ἀκριβῶς τῷ 1663 ἐπὶ τῆς θέσεως Cale dell acque, ὅπου σήμερον εὐρίσκεται ἡ ὁδὸς Εὐγενίου Βουλγάρεως. Μέχρι τοῦ 1666, ὅτε καὶ διεκόπη ἡ ἀνοικοδόμησις, λόγῳ χρηματικῶν δυσχερειῶν, αἱ ἐργασίαι εἶχον προβῆ «ὀλίγῳ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, ἐπαναληφθεῖσαι τῷ 1687, πλὴν ἡ ἀρξασμένη πρὸς τὴν οἰκοδομὴν ἐργασία μετὰ τοιαύτης προέβαινε βραδύτητος λόγῳ τοῦ ὀλιγαριθμοῦ τῶν ἐργατῶν, περιορισθέντων εἰς μόνους πέντε, ὥστε ἐδέησε νὰ διακοπῇ καὶ πάλιν. Ἐπαναληφθεῖσιν

δ' αὐτῆς ἐκ νέου τῷ 1690, ἡ οἰκοδομὴ μετ' ὀλίγου χρόνου πάροδον εἶχεν ὑπερβῆ τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου μέρους αὐτῆς».

Ἀποπερατωθεῖσιν μετ' ὀλίγον τῆς ὅλης οἰκοδομῆς, ἡ Στοὰ ἐχρησιμοποιοῦντο, ὡς εἶχε προαποφασισθῆ, ὡς «κοινὸν ἐντενκτήριον καὶ τόπος περιπάτου τῶν εὐγενῶν τῆς πόλεως (1).

Ἄλλ' ὅτε κατὰ τὸ 1718 συνέβη ἡ ἐκ κερανοῦ ἀνάφλεξις τῆς πυριτιδαποθήκης, ἡ ἐπενεγκοῦσα πρὸς ταῖς ἄλλαις ζημίαις καὶ τὴν ὀλοσχερῆ καταστροφὴν τῶν Δημοσίων διπυριταποθηκῶν, ἡ τότε Ἐνετικὴ Διοίκησις ἠναγκάστη παρὰ τὴν θέλησιν τῆς πόλεως, νὰ καταλάβῃ τὴν Στοάν καὶ νὰ τὴν χρησιμοποίησιν ὡς Δημοσίαν Διπυριταποθήκην. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου ἀπεδόθη καὶ πάλιν εἰς τὴν πόλιν μέχρι τοῦ 1720 ὅτε «ὑπὸ τοῦ τότε Ἐνετοῦ Στολάρχου (Capitan d' Armata), ἐπινεύσει καὶ τοῦ τότε Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ Ἀνδρέου Κορνέο, αὐθαίρετως καταληφθεῖσα καὶ καταλλήλως διασκευασθεῖσα μετετέρα ἡ εἰς θέατρον, ἐπιμελεῖα μὲν ἐκείνου ἔκτοτ' ἀναλαβόντος πᾶσαν ὑπὲρ τούτου μέριμναν καὶ προστασίαν, ἀναλώμασι δὲ τοῦ στόλου, παρασχόντος ἐκ τοῦ ἐν Γουβίους Ναυστάθμου καὶ τὴν χρεώδη ξυλείαν, πρὸς τέρψιν αὐτοῦ ἐνταῦθα συνήθως διαχειμάζοντος ἐν καιρῷ εἰρήνης».

Ἡ πόλις τῆς Κερκύρας, καίτοι εἶχεν ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς Στοᾶς, ἠνέχθη οὐχ' ἥττον ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν καταπάτησιν αὐτῆν τοῦ δικαιώματός της, πλὴν φοβηθεῖσα μὴ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνοχῆς ἀπωλέσῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὰ ἐπ' αὐτῆς δικαιώματά της, διεμαρτυρήθη κατὰ τὸ 1728 πρὸς τὸν τότε Γενικὸν Προβλεπτὴν Μάρκον Ἀντώνιον Διέδον ὅστις διὰ τῆς ἀπὸ 25 Νοεμβρίου ἰδίου ἔτους ἀποφάσεώς του ἀπεφάνθη ὅτι «ἡ Πόλις ἀναγνωρίζομένη κυρία τῆς Στοᾶς, ἤθελεν εἰς τὸ ἔξῃς εἰσπράττει ἐκ τοῦ θεάτρου ἐτήσιον ἐνοίκιον». «Ὅσον δ' ἀφώρα εἰς τὰ ὄρμασθέντα ἐνοίκια, οὐδεμίαν προβαλοῦσα ἀξίωσιν, ἀλλὰ δι' ἐξωδίκου συμφωνίας εὐκόπως παραδεξαμένη συμφηρισμὸν πρὸς τε τὴν ἀξίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Στολάρχου καταβληθείσης ξυλείας ἐπὶ τῇ κατασκευῇ τῶν θεωρείων καὶ τὰ ἔξοδα τῆς εἰς θέατρον καθόλου διασκευῆς, κατῆλθεν εἰς συμβιβαστικὴν τῆς διενέξεως λύσιν, ἐφ' ὅρῳ τοῦ νὰ προνοηθῇ μὲν αὕτη ἰδίως ἀναλώμασι περὶ τῆς διαρκούς συντηρήσεως τοῦ κτιρίου, νὰ διατελῇ δὲ ἀπόλυτος κυρία καὶ τῶν θεωρείων».

Τοιουτοτρόπως ἐξησφαλίσθη ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐπὶ τοῦ θεάτρου (2) δικαιω-

(1) «Acommodo del passeggio e ad uso d' un civile e dilettevole trattamento», κατὰ τὰ διάφορα ἐπίσημα ἔγγραφα, «ed incominciò a servire al meditato uso d' una scelta, numerosa e dilettevole radunanza», ὡς ἐπὶ λέξει διαλαμβάνει ἡ ἀπὸ 24 Ἀπριλίου 1716 ἐπιστολὴ τῶν Συνδικῶν πρὸς τὸν παρὰ ταῖς Ἐνετικαῖς Ἀρχαῖς μόνιμον ὑπεραπιστήν τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως (Nunzio) Μάρκουαν, σωζομένη ἐν τῇ Ἀ'. δέσμῃ τοῦ ΝΒ' νόμου «τῶν διαφορῶν ἀντικειμένων τῆς Πόλεως». (Βροκίνη, προαναφερθὲν ὑπόμνημα σελ. 18).

(2) Τὸ θέατρον οὕτως τὰς περιπετείας συνοπτικῶς διεξήλθομεν, καὶ ὅπερ ὡς ἐκ τῆς γεινιάσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Λατινικὴν Μητρόπολιν τὴν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, ἐκλήθη καὶ καλεῖται ἔκτοτε «θέατρον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου». Εἶχε τρεῖς σειρὰς θεωρείων καὶ πλατεῖαν μὲ δώδεκα σειρὰς καθισμάτων. Ἐκ τῶν θεωρείων τέσσαρα τῆς πρώτης σειρᾶς διετίθετο, κατόπι κλειστηριασμοῦ, εἰς τοὺς Συνδίκους καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἡγεσίας Προβλεπτῆς, ἕτερά δὲ τέσσαρα τῆς δευτέρας σειρᾶς εἰς τοὺς τρεῖς ἐπιμαρτυροῦντες Δικαστὰς τοὺς δύο Κήνσορας, τοὺς τέσσαρας Συνέδρους (Capitolari) τοὺς συντάσσοντας τὰ κεφάλαια (Capitoli) τῶν ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς πόλεως ἀποστελλομένων παρὰ τῆ Ἐνετικῆ Γερουσίας Προσβεβυτῶν καὶ εἰς τὸν Κυβερνήτην τῆς Κερκυραϊκῆς τριηρέως (Sopracomito).

(1) Ὁ Dolce ἀμάσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος (1508—1566) ἔγραψε μεταξύ ἄλλων καὶ τὰς τραγωδίας Ἰφιγένειαν, Λιδὸ καὶ Ἰοκάστην.

(2) Κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα ὑπῆρχον ἐν Κερκύρα τέσσαρες λέσχαι, ἡ τῶν Κερκυραίων πατρικίων, ἡ τῶν Ἐνετῶν πατρικίων, ἡ τῶν ἀξιοματικῶν τοῦ Ναυτικοῦ καὶ ἡ τῶν τῆς Φηρᾶς. Ἐν αὐταῖς ἐδίδοντο χοροεσπερίδες, συναυλίας, γαίματα καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις.

(3) Λ. Σ. Βροκίνη: Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐν τῷ Κερκυραϊκῷ Ἄστεϊ Στοᾶς-Loggia καὶ τῆς εἰς θέατρον μετατροπῆς αὐτῆς. Ἐν Κερκύρα 1901.

μάτων τῆς πόλεως ἄτινα μεταγενεστέρως ἐκανονίσθησαν λεπτομερέστερον δ' ἐτέρων ἀποφάσεων τῶν ἐκαστοτε Γενικῶν Προβλεπτῶν.

Ἐν τῷ θεάτρῳ αὐτῷ τοῦ ὁποίου τὴν γενικὴν διεύθυνσιν εἶχεν ὁ στόλαρχος, φέρων τὸν τίτλον *Previde del Teatro*, παριστάνοντο κατ' ἀρχὰς δράματα, κωμωδίαι καὶ ἰλαροτραγωδίαι, συνήθως μὲν ὑπὸ ἠθοποιῶν ἐξ ἐπαγγέλματος, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν νέων τῆς ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως τῆς Κερκύρας. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει τοὺς γυναικείους ρόλους ὑπεδύνοντο πάντοτε νέοι, καθόσον ἀπγορεύετο ἢ ἐπὶ σκηνῇ ἄνοδος γυναικὸς μὴ ἠθοποιῶν.

Ἐννοεῖται ὅτι αἱ παραστάσεις ἐδίδοντο πάντοτε εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν. Εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν ἐδημοσιεύοντο καὶ τὰ θεατρικὰ προγράμματα, ἕνα ἐκ τῶν ὁποίων, σπανιώτατον καὶ παρ' ἐμοὶ σωζόμενον, τῶν πρώτων δ' ἐτῶν τῆς ἀγγλικῆς κατοχῆς, δημοσιεύω ἐνταῦθα ἐν πανομοιότητι:

RISPETTABILE PUBBLICO.

La Sera di *Giovedì* prossimo, sarà li 17 del corrente mese, è destinata a beneficio delle umili ROSINA MONTI, e CARLOTTA TOMASELLI, che in qualità di *Seconde Donne* a vicenda hanno l'onore di servire questo Rispettabile Pubblico.

Vi sarà per trattenimento in detta sera la FARSIA NUOVA che porta per titolo

L'INGANNO FELICE,

Con il nuovo Ballo intitolato

L'AMANTE RAPITA

Ed il Secondo Atto

DELL' ITALIANA IN ALGERI.

Indi sarà eseguito dalla Signora ROSINA, e dal Signor COMMO un *Duetto* del Celebre *Cimarosa*, degli ORAZI e CURIAZI;

E dalla Signora CARLOTTA sarà cantata l'*Aria* di CARLO MAGNO, del Maestro *Niccini*, con Coro, Vestiario, e Scenario analogo.

Se da questo Teatro veruno giammai non è partito scontento, se l'infinita generosità dei Nobili Corciresi, e dell' Illustre Guarnigione Britannica ha sempre voluto compatire anco coloro che di gran merito adorni non sono, Esse a buon diritto osano lusingarsi che anche in quella Sera onorarle vorrete della vostra presenza, assicurandovi queste umiliatrici della più viva loro riconoscenza.

Ἀπὸ τοῦ 1773 εἰσῆχθησαν ἐν αὐτῷ τὰ μελοδράματα, τὰ μπαλέττα καὶ αἱ παντομίμαι, τῆς ὀρχήστρας πάντοτε ἀπαρτιζομένης ἐκ τῶν μουσικῶν τοῦ ναυτικοῦ, τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ φιλοτέχνων Κερκυραίων.

Εἰς τὸ θέατρον μετέβαινον κατ' ἀρχὰς μόνον ἄνδρες, μεταγενεστέρως δὲ

ἐπετρέπη ἢ εἰς αὐτὸ εἴσοδος καὶ εἰς τὰς ὑπάνδρους κυρίας, αἵτινες ὄφειλον νὰ κάθωνται ἐντὸς θεωρείων κλειομένων ἔμπροσθεν διὰ φατωτοῦ κηκλιδώματος, τῶν σήμερον καλουμένων *loges grillées*, κατόπιν δὲ, καταργηθέντων τῶν θεωρείων αὐτῶν, ὑπεχρεώθησαν μεταβαίνουσαι εἰς τὸ θέατρον νὰ φέρωσι προσωπίδας.

Ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος θεάτρῳ, τέσσαρα ἔτη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τὴν 22 Ἰανουαρίου 1817, ἠκούσθη τὸ πρῶτον ἡ ἐλληνικὴ φωνή, δονήσασα τὰς καρδίας πασῶν «τῶν κλάσεων τῶν ἐγκατοίκων» αἵτινες μετ' ἀνυπομονησίας ἀπεριγράπτου περιέμενον τὴν ἡμέραν αὐτὴν.

«Ὁ ἐνθουσιασμός, ἔγραφέ τις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μὲ τὸν ὁποῖον ὄλαι αἱ κλάσεις τῶν ἐγκατοίκων ἐπρόκειτο αὐτὴν τὴν παράστασιν, ἡ ἀγαλλίασις μὲ τὴν ὁποίαν τὴν ἠκούσαν, ὁ πόθος ὅπου ἔδειξαν ὅτι θρέφουν διὰ τὴν ἐνδυνάμωσιν τῆς Γλώσσης, εἶναι λαμπραῖς ἀπόδειξαις, ὅτι οἱ Γραικοὶ βλέπουν πάντοτε τὴν γλῶσσαν τῶν ὡς τὴν ἱερωτέραν κληρονομίαν ἀπὸ τὰ ὅσα πατρογονικὰ ἐρεῖλια τοὺς ἔμειναν. Ἐκεῖνο τὸ μερίδιον τοῦ Ἑθνους, τὸ ὁποῖον, ὅσοι ἐξετάζουν μόνον κατ' ἐπιφάνειαν τὴν κατάστασιν τῶν Γραικῶν, ἤθελαν εἰπεῖν ὅτι ἐξετελέσθη, μὲ ἀπροσποίητες κινήσεις ἔδειξεν πόσον θρησκευτικὰ τιμᾶ, πόσον τρυφερὰ ποθεῖ τὴν ἐθνικὴν τῶν γλῶσσαν, καὶ πόσον πολὺ μέρος τοῦ γνησίου αὐτῆς ἰδιώματος ἠδυνήθη νὰ διασώσῃ».

Ἐν τῷ προγράμματι τῆς ἐσπέρας ἐκείνης ἐφέρετο ἡ τραγωδία τοῦ Ἰακώβου Ρίττου Νερουλοῦ «ἡ Πολυξένη», ἡ ὁποία πρῶτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς της ἔβλεπε τὸ φῶς τοῦ προσκηρίου (1).

(Ἔχει συνέχεια)

N. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

(1) Ἡ «Πολυξένη» ἐξεδόθη τῷ 1814 ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τὸν ἐξῆς τίτλον: «Πολυξένη» τραγωδία εἰς πέντε πράξεις διηρημένη, συγγραφεῖσα μὲν παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου ἀρχοντος μεγάλου Ποστελνίκου κυρίου Ἰακώβου Ρίττου, τοῦ ἄλλως Νερουλοῦ, ἀφιερωθεῖσα δὲ πρὸς τοὺς φιλογενεῖς. Ἐν Βιέννῃ ἐκ τῆς τυπογραφίας τοῦ Ἰωάννου Βαρθόλδου Σουηκίου, 1814».

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΑΠΦΩΣ

Ἐδῶ ἡ Τιμάδα κείτεται,
 πὸν δ' ὀθάλαμος τῆ δέχτηκε
 τοῦ τάφου, ὁ κατασκότεινος,
 γάμου στεφάνι πρὶν χαρῆ.

Κι' ὄλες οἱ φίλες σὰν τὸ μάθανε
 μ' ἕνα ψαλίδι κοφτερὸ
 κόψαν τ' ἀγαπημένα τους μαλλιά
 κι' ἐδῶ στὸν τάφο της τ' ἀφήσανε.

ΣΙΜΩΝΙΔΗ

Κάποτε, ὦ ξέγε, κατοικούσαμε τὴν Κόρινθο
 μὲ τὰ κρυστάλλινα νερά!

Μὰ τώρα μᾶς κρατᾶ ἡ πατρίδα τοῦ Αἴαντα,
 ἐτούτη ἡ Σαλαμίνα. Ἐδῶ

καρῆνια τῆς Φοινίκης ἐκουρσέψαμε

Πίστες μᾶς προσκομήσαν τὸ σπαθί.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΙΑΝΩΝ Ἐλλάδα μας γλυτώσαμε

ἀπ' τῆ σκλαβιά τὴν περσικὴν.

Μεταφρ. ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΡΙΑΡΑΣ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΤΑ ΣΤΡΟΦΑΔΙΑ

Κατὰ τὸν Μάιον τοῦ 1820 ὁ Ἄγγλος κληρικὸς καὶ λόγιος George Wad-
dington ἐπεσκέφθη τὰ Στροφάδια, τὰς δύο μικρὰς νήσους τὰς εὐρισκομένας
νοτίως τῆς Ζακύνθου καὶ μᾶς ἀφῆκεν μίαν ἐνδιαφέρουσαν περιγραφὴν αὐτῶν.
Ὁ Βάδινγκτον ἔγραψε βραδύτερον ὀγκώδες βιβλίον «Μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν
Ἑλλάδα» τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς ἐν ἀπὸ τὰ σοβαρότερα καὶ εἰλικρινέστερα
ἔργα περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, διότι εἶχε μίθῃ τὴν ἑλληνικὴν καὶ
ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Τὴν περὶ Στροφάδων με-
λέτην του ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ τέλος τόμου του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ παρούσα
κατάστασις τῆς Ἑλληνικῆς ἢ Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας» ἐν εἶδει ἐπιστολῶν πρὸς
φίλον του ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον, μαζὺ μὲ τὸν ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειάν του, με-
τέβη διὰ λέμβου μὲ πανὶ εἰς τὰ Στροφάδια. Μόλις ἐπλησίασεν ἡ βάρκα των
εἰς τὴν μεγαλειτέραν τῶν νήσων, ἀμέσως οἱ καλόγηροι ὕψωσαν τὴν ἑλληνικὴν
σημαίαν, μόλις δὲ προσήγγισαν οἱ ξένοι εὗρον μερικὸς καλογήρους ἀναμέ-
νοντας εἰς τὸν λιμένα. Μετὰ τὰς δοθείσας ἐξηγήσεις ἐπετρέπη ἡ ἀποβίβασις
τοῦ Ἄγγλου, τὸν ὁποῖον ὠδήγησαν μὲ μεγάλην εὐγένειαν εἰς τὴν μονήν. Με-
ταξὺ τῶν ἄλλων γράφει:

«Τὸ κελλί μου εἶνε καθαρώτατον καὶ ἀρκετὰ εὐρύχωρον διὰ τὴν μονήν.
Ἔχω ἀπὸ τὸ παράθυρον μπροστά μου τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν Πελοπόννη-
σον... Αἱ Στροφάδες εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, ἀλλὰ δὲν
ὑπάρχει ἐκεῖ φρουρὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς δὲν ἐπά-
τησεν ποδὶ Ἀγγλου εἰς τὰ νησιά αὐτά. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν γαιῶν ἀνήκει
εἰς ἓνα Ζακύνθιον εὐγενῆ, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει εἰς τοὺς καλογήρους, σαράντα
τὸν ἀριθμὸν, μόνους κατοίκους, ἀντὶ ἐνοικίου νὰ τὴν ἐκμεταλλεύωνται.

Ἐκ τῶν δύο μονῶν ἡ μικροτέρα εἶνε βραχώδης καὶ ἄγονος, ἐνῶ ἡ ἄλλη
εἶνε γόνιμος καὶ καταπράσινη. Ἐν μέρος εἰς τὸ κέντρον καλλιεργεῖται μὲ
ἀραβόσιτον καὶ παράγει ἀρκετὸν ὥστε νὰ ἱκανοποιῇ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καλ-
λιεργητῶν. Ὑπάρχουν ἐλάχιστοι ἄμπελοι, ἀφθονοῦν δὲ τὰ πρόβατα καὶ
γίδια.

Ἡ μονὴ εἶνε καλοκτισμένη καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καθαρωτάτη, ὥστε νὰ
μὴ ὑπάρχουν αἱ διάφοροι ἐνοχλήσεις αἱ συνήθεις εἰς τὰς ἀνατολικὰς κατοί-
κας. Οἱ καλόγηροι, κατὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τοὺς τρόπους, παρουσιάζουν πα-
ράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἐνοίκους τῶν πλουσιωτέρων μονῶν τῆς νοτίου
Ἰταλίας καὶ Σικελίας. Καὶ τείνω νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ διαφορὰ δὲν εἶνε μόνον
ἔξωτερικὴ καὶ μὲ μικρὰν πίστιν πρὸς τὴν μοναστικὴν χρησιμότητα εἶμαι λίαν
πεπεισμένος ὅτι τὰ ἱερά πρόσωπα τὰ ὁποῖα μὲ περιστοιχίζον ὄχι μόνον εἶνε
ἀπηλλαγμένα τῶν συνήθων ἐλαττωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ ζοῦν
κατέχοντα ἀρκετὰς καλὰς ἀρχὰς καὶ ἐξασκούντα διάφορα αἰσθήματά ὅχι
κοινὰ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ὁμοεθνῶν των... Οἱ μοναχοὶ αὐτοὶ ἔχουν ὅλα τὰ
χρειαῖα των. Ἡ νησὶς των τοὺς παρέχει ἀραβόσιτον, λαχανικά καὶ θαυμα-
σιον νερό. Ὁ ὀλίγος οἶνος καὶ ἔλαιον τὸ ὁποῖον χρειάζονται τὸ προμηθεύου-
νται ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον, ὅπου μεταφέρουν τὰ πρόβατά των νὰ τὰ πωλήσουν
καὶ πληρώσουν τὸ μίσθωμα, διότι, ὅπως μὲ ἐβεβαίωσαν, οὐδέποτε τρώγουν

κρέας. Ἄλλο εἰσόδημα ἐπίσης ἔχουν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν τρυγωνιῶν, τὰ ὁποῖα
συγκεντροῦνται εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἐκεῖ κατὰ τὰς δύο ἐποχὰς τῆς διαβάσεώς
των καὶ φρονεύονται ἢ συλλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς... Καὶ αὕτη εἶνε ἡ
μόνη ἐπαφὴ των μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας δὲν μοῦ φαίνεται παράδοξον ὅτι εἶνε ἀμαθεῖς καὶ
εὐπιστοὶ, μάλιστα τὸ ὅτι δὲν εἶνε ἀκόμη περισσότερον τοιοῦτοι, ὀφείλεται
εἰς τὴν ἔμφυτον ἐξυπνάδα καὶ περιέργειαν τῶν Ἑλλήνων. Πρὸ ὀλίγου τοὺς
ἔδειξα ἓνα γεωγραφικὸν χάρτην, τὸν πρῶτον τὸν ὁποῖον οὗτοι εἶχον ἴδει,
καὶ ἐνῶ μὲ περιστοιχίζον ὅλοι, τοὺς ἔδειξα τὸ μικρὸν σημάδι ἐπὶ τοῦ ὁποῖου
κατόκουν. Ὅλοι ἀνεφώνησαν «Αὐτὸς» ὁ τόπος... «αὐτὸς» ὁ τόπος...! μὲ γενι-
κὸν ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν, δεικνύοντα μεγαλιτέρον πατριωτισμὸν ἀπὸ ὅ,τι
ἐπίστευα ὅτι κατέχουν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶνε ἑλληνικόν, διότι δὲν ὑπάρχει
βράχος, βουνόν, ἢ νησάκι εἰς τὴν περιεργὸν αὐτὴν χώραν, ἔστω καὶ ἄγριον
καὶ χωρὶς θέλητρα, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ κάτοικοι νὰ μὴ εὐρίσκουν κάποιαν
χάριν...

Τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἡγουμένου, διαρκείας διετούς, κατέχει σήμερον εἰς σεβα-
σιμώτατος γρηαὶὸς καλόγηρος, τοῦ ὁποῖου ἡ μακρὰ λευκὴ γενειὰς κυματίζει
πλουσία ἐπάνω εἰς τὸ πορφυροῦν ράσον του. Ἐν χαρακτηριστικὸν φαινόμε-
νον εἶνε ἐπίσης ἓνας καλόγηρος ὑπερρενηκοντούτης, ὁ ὁποῖος διατηρεῖ ὅλην
τὴν φωτιάν τῆς περιεργείας τῆς νεότητος καὶ τὴν ἐπιδεικνύει ἐρωτῶν μὲ ζῆ-
λον περὶ τῶν ταξειδιῶν μου, τῶν σκοπῶν μου, τῶν σπουδῶν μου, τῶν συνη-
θειῶν μου καὶ τῆς χώρας μου. Ὁ μᾶλλον μορφωμένος τῶν μοναχῶν εἶνε εἰς
Πελοποννήσιος, ὁ ὁποῖος πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐδώρησε τὴν περιουσίαν του (ἀνερ-
χομένην εἰς δύο χιλιάδας περίπου δολλάρια) εἰς τὴν μονήν καὶ ἦλθεν ὅπως
διέλθῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του ἐντὸς τῶν τειχῶν τούτων. Οἱ ἄνθρωποι
αὐτοὶ εἶνε Ἕλληνες καὶ μοναχοί.

Μὲ μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην προσοχὴν οἱ προϊστάμενοι καὶ μὲ τελείαν
εὐγένειαν ὅλοι. Ἐνωρὶς σήμερον τὸ πρῶτὸ ἔλαβα πρόσκλησιν ὅπως γευματίσω
μὲ τὸν Ἡγουμένον εἰς τὸν κῆπον τῆς μονῆς. Μόλις παρουσιάσθην εἰς τὴν
εἴσοδον κατεπλάγην ὅτι ἐγενόμην δεκτὸς μὲ χαιρετισμοὺς τηλεβόλου, τὸ
ὁποῖον ἔχουν διὰ νὰ ἀμύνωνται κατὰ πάσης πειρατικῆς ἢ ἄλλης ἐπιθέσεως.
Ἡ ἱερά σημαία των, κοσμουμένη μὲ τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας
καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἐκνυμάτιζεν εἰς τὸν κῆπον καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς
Προεστούς, μὲ τὰ καλλίτερα ράσα των, ἐπροχώρησαν πρὸς ὑποδοχὴν μου. Μὲ
ὠδήγησαν εἰς ἓνα θαυμασίον θάμνον μυρτιάς, στολισμένον μὲ κρίνα καὶ ἄλλα
ἄνθη. Ὡς τράπεζα μᾶς ἐχρησίμεισε στρογγύλη πέτρα τόσον τρυπημένη, ὥστε
νὰ ἀφήνῃ θέσιν εἰς μίαν μυρτιάν νὰ βλαστάνῃ εἰς τὸ μέσον καὶ νὰ παρεμβά-
λῃ μεταξὺ τῶν συνδαιτημένων τὰ λεπτὰ φύλλα της. Γύρω ἀπὸ τὴν κλημα-
ταριάν ἡ ὁποία μᾶς ἔσκαζε ἦσαν λεμονεῖα καὶ πορτοκαλεῖα.

Αἱ συνηθισμένα τροφαὶ ἦσαν πλουσιοπάροχοι, μαζὺ μὲ τσαΐ, εἰς τὸ
ὁποῖον ἔλαβον μέρος οἱ καλόγηροι μὲ δειλιάν, διότι εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὸ με-
ταχειρίζονται μόνον ὡς φάρμακον... Ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸν κῆπον ἐν μέσῳ τῶν
αὐτῶν τιμῶν, μὲ τὰς ὁποίας ἐγενόμην δεκτὸς κατὰ τὴν εἴσοδόν μου.

Αὕτη εἶνε ἀληθῶς μία πολὺ ὀραία μικρὰ νῆσος».

Ἐνταῦθα ἀφηγεῖται τὴν ὑπὸ πλείστων συγγραφέων ἀναφερομένην πρόλη-
ψιν, κατὰ παράδοξον ὅτι ὁ ποταμὸς Ἀλφειὸς τῆς Πελοποννήσου ἐπικοινωνεῖ
μὲ τὴν νῆσον καὶ ὅτι διὰ τῆς θαλάσσης ὑποχθονίως φθάνουν ἐκεῖ φύλλα
καὶ ἄλλα ἀπὸ τὴν Ἠλιῶν. Ἐνὰ πρῶτὸς τούς συνετέραξαν δύο γεγονότα, πρῶ-
τον τὸ ἐπισκεπτικὸν ὄνησος, καὶ ἔπειτα, τὸ χειρότερον, ἡ ἐμφάνισις τουρκαῶν
στόλου ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Πελοποννήσου. «Οἱ καλόγηροι, συνηθισμένοι νὰ δο-

κιμάζουν βάσανα καὶ ἀρπαγὰς εἰς κάθε προσέγγισιν τοιούτων ἀνεπιθυμητῶν ἐπισκεπτῶν, ἤρχισαν τὰς προσευχὰς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προστάτου τῶν Ἁγίου Διονυσίου ἦτο συχνότατα εἰς τὸ στόμα τῶν μοναχῶν» Ὁ στόλος δὲν κατηρθύνετο εἰς Στροφάδια καὶ οἱ μοναχοὶ ἠσύχασαν. Τότε ὁ Ἄγγλος τῆ συνοδείᾳ μοναχῶν περιηγήθη τὰ ἀξιοπεριέργα τῆς νήσου καὶ δίδει τὴν ἀκόλουθον περιγραφὴν :

«Πρῶτον εἰς τιμὴν καὶ ἀγιότητα εἶνε ἡ «Πηγὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου» ἡ ζῶσα καὶ αἰώνια ἀπόδειξις τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεώς του. Τὰ δροσερὰ καὶ ὑγιεινὰ νερά της ἀναβλύζουν ἀπὸ τοὺς βράχους εἰς ἀπόστασιν 50 γιάρδων ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ διατηροῦν τὴν καθαριότητά των, καίτοι τόσο ἐγγὺς τῆς θαλάσσης. Τοῦτο ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὴν ἐπέμβασιν.

«Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶνε πράγματι μιά φοικτὴ περιέργεια : εἶνε ἡ ὀστεοθήκη, ὅπου ὄλων τῶν νεκρῶν τὰ κόκκαλα ἀποτίθενται. Ἐπὶ τρία ἔτη ἐπιτρέπεται νὰ ἀναπαυθοῦν εἰς τὴν γῆν εἰς τὴν ὁποίαν ἐτάφησαν. Ληξιάσης τῆς περιόδου ταύτης ἐκθάπτονται καὶ τοποθετοῦνται εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτὴν σωρισμένα ἀναμίξ, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος τὰ πόδια καὶ χέρια καὶ τὰ ἄλλα κόκκαλα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ εἰρωνικῶς ὑπομειδιῶντα κρανία...

«Οἱ καλόγηροι δείχνουν τὴν «Σπηλιὰν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου» ἡ ὁποία ἦτο ἡ εὐνοούμενη σκῆτη τῆς λατρείας των καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδουν ἐξαιρετικὴν ἀγιότητα. Ὅταν οἱ Τούρκοι, εἰς ἓνα πόλεμον μὲ τοὺς Βενετούς, προσήγγισαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, οἱ καλόγηροι μετέφερον τὰ λείψανα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἁγίου ἐκεῖ, εὐσεβάστως παραδίδοντες τοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς νὰ ἐξερευνηθῶν τὰ ἀπόκεντρα σημεῖα τῆς νήσου. Ὅπως ἀποφύγουν λοιπὸν τὸν κόπον ἔπιασαν μερικοὺς καλογήρους, τοὺς ἐγύμνωσαν καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς μαστιγώνουν. Τὸ μυστικὸν τοῦ Ἁγίου φυσικὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκαλυφθῆ καὶ τὰ λείψανα μαζὺ μὲ τοὺς θησαυροὺς περιήλθον εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων. Ἀμφότερα ἠρπάγησαν, καὶ μαζὺ μὲ αὐτὰ καὶ 18 καλόγηροι, σύντροφοι τῆς δουλείας τοῦ Ἁγίου. Ἀλλὰ λείψανα καὶ μοναχοὶ ἐξηγοράσθησαν ταχέως ἀπὸ ἓνα φιλόθρησκον ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος φρονίμως ποιῶν ἐξησφάλισε τὸ ἅγιον λείψανον εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅπου μέχρι τοῦδε παραμένει.

«Ἡ Σπηλιὰ τῆς Παναγῆς ἐσυλήθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐβίασαν τὴν Σπηλιὰν τοῦ Ἁγίου. Μερικὰ ἅγια λείψανα ἠρπάγησαν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπίσης, ἀλλὰ δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ καθορίσω τὴν φύσιν αὐτῶν. Ἄλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι πολλὰ θηριώδεις σκηναὶ ἔλαβον χώραν καὶ ἀρκετὸν αἶμα ἐχύθη, τοῦ ὁποίου κηλίδες φαίνονται ἀκόμη εἰς τοὺς τοίχους τῆς μονῆς.

Τὸ Κενοτάφιον τοῦ Ἁγίου συμπληρῶναι τὸν κατάλογον τῶν ἱερῶν πραγμάτων. Εἶνε λίθινον μνημεῖον, καλοσκαλισμένον καὶ στολισμένον μὲ νέαν ἐπιγραφὴν, ἡ ὁποία ἐσκαλίσθη καὶ πιθανότατα συνετέθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀποτελεῖ παραφωνίαν τινα τόσο μὲ τὴν Πηγὴν καὶ τὴν Σπηλιὰν ὅσον καὶ κάθε ἄλλο ἀντικείμενον τῆς τραχείας καὶ ἀτέχνου αὐτῆς νησίδος. Ὑπάρχει παράδοσις περὶ θαυμασίων κήπων οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ἦνθιζον εἰς τὴν βορειὰν πλευρὰν τῆς νήσου καὶ τοὺς ὁποίους κατέστρεψαν αἱ θύελλαι καὶ περὶ ἑνὸς ἀρχαίου τάφου εὐφροδέντος ἐσχάτως εἰς ἀπότομον βράχον δυσπροσπέλαστον, ὁ ὁποῖος πιθανὸν νὰ περιέχῃ καὶ ἄλλους».

Αὕτη εἶναι ἡ λιαν ἐνδιαφέρουσα περιγραφή τῶν στροφάδων ἀπὸ τὸν Ἄγγλον κληρικὸν καὶ λόγιον.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΒΕΝΕΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Μέσα εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Βενετικοῦ Ἀρχείου ἓνα μαργαριτάρι ἀληθινὸ εἶνε ἡ συλλογὴ τῶν Libri Commemoriali della Republica Veneta τῶν ὁποίων ἐκτενεσιὰτὴ περιήλθης ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τοῦ 1876 μέχρι τοῦ 1909. Εἰς 33 βιβλία περιέχονται περιηπτικῶς ὄλαι αἱ σπουδαιότεραι πράξεις τῆς Βενετικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1295 μέχρι τοῦ 1787. Τὸ ἔργον τοῦτο θεωρεῖται δικαίως ὡς πολῦτιμον, διότι πολλῶν ἐγγράφων ἔχουν χαθῆ τὰ πρωτότυπα, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἀφήγησις τῶν γεγονότων ἐσώθη μόνον χάρις εἰς τὰς περιλήψεις αὐτάς.

Ἐἶχα τὴν ὑπομονὴν νὰ διατρέξω ὀλόκληρον τὸ ἔργον τοῦτο καὶ νὰ συλλέξω κάθε τι τὸ περιεχόμενον εἰς αὐτὸ σχετικῶς μὲ τὴν Ζάκυνθον. Ἡ ἐργασία αὕτη ἦτο ἀρκετὰ ἄχαρις, διότι ἡ γλῶσσα τοῦ βενετικοῦ κειμένου εἶνε εἰς τὰ περισσότερα μέρη γεμάτη λάθη γραμματικὰ καὶ συντακτικὰ, ἐπομένως δὲν εἶνε εὐκολοὺς ἡ μετάφρασις κατὰ λέξιν πολλὰκις δὲ δὲν κατορθώνεται οὔτε νὰ ἐξαχθῆ ἡ ἐννοια τοῦ κειμένου, ὅπως θὰ ἴδουν οἱ ἀναγνώσται ἀπὸ τὰ ἀποσπάσματα τὰ ὁποῖα παραθέτω κατωτέρω εἰς τὸ πρωτότυπον.

* * *

Τὸ 1449 ἀναφέρεται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰ ἐγγράφα αὐτὰ ἡ Ζάκυνθος, διὰ τοῦ ἐξῆς ἐγγράφου : (Βιβλίον 14, παρ. 96)

«1449, Ἰνδικτιώνος 12, Σεπτεμβρίου 11

«Ὁ Λεονάρδος τοῦ Δελφίνου Βενιέρου, ἀντιπροσωπεύων τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν καὶ Ὁ Λεονάρδος Τόκκος, Δοῦξ τῆς Λευκάδος καὶ Κεφαλληνίας, ἀντιπροσωπευόμενος ἀπὸ τὸν Ἰάκωβον Ρόσσον, Ἄνδρᾶν ντὶ Γκουίντο ντὲ Στριόνε Γαλαάτσον ντὰ Σάντα Κολόμπα καὶ Μαρίνον Μιλιάγες, κυβερνήτας του, ἀπὸ τὰ συμβούλια τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, συνεφώνησαν : Ὁ Δοῦξ καὶ οἱ ἀδελφοὶ του καὶ διάδοχοι του καὶ ὅλον τὸ κράτος του τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας. Θὰ εἶνε οὗτος ἀναλόγως φίλος ἢ ἐχθρὸς τῶν φίλων καὶ ἐχθρῶν τῆς Βενετίας. Ὁ Βενιέρου, δεχόμενος, ὑπόσχεται προστασίαν καὶ ἄμυναν. Τὰ ἀνωτέρω ἀπεδέχθησαν ἐνόρκως οἱ προλεχθέντες, πλην τοῦ Σάντα Κολόμπα, ὁ ὁποῖος δὲν ἠθέλησε.

Ἐγένετο εἰς τὴν Λευκάδα, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ προλεχθέντος Ἀνδρέου. Μάρτυρες Gian Jacopo da Pesaro, ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας, Nicoló del fù Donato Cornaro, Francesco di Tagliapietra, Fantino di Giovanni Loredano, Francesco del fù Antonio Arimondo, Βενετοὶ καὶ Micheletto de Gatti τῆς Κερκύρας, Anella Cecapace τῆς Ραγούσης».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡγεμὼν τῆς Ζακύνθου ἦτο ὁ Λεονάρδος Τόκκος, τοῦ ὁποῖου ἡ οἰκογένεια δὲν κατώρθωσε νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ τὴν Ζάκυνθον, μαζὺ μὲ τὰς ἄλλας ἡσυχὰς εἰς τὴν Βενετίαν. Τὸ ἀνωτέρω ἐγγράφον δείχνει τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ὑποταγὴν. Κινηθέντες ἀπὸ ἐπιθυμίας τῶν Τούρκων καὶ ἄλλων ἐχθρῶν, ὁ Τόκκος ἠναγκάσθη νὰ πεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας, ἡ ὁποία οὕτως εἶχε καμὴ πλέον τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς κατάληψιν τῶν νήσων.

(Ἐχει συνέχεια)

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΠΑΝΤΩΜΕΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Κατὰ τὸ ἔτος 1589 ὅτε ἐγένετο ἡ ἐκλογή Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης μεταξύ τῶν ὑποψηφίων ἦτον καὶ ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὅστις ἀπέτυχε, καθόσον οἱ ψηφίζοντες ἱερεῖς ἦτον περισσότεροι ἐν Κεφαλληνίᾳ τοῦτο δὲ δυσηρέστησε σφόδρα τοὺς Ζακυνθίους καὶ ἠναγκάσθη ἡ κοινότης Ζακύνθου νὰ πέμψῃ πρέσβεις τὸν Νικόλ. Μονδῖνο καὶ Φραντσην πρὸς τὸν Δόγην Πασκουάλην Κικόνιαν μὲ ἀναφορὰν ἐναντίον τῆς ἐν λόγῳ ἐκλογῆς καὶ τῆς ἀποτυχίας τοῦ Ἐπισκόπου Αἰγίνης Διονυσίου Συγούρου, ἀπόσπασμα τῆς ὁποίας γράφομεν ὡς ἑξῆς: «Σφόδρα ἡ ρηθεῖσα πιστὴ Σου κοινότης Ζακύνθου λυπεῖται καὶ δικαίως παραπονεῖται ὅτι ὁ αἰδέσιμος κληρὸς Κεφαλληνίας καὶ οἱ κύριοι πολῖται αὐτῆς συνεργοῦντες καὶ πολλὰ ὑποσχόμενοι ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ Ἐπισκόπου οὐδεμίαν διαφορὰν ποιοῦσι τῶν ὑποψηφίων ἀλλὰ μὲ ἀπειλὰς καὶ ἀναθέματα οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χρήματα μοιράσαντες ἀπόθησαν τοὺς ἐκλογεῖς Ζακύνθου καὶ οὕτω ἀπέτυχε ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Συγοῦρος, ὃς παρεκτὸν τῆς εὐγενείας αὐτοῦ ὑπάρχει καθρέπτης ἀγαθότητος, ἐλεημοσύνης, φιλοθρησκείας, εὐσεβείας καὶ ἰκανότητος καὶ ἐξέλεξαν νέον Κεφαλλῆνα εἰκοσιπέντε ἐτῶν καὶ χαρακτήρος τῶν ἄλλων ἀπότατον». Εἰς ταῦτα ἀντετάχθη ἡ κοινότης Κεφαλληνίας.

Ὁ Ἄνδρέας Πιζάνης Γενικὸς Καπετάνος μετὰ τὴν ἠρωϊκὴν καὶ γενναίαν ναυμαχίαν περὶ τὸ Πέλαγος τῶν Κυθῆρων κατὰ τὰς 19 Ἰουλίου 1717 ἀπεβίβασθη μετὰ τινῶν ἀξιωματικῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς εἰς Στροφάδας ὑπαρχούσης Μονῆς εἰς ἣν διειρηθεῖτο τὸ Ἅγιον Λεῖψανον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, Ἐπισκόπου Αἰγίνης τοῦ ἐκ Ζακύνθου καταγομένου ἐκ τῆς οἰκογενείας Συγούρου, ἀφοῦ δὲ ὁ Πιζάνης ἀπέπλευσεν ἐκ Στροφάδων δύο γαλέαι Τουρκικαὶ προσωρμίσθησαν καὶ ἀπεβίβασαν πολλοὺς βαρβάρους οἰτινες ἐφόρμησαν εἰς τὴν Ἱερὰν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἐπέπεσον κατὰ τῶν καλογηρῶν τῆς μονῆς οἱ ὅποιοι φοβούμενοι τὴν προσέγγισιν τοῦ τουρκικοῦ στόλου εἶχον κρύψει εἰς δύο σπήλαια ὅλα τὰ πολύτιμα τῆς Μονῆς καὶ τὸ Ἱερὸν λείψανον. Οἱ Βάρβαροι ὁμοῦ συλλαβόντες τὸν ἠγούμενον καὶ τὸν πατέρα τῆς Μονῆς ἄλλους ἔσφαξαν καὶ ἄλλους ἐβασάνησαν νὰ μαρτύρωσι τὰ κεκρυμμένα. Κατέκοψαν τοὺς δύο βραχίονας καὶ τὸν ἕνα πόδα τοῦ Ἁγίου καὶ ἐπιβίβασαντες τὰ Ἱερὰ σκευὴ καὶ εἰκόνας εἰς τὰ πλοῖα τῶν ἀνεχώρησαν. Σωθέντες δὲ ἐκ τῆς σφαγῆς δύο καλόγηροι ἔντινι σπηλαίῳ καὶ μετὰ τινος ἡμέρας ἰδόντες Βενετικὴν Κορβέταν, διὰ σημείων προσεκάλεσαν αὐτήν. Εἶτα παραλαβόντες τὸ Ἅγιον Λείψανον καὶ τὰ περιωθέντα Ἱερὰ σκευὴ ἤλθον εἰς Ζακύνθον. Ὡς δὲ ἐκοινοποιήθη ἡ ἄφιξις τοῦ Ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Διονυσίου εἰς Ζακύνθον, ὁ Πρωτοπαπᾶς μετὰ τοῦ κληρῶν, οἱ σύνδικοι τῆς πόλεως καὶ ὁ Προβλεπτής τῆς νήσου πορευθέντες εἰς τὸν λιμένα παρέλαβον τὸ Ἱερὸν λείψανον καὶ τὸ ἔφερον εἰς τὸν ναὸν Ἁγίου Νικολάου καὶ ὅπερ λιτανεύσαντες καθ' ὅλην τὴν χώραν μετὰ κατανύξεως κατέθεσαν εἰς τὸν ἐν λόγῳ ναόν, μέχρις ὅτου κατεσκευάσθη ἴδιος Ναὸς ἐπὶ οἰκοπέδῳ ἀνήκοντος εἰς τὴν Μονὴν Στροφάδων.

Ἐκτοτε ἡ Κοινότης Ζακύνθου ἐψηφισαν ὅπως διαμένῃ τὸ Ἱερὸν λείψανον ἐν τῇ νήσῳ διακηρύξασα τὸν Ἅγιον προστάτην τῆς νήσου. Ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἦτον υἱὸς τοῦ Μωκίου καὶ Παυλίας εὐσεβῶν καὶ πλουσίων, ἐκ νεότητος δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βασιλικὴν Μονὴν Στροφάδων εἰς ἣν ἐνεδύθη τὸ Μοναρχικὸν Σχῆμα.

Ἰθάκη Αὐγούστου 1932

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΠΑΝΤ. ΚΑΡΑΒΙΑΣ (*)

Πρώην Ἀρχιεπιφύλαξ

(*) Τὸ ἀρθράκι αὐτὸ μᾶς τὸ εἶχε στείλῃ χρόνια τώρα γιὰ τὴν «Εὔα Νικήτρια».

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Οἱ διαλέξεις τοῦ Ἰταλικοῦ Ἰνστιτούτου

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» ὑποστήριξε ἄλλοτε τὴν ἀνάγκη νὰ ὀρχώμαστε σὲ στενώτερη πνευματικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν παγκόσμια διάνοση, προσκαλώντας γιὰ διαλέξεις τοὺς κορυφαίους στὴ σκέψη. Νὰ τὸ Ἰταλικὸ Ἰνστιτούτο ποῦ μᾶς γνωρίζεῖ τώρα τὴ σύγχρονην ἰταλικὴν διάνοση, τὸ πνεῦμα τῆς, τῆς τάσεως τῆς, τὴν ἐξέλιξί τῆς. Ἡ ὑπηρεσία ποῦ μᾶς προσφέρει καὶ ποῦ χωροστᾶμε στὸν ὄργανωτὴ τῶν διαλέξεων τοῦ Ἰνστιτούτου κόντε Γκριλλεντζόνι, ἐνημερώτατο καὶ ἐνεργὸ μέρος λαμβάνοντα στὴ σημερινὴ Ἰταλικὴ πνευματικὴ κίνηση, εἶναι τόσο πρὸ πολύτιμη, ὅσο ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς πατρίδας του ἐλάχιστα — γιὰ νὰ μὴν ποῦμε καθόλου — εἶναι γνωστὴ στὴν Ἑλλάδα, ποῦ σήμερα δὲ βρίσκεται σὲ καμμιά πνευματικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἰταλία.

Στὰ ἐγκαίρια ὁ κ. Γκριλλεντζόνι ἐξήγησε τὸ σκοπὸ τῶν διαλέξεων: «Θέλω νὰ γνωρίσω στὴν Ἑλλάδα τὴ σημερινὴ Ἰταλία, τόσο διαφορετικὴν ἀπὸ τὴ χθεσινή... Οἱ διαλέξεις θὰ ἔχουν σχέση μὲ τῆς τέχνες, τὴν ἱστορίαν, τὴν θεολογίαν, τὸ θέατρο, τὴ μουσικὴν, τὴ φιλοσοφίαν, τὴν ἐπιστήμην καὶ ἀπὸ τὸ σύνολο θὰ φανῇ τὸ πνεῦμα ποῦ ἐμψυχώνει τὴν σημερινὴν Ἰταλία. Θὰ φανῇ πῶς κάθε μιὰ ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δράσεως καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸ λῆμα τοῦ ἀναγεννηθέντος λατινικοῦ μᾶς πνεύματος».

Τὸ πνεῦμα κέντρο τῆς ζωῆς τοῦ κράτους

Ἦταν τὸ θέμα τῆς πρώτης διάλεξης τοῦ Δρος Ροβέρτου Νταβαντζάτι, συγγραφέα καὶ διευθυντῆ τῆς Τριμπούνας. «Εἰς τὴν πραγματικότητά ἡ ἀποτελεσματικὴ, ἡ θετικὴ δράσις καθορίζει τὸ Κράτος καὶ ὄχι αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρεῖαι καὶ οἰοσδήποτε καθορισμὸς τοῦ δικαίου. Τὸ Κράτος εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸ ἔθνος, τὴν κοινωνίαν, τὸ καθεστῶς. Συνοψίζει καὶ τὰ τρία. Εἶναι ἡ κυριαρχία καὶ ἡ συνέχισις. Τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ παραβλέπῃ τὸ ἐφήμερον καὶ νὰ πραγματοποιῇ ἐναντίον τῶν πραγματικῶν ἐγωισμῶν τοῦ ἀτόμου καὶ μιᾶς γενεᾶς, τὴν συνέχισιν τῆς ζωῆς ὅλων τῶν γενεῶν. Πρέπει νὰ ὑφίσταται πάντοτε, διότι ἄνευ αὐτοῦ εἰς λαὸς ἡ μία κοινωνία δὲν ζῆ κοινωνικῶς. Σήμερον τὸ Κράτος διατρέχει κίνδυνον. Πολεμᾶται ἰσχυρότατα ἀπὸ τὸν κοινοβουλευτισμὸν καὶ ἀπὸ τὰς ὀργανώσεις τῶν τάξεων, ἀρχῶν ἀντιτιθεμένων μεταξύ τῶν, συναντωμένων ὁμοῦ εἰς τὴν δράσιν τῶν ἐναντίον τοῦ Κράτους. Καὶ τὸ Κράτος ὑποχωρεῖ περιοριζόμενον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως, μιᾶς τάξεως τυπικῆς καὶ προσωρινῆς. Ἐνίοτε ἐξεγείρεται πρὸ καταφανοῦς κινδύνου, ὅπως τώρα μὲ τὴν πῶσιν τῶν νομισματικῶν ἀξιών. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ὑφίσταται Κράτος. Πρέπει νὰ εἶναι ζωτικὸν καὶ διὰ τὴν ζῆσιν πρέπει ὀλόκληρος ὁ λαὸς νὰ κληθῇ εἰς δράσιν, συμφώνως πρὸς τὴν φυσικὴν ἱεραρχίαν τῆς ἰκανότητος, χωρὶς προνόμια φατριῶν. Καὶ ἡ δράσις πρέπει νὰ βασίζεται εἰς μίαν πίστιν, διότι τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς ἓν Κράτος, νομοθετικῶς τέλειον, ὁ λαὸς παύσει νὰ ἔχῃ πίστιν εἰς τὴν ἀποστολήν του, τὸ Κράτος κινδυνεύει».

«Τὸ φασιστικὸν Κράτος κατέληξε καθοδηγεῖ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς τοῦ Κράτους. Διὰ τῶν νέων του πολιτικῶν θεσμῶν ἡ κοινωνία ἀπεσπασθῆ τῆς ταξικῆς διεθνοποιήσεως καὶ ἀπεκατεστάθη ἐξ ὀλοκλήρου ὡς κοινωνία λαοῦ, καὶ τὸ μυστικὸν ἔγκειται εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ Κράτους.....».

Περύλιπτος τῆς διάλεξης δημοσιεύθηκε σ' ὀλόκληρον τὸν Τύπο καὶ διαβάστηκε μὲ μέγιστο ἐνδιαφέρον. Ἡ μέγιστη ἐχτίμησις στὸν ἀρχηγὸ τοῦ φασισμού ἢ γοητεία ποὺ ἐξασκεῖ σ' ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔλλειψις φιλοσοφικῆς διαθέσεως στὸ νεοέλληνα, ἔκαμε ὥστε ἡ ἀναπτυχθεῖσα ἐνδιαφέρουσα φασιστικὴ ἀποψις νὰ μὴ προκαλέσῃ σχόλια. Μονάχα ὁ κ. Κολουμβάκης ('Εργασία 13 Νοεμβρίου) ἔφερε τὶς ἀντιρρήσεις του σὲ μερικὰ ἀρθαίρετα σημεῖα ὅπως σ' ἐκεῖνο τῆς σημασίας τῆς κοινῆς γνώμης, ποὺ φαντάζομαι ὁμοῦ πὼς προϋποθέτει ἡ φασιστικὴ θεωρία, καὶ στ' ἄλλο τῆς θέσεως δηλαδὴ τοῦ βουλευτικοῦ σώματος στὴν κυριαρχία τοῦ Κράτους. Ἐπίσης λογικὴ καὶ ἡ γνώμη του γιὰ τὴν ἐξουδετέρωση τοῦ μειονεκτήματος τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας μὲ τὴν ἀπαίτηση προσόντων ἀπὸ τοὺς ὑποψήφιους βουλευτές. Τὸ συμπέρασμά του ὁμοῦ ὄχι πειστικό. Ἡ φασιστικὴ θεωρία βασίζεται ἀπόλυτα σὲ ἰδεολογία. Γιὰ νὰ νοηθεῖ πρέπει νὰ λαβαίνεται ὀλόκληρη. Πρέπει νὰ πληροῦνται ὅλες οἱ προϋποθέσεις τῆς γιὰ νὰ νοηθῇ τὸ «**Φασιστικὸ Κράτος**». Ἄλλὰ νὰ ἐξηγώμαστε· δίχως φιλοσοφικῆς θεωρεῖς καὶ δίχως νὰ λαβαίνεται ὑπ' ὄψιν τὸ δίκαιον.

— Γιὰ τὶς διαλέξεις τοῦ κ. Κοράντο Παβολίνι πάνω στὴ σύγχρονη Ἰταλικὴ Τέχνη θὰ γράψω στὸ ἄλλο τεῦχος εἰδικὸς συνεργάτης μας.

Σ. ΜΙΝ.

Τὸ προπολεμικὸ καὶ μεταπολεμικὸ Ἰταλικὸ Θέατρο

Ὁ Σύλβιος Ντ' Ἀμίκο θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους σύγχρονους συγγραφεῖς τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ γνώμη του ἔχει μέγιστο κύρος, λόγῳ τῆς ἐργασίας του γιὰ τὴ βελτίωση τοῦ Ἰταλικοῦ Θεάτρου. Τὰ ἔργα ποὺ γράφει γι' αὐτὸ εἶναι σπουδαῖα καὶ ἔχον καὶ τὸ ἀποτέλεσμά τους.

Εἶναι: «Τὸ Θέατρο τῶν Ἀνδρεικέλων» (1920), «Προσωπίδες» (1921), «Ἡ δύσις τοῦ μεγάλου ἠθοποιοῦ» (1929), «ἡ κρίσις τοῦ θεάτρου» (1931), καὶ ἄπειρα κριτικὰ ἄρθρα στὴν Τριμπούνα καὶ στὸ περιοδικὸ του «Σενάριο». Γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τοῦ Ἰταλικοῦ θεάτρου ἔχει κάμει σωστὸ πόλεμον. Στὰ ἔργα του παρουσιάζει τὸν ξεπεσμό τοῦ σύγχρονου ἠθοποιοῦ. Ἐνα ἔργο τέχνης μένει οὐσιαστικὰ ἀνεργήνευτο, γιατί οἱ ἠθοποιοὶ ἐπαναλαβαίνουν μηχανικὰ—σὰ γραμμόφωνον— τὸν κάθε τους ρόλο. Τὸ κάθε ἔργο ἔχει ποικιλία ἐρμηνεύας σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψη τοῦ ἠθοποιοῦ ποὺ τὸ ἐρμηνεύει. Ὁ ἠθοποιὸς ἔχει τὴν ἀτομικότητά του καὶ δὲν βλέπει ἕνα ἔργο ὅπως πραγματικὰ εἶναι, μὰ μὲσ' ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῆς δικῆς του σκέψεως. Ὅσο μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἠθοποιὸς τόσο μεγαλύτερες εἶναι οἱ ἀλλοιώσεις τοῦ ἔργου. Οἱ ἠθοποιοὶ καὶ ὄχι οἱ συγγραφεῖς παρουσιάζουν τὸν πραγματικὸν Ἀμλέτο τοῦ Σαίξπηρ. Τὸ θέατρο λοιπὸν περισσότερο ἀπὸ τὸ συγγραφέα ἀνήκει στὸν ἠθοποιόν.

Ὁ Ντ' Ἀμίκο παράπλευρα μὲ τὸ δραματικὸν κριτικὸν τοῦ ἔργου παρουσιάζει ἐξ ἴσου ἀξιοπρόσεχτο ἔργο θερησκευτικόν. Ἐχει ἀσχοληθεῖ γιὰ τὸ καθολικὸν καὶ ὀρθόδοξον δόγμα, τὰ προβλήματα ποὺ παρουσιάζουν μεταξὺ των κ.τ.λ.

Τέτοια εἶναι: «Οἱ δρόμοι ποὺ ὀδηγοῦν στὴ Ρώμη», «Προσκυνητὲς στοὺς Ἁγίους τόπους», «Ἀνακάλυψις τῆς Καθολικῆς Ἀμερικῆς».

Γεννήθηκε στὰ 1887 καὶ εἶναι ὁλοένα καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τοῦ δραματικοῦ θεάτρου.

Οἱ δύο διαλέξεις τοῦ Σύλβιο Ντ' Ἀμίκο στὸ Ἰταλικὸν Ἰνστιτοῦτο «Τὸ προπολεμικὸν καὶ μεταπολεμικὸν Θέατρον τῆς Ἰταλίας», ἦταν ἀπὸ τὶς πρὸ ἐνδιαφέρουσες ποὺ ἔχουν ἀκούσει οἱ Ἀθηναῖοι. Δημοσιεύτηκαν σ' ὀλόκληρον τὸν

Ἀθηναϊκὸν τύπον. Σ' αὐτὲς δίνει μιὰ σαφῆ εἰκόνα τῆς ἐξέλιξης τοῦ Ἰταλικοῦ θεάτρου, τὴν ἐπίδραση τοῦ γαλλικοῦ νατουραλισμοῦ, τὴν ἀντίδραση μερικῶν συγγραφέων ἀλλὰ ἰδιαίτερα ἐξιστορεῖ τὴν σταδιοδρομίαν καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ θεάτρου τοῦ Ντ' Ἀννούντσιο, ποὺ μὲ τὴν «Κόρη τοῦ Γιόριο» ἔδωσε ἕνα ἀριστούργημα, ἕνα κλασσικὸν ἔργο ἀπὸ τὰ τελειότερα τοῦ Ἰταλ. θεάτρου. Μίλησε κατόπι γιὰ τὴ σχολὴ τῶν «Κρεπουσκολάρων», ποὺ γεννήθηκε σ' ἀντίδραση στὸ ρητορικὸν αἰσθησιασμὸν, τὴ λυρικὴν ἐξαρση καὶ τοὺς ἡρωϊκοὺς στόμφοις τοῦ Ντ' Ἀννούντσιο. Εἶπε ἀκόμη καὶ γιὰ τὸ «διανοητικὸν θέατρον». Ἀνέπτυξε τὸ θέατρο τοῦ Πιραντέλλο τὴ μεγαλύτερη αὐτῆ θεατρικῆ φυσιογνωμία τοῦ σύγχρονου Ἰταλικοῦ θεάτρου, ποὺ κάνει τοὺς ἄλλους δραματογράφους νὰ φαίνονται μικροί, καὶ μίλησε γιὰ τὸ φουτουριστικόν, ποὺ δὲν παραδέχεται καὶ ποὺ πιστεύει πὼς περισσότερα διάλυσε παρὰ ποὺ ἐδημιούργησε.

Αἱ διαλέξεις τοῦ ἐπιφανοῦς κριτικοῦ ὅσο διαφωτιστικῆς καὶ ἂν ἦσαν μᾶς ἄφησαν πληθὸς ἀποριῶν. Μέρος αὐτῶν μᾶς ἔλυσε σὲ μακρὰ συνέντευξιν ποὺ εἶχε τὴν εὐγένεια νὰ παραχωρήσῃ στὴν Κα Μαριέττα Μινώτου γιὰ τὴν «Ἰόνιον Ἀνθολογίαν».

Συνέντευξις Κας Μινώτου—Σύλβιο Ντ' Ἀμίκο

—Εἶναι μεγάλη μου χαρὰ ποὺ σὰς γνωρίζω προσωπικὰ—ἄρχισε ἡ κ. Μινώτου—γιατί σὰς ἔχω παρακολουθήσει σ' ὄλη σχεδὸν τὴν δράσιν σας. Εἶμαι μάλιστα ἡ πρώτη ποὺ ἔγραψα στὴν πατρίδα μου γιὰ σὰς—πάντε τρία χρόνια τώρα—στὸ περιοδικὸν «**Πρωτοπορία**», πέρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ ἔργο σας «**Ἡ δύσις τοῦ μεγάλου ἠθοποιοῦ**».—Ὑπάρχει λοιπὸν πραγματικὸν θέατρον ἀξιοπρόσεχτο στὴν Ἰταλία; Εἶδα πάντοτε νὰ γράφετε γιὰ τὴν κρίσιν τοῦ θεάτρου.

—Βέβαια ὑπάρχει. Μόνον ποὺ περνᾷ, ὅπως παντοῦ, κρίσιν. Ἐπειτα ὅταν μιλεῖ ἕνας γιὰ θέατρον πρέπει πρῶτα νὰ νοιώθῃ τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς λέξεως, ποὺ μπορεῖ ν' ἀφορᾷ τόσο τὴν παραγωγὴν ὅσο καὶ τὴν διανομὴν. Δηλαδὴ ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ οἱ συγγραφεῖς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην οἱ ἠθοποιοὶ.

Ὅσο γιὰ τοὺς συγγραφεῖς, ἡ πρώτη τριακονταετία τοῦ 20οῦ αἰῶνος σημείωσεν ἀποχτήματα μεγάλα στὸ Ἐθνικὸν θέατρο. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὼς τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ περασμένου αἰῶνα, οἱ Ἰταλοὶ δραματογράφοι (βγάζοντας τὸ μεγάλο Ἰωάννη Βέργκα καὶ κανέναν κωμωδιογράφον ποὺ γράφει σὲ διάλεχτον, κάποτε μάλιστα ἔχταχτον, ὅπως ὁ Γκαλίνα) ὄλοι σχεδὸν βιάζαν πάνω στ' ἀχνάρια τοῦ Γαλλικοῦ. Ἀπεναντίας στὰ 900, ὅπως προσάθησα νὰ δεῖξω στίς δύο μου διαλέξεις, τὸ Ἰταλικὸν θέατρον ἐλευθερώθηκε ἀπὸ ξένες ἐπιδράσεις καὶ ἀπόχτησε δρόμους δικούς του, τόσο μὲ τὰ μεγάλα ὀνόματα τοῦ Ντ' Ἀννούντσιο,—στὸν ὁποῖον, τοῦλάχιστον, ὀφείλεται ἕνα ἀριστούργημα «**Ἡ κόρη τοῦ Γιόριο**» καὶ τοῦ Πιραντέλλο, ποὺ τὸ θέατρό του μεταφράστηκε, παραστήθηκε καὶ μιμήθηκε σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ὅσο καὶ μὲ ἄλλους μικρότερους συγγραφεῖς διαφόρου ὕφους, ὅπως ὁ Μπινέλλι, Μορσέλλι Κιαρέλλι, Μαρτίνι, Ἀντωνέλλι, Ράτι, Ρόσσο ντὶ Σαν Σεκόντο κ.τ.λ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς μερικὰ χρόνια τώρα, τὴν περίοδον τῆς θανμαστῆς ἀντίσης ποὺ κορυφώσθη στὰ τελευταῖα προπολεμικὰ χρόνια καὶ στὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ, διεδόχθη μιὰ περίοδος συγκεντρώσεως ἄς ποῦμε. Αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ τὴν γνώμην μου ἐπὶ τὴν μεταβολὴν τῆς Ἰταλικῆς πνευματικῆς διανοήσεως καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ αἰσθητικὴν κρίσιν, ποὺ ἐπληκολοῦθησε καὶ ποὺ πιστεύω πὼς προαναγγέλλει ὄχι νύχταν, μὰ αὐγήν.

Κι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ συμπεράνει κανεὶς ἀπὸ κάποια ἔργα τοῦ Γουλιέλμου Τζῶρτζι, τοῦ Καίσαρα Ἰουλίου Βιόλα, τοῦ Τζίνου Ρόκκα, τοῦ ποιητοῦ Ὀγγου

Μπέττι και πολλῶν ἄλλων νέων συγγραφέων, γὰρ τοὺς ὁποίους θὰ ἦταν πρόωρο νὰ ἐκφέρω γνώμη.

—'Απογοητεύονται μήπως οἱ συγγραφεῖς ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν μεγάλοι ἠθοποιοί; Σὰ βρισκόμενον στὴν Ἰταλία θαύμασα ἀριστερότατους θιάσους καὶ μεγάλους ἠθοποιούς σάν τὸν Γκαντούζιο καὶ Μελάτο. Ὅσο γὰρ τὸ νεώτατο ἰταλικὸ θέατρο μοῦ φαίνεται πὼς τοῦ λείπει ἡ πνοή. Ὅλα πᾶνε μηχανικά σάν κάτι πὸν ἔχει προσταχθῆ. Καὶ πετᾶ τὸ ἐρώτημα: εἶναι ὁ συγγραφέας πὸν δὲν ἔχει καλοὺς ἠθοποιούς ἢ οἱ ἠθοποιοὶ πὸν δὲν ἔχουν καλὸ συγγραφέα; Διαβάζω πολεμικὰς καὶ διαμαρτυρίες πὼς λείπουν καὶ τὰ δύο. Καὶ μοῦ ἔρχεται ἡ σκέψη: Ἐπηρεάζει τὴν παραγωγή τῶν συγγραφέων ἡ ἔλλειψη ἠθοποιῶν;

—Ὅσο γὰρ τοὺς ἠθοποιούς πάντα μοῦ εἶπα στὰ διαφορα βιβλία πὸν ἀφιέρωσα γὰρ τὴ μελέτη τῆς σκηνικῆς ἐρμηνείας στὴν Ἰταλία καὶ στὸ ἐξωτερικόν, πὼς οἱ Ἰταλοὶ ἠθοποιοὶ ἔχουν ἀτομικῶς σπουδαῖα προσόντα κληρονομικὰ τῶν «κωμικῶν τῆς τέχνης» πὸν ἐπὶ τρεῖς αἰῶνες θάμπωναν τὸν κόσμον. Ἀκόμη καὶ σήμερα ὁ γέροντας Αἰμίλιος Τσακκόνι, σὲ ἡλικίαν 75 χρονῶν ἔχει πρόσκληση ἀπὸ τὸ Παρίσι νὰ δώσει μιὰ σειρά παραστάσεων. Θὰ πάει στὸ τέλος τοῦ Γενάρη. Ἀκόμα σήμερα τὸ κοινόν μας χειροκροτεῖ τις δύο μεγάλες καλλιτέχνιδες τὴν Ἰριμα καὶ Ἐμμη Γκραμμάτικα. Ὁ Ρωγῆρος Ρουτζέρι ἔχει ἀναγνωριστὴ γενικὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους εὐρωπαϊοὺς ἠθοποιούς. Καὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, θὰ εἶχα πολλοὺς νὰ ἀναφέρω παρὰ πολλοὺς. Ἀφήνω κατὰ μέρος τοὺς ἠθοποιούς ἐκείνους πὸν παίζουν ἔργα σὲ διάλεχτο ὅπως τὸν Μοῦσκο, Πετρολίνο, Βιβιάνι, Γκόβι, Τζιακέττι, πὸν τὸ Ἰταλικὸ κοινὸ ἀγαπᾶ. Μάλιστα κάποτε τοὺς ἀγαποῦν καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι.

Ἡ κρίσις ὅμως τῆς διανομῆς, δηλαδὴ τῆς σκηνικῆς ἐρμηνείας στὴν Ἰταλία, εἶναι ἀφορμὴ πὸν οἱ ἔξοχος αὐτὲς προσωπικότητες δὲν ἔχουν ὀργάνωση καὶ πειθαρχία.

Ἐχομε κρίσις Διευθυντῶν. Στὴν Ἰταλία, τὴν χώρα αὐτὴ τὴν τόσο πλούσια ἀπὸ καλοὺς καὶ ἔξοχους ἠθοποιούς, λείπουν οἱ διευθυντές.

Τώρα τὸ Σωματεῖο Θεαμάτων μελετᾶ τὸν τρόπο γὰρ νὰ εὐκολύνει τὸ σηματοπισμὸ κανονικῶν θεάτρων, πὸν χωρὶς νὰ χαλοῦν τὴν παράδοση τῶν πλανόδιων θιάσων μας, ὅμως νὰ προσφέρουν συγχρόνως τοὺς Ἰταλοὺς ἠθοποιούς τὰ μέσα γὰρ μιὰ πιὸ μεθοδικὴ καὶ ἰσχυρὴ πειθαρχία.

—Μήπως οἱ συγγραφεῖς γράφουν ἔργα ἀπλᾶ γὰρ νὰ συμμορφωθοῦν μετὰ τὸ γούστο τοῦ κοινοῦ ἢ γὰρ τὴν ἀπολαυτὴ εὐκολῆς ἐπιτυχίας καὶ κέρδους, ἢ μήπως βρίσκονται σὲ ἀδυναμία νὰ γράψουν ἔργα δυνατότερα; Τὸ ἰταλικὸ κοινὸ εἶναι ἱκανοποιημένο μετὰ τὰ ἔργα αὐτά; Ἡ ἀνωτέρα τάξη, ἡ ἀνεπτυγμένη, τί προτιμᾷ; Καὶ ἡ τιμὴ τῶν εἰσιτηρίων; Παρακολουθῶ τις προσπάθειες τοῦ Τσακκόνι καὶ ἄλλων γὰρ τὴν ἐκλαίκευση τοῦ θεάτρου μετριάσμι τῶν τιμῶν καὶ μετὰ παραστάσεις μορφωτικὰς σὲ λαϊκὰ κέντρα.

—Στὴν Ἰταλία, ὅπως σ' ὅλα τὰ μέρη, εἶναι συγγραφεῖς πὸν ἀποβλέπουν μόνο στὸ κέρδος, μὰ εἶναι καὶ συγγραφεῖς πὸν γράφουν γὰρ τὴν τέχνη. Γιὰ νὰ ἐπιτύχει ἕνα ἔργο, δύο τρόποι εἶναι: Ἡ νὰ συμφωνεῖ μετὰ τὰ χαμηλότερα καὶ εὐκολότερα ἔνστιχτα τοῦ κοινοῦ ἢ νὰ κατορθῶναι νὰ τὸ σηκώσει στὸ γούστο τῆς πραγματικῆς τέχνης. Εἶναι φυσικὸν ὁ πολὺς κόσμος νὰ προτιμᾷ τὸ πρῶτον, ὅπως συμβαίνει παντοῦ. Καὶ εἶναι λυπηρό πὸν οἱ διανοούμενοι σήμερα στὴν Ἰταλία παγαίνουσιν σπάνια στὸ θέατρο, γὰρ λόγους κυρίως οικονομικούς. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς διανοουμένης τάξης (καλλιτέχνες, σπουδαστές, καθηγητές, μικροεπαγγελματίες) δὲν

ἔχουν πάντα ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ πληρῶνουν τις τιμὰς πὸν οἱ σύγχρονες σκηνογραφίαι ἀπαιτοῦν. Ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὸ τὸ Σωματεῖο Θεαμάτων μελετᾶ κάποια θεράπεια.

—Ἀπὸ τὰ θεατρικὰ ἔργα τῆς χώρας σας ποῖα θεωρεῖτε πὼς θὰ ἐπιζήσουν σάν τοῦ Σέριφφ, τοῦ Σῶ, τοῦ Μολνάρ κ. τ. λ. Κι ὁ Καμπανίλε, ὁ Μπέττι;

—Ἐχω πεῖ πὼς πιστεύω σ' ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ μεταπολεμικοῦ μας ρεπερτορίου. Θὰ ἐπιζήσουν, νομίζω, κάμποσα ἔργα ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς πὸν ἀνάφερα στίς διαλέξεις μου. Ὁ Ἀχιλλεὺς Καμπανίλε εἶναι ὁ δημιουργὸς ἐνὸς χιουμουριστικοῦ παραδόξου πὸν ὡς τώρα πέτυχε πολὺ περισσότερον στὰ βιβλία παρὰ στὸ θέατρο.

—Ὁ Πιραντέλλο καὶ Μαρινέττι εἶχαν ἐπίδραση στὸ Ἰταλικὸ θέατρο; Ἐδημιούργησαν σχολὴ ἢ ἔμειναν μόνοι;

—Ὁ Πιραντέλλο ἐπέδρασε πολὺ καὶ στοὺς Ἰταλοὺς καὶ στοὺς ξένους. Στὴν Ἰταλία ἴχνη Πιραντελλισμοῦ βρίσκονται σχεδὸν σ' ὅλα τὰ ἔργα καὶ αὐτοῦ τοῦ Σάν Σεκόντο. Στὸ ἐξωτερικὸν ἐπηρεάστηκαν ἀπὸ τὸν Ρόγκερ Μάξ στὸν Πολιακόφ, καὶ ἀπὸ τὸν Λακάτο ὡς σ' αὐτὸν τὸν Ὀνήλ.

Ὅσο γὰρ τὸν Μαρινέττι, δὲν ὑπάρχει καμμιά φουτουριστικὴ κωμωδία, πὸν ἐπιδοκιμάστηκε τόσο ὥστε νὰ μείνει σταθερὰ στὸ ρεπερτόριον ἐνὸς Ἰταλικῶν θιάσου. Οὔτε γνωρίζω ἐπιδράσεις φουτουριστικὰς σὲ Ἰταλοὺς συγγραφεῖς πὸν ἀναδείχτηκαν κατόπιν, ἐχτὸς ἂν ἀποκαλέσει κανεὶς φουτουριστικὰς μερικὰς κωμωδίας τοῦ Ἐρρίκου Καβακκόλι, ἢ τοῦ Μάξιμου Μποντεμπέλλι. Γιὰ τέτοιο χαρακτηρισμὸ ὅμως οἱ πρῶτοι πὸν θὰ διεμαρτύρονταν, πιστεύω, θὰ ἦταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

—Ἰὼς εἶναι ἡ ὀργάνωση τῶν θιάσων; Ποιοὶ εἶναι οἱ καλύτεροι; Ἐξακολουθοῦν οἱ θίασοι Γκραμμάτικα, Νικοντέμι νὰ ἔχουν ἐπιτυχία;

—Ἡ ὀργάνωση τῶν θιάσων στὴν Ἰταλία εἶναι δυστυχῶς καὶ σήμερα ὅπως ἦταν πρὸ 400 χρόνων. Δηλ. βασίζονται μᾶλλον στὰ ἔξυπνα αὐτοσχεδιάσματα παρὰ στὴ μέθοδο καὶ στὴν πειθαρχία. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον πὼς μερικὰ χρόνια τώρα οἱ δραματικοὶ Ἰταλικοὶ θίασοι προόδεψαν πολὺ ὅσον ἀφορᾷ τὴ σκηνογραφία, φῶς, βεστιᾶριο καὶ γενικῶς τὴ διεύθυνση.

Ἀναφέρω πρὸς τιμὴν τοῦ τὸν πρῶτον θίασον Νικοντέμι, τώρα Μερλίνο-Τσιμάρρα-Τοφάνο. Τὸ θίασον πὸν διευθύνει ἡ Ἰταλορωσσίδα ἠθοποιὸς Τατιάνα Παυλόβα. Τοὺς θιάσους δύο νέων ἠθοποιῶν, τοῦ Ρέντσου Ρίτσι καὶ τὸν τοῦ Κίχι Πάλμερ. Καὶ ὁ Λαμπέρτος Πικάσσο, ἡ Μάρθα Ἀμπλα, ὁ Ρωγῆρος Χούπι, ὁ Λουδοβίκος Ἀλμιράντε, συγκρότησαν, καὶ διευθύνουν καλοὺς θιάσους.

Ἐπίσης ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὁ θίασος Τζα—Μπούμ. (Τζα—Μπούμ εἶναι τὸ ὄνομα πὸν πῆραν μερικοὶ θίασοι μεγάλων θεαμάτων στὴν Ἰταλία).

—Πέστε μου γὰρ τὸ «ἄρμα τοῦ Θέσπι». Τ' ἀποτελέσματα πὸν εἶχε ἦταν ἱκανοποιητικὰ;

—Ἡ δράση τοῦ **Ἄρματος τοῦ Θέσπι** ἦταν θαυμασία. Πρόκειται γὰρ ἕνα ἴδρυμα πὸν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἐθνικὸν ἴδρυμα τοῦ ντοπολαβόρο ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γραμματέως τοῦ Ἐθνικοῦ Φασιστικοῦ κόμματος. Σκοπὸς εἶναι νὰ ἐπιτύχει τὸ πρῶτον μὲρ πὸν δὲν ἔχουν μεγάλο θέατρο, ἀπάνω σὲ αὐτὸ κίνητο μικρὰ θεατρικὰ κινήτᾶ μετὰ ἀνάλογους ἠθοποιούς.

Κάθε χρόνο τὰ «ἄρματα τοῦ Θέσπι» δίνουν χιλιάδες δραματικὰς παραστάσεις μετὰ χαμηλότερες τιμὰς, προσιτὲς σὲ κάθε πορτοφόλι. Πιὸ ἀξιοπρόσε-

χτες ἦταν μερικὲς λυρικὲς του παραστάσεις πού ἔγιναν μὲ πρώτης τάξεως συγκροτήματα.

—Καὶ τὸ θέατρο τῶν ἀνεξαρτήτων τοῦ Μπραγκάλια; Ἀλήθεια πὼς ἔχει φήμη στὴν Ἰταλία παρόμοια μὲ τοῦ Ράιχαρτ στὴ Γερμανία;

—Τὸ θέατρο τῶν *Ἀνεξαρτήτων* εἶναι ἓνα μικρὸ κέντρο γιὰ τοὺς διανοούμενους πού ἀρχισε στὴ Ρώμη στὰ 1922, σ' ἓνα ὑπόγειο, ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο Ἰούλιο Μπραγκάλια, μὲ ἠθοποιούς ἐρασιτέχνες, καὶ ἐνδιέφερε γιὰ κάμποσα χρόνια ἓνα ὄμιλο δημοσιογράφων καὶ πρόσωπα τοῦ φιλολογικῆ καὶ καλλιτεχνικοῦ κόσμου. Λέν ἔφθασε ὁμοῦ στὸ μεγάλο κοινὸ ποτὲ καὶ δὲν ἐπέδρασε οὔτε σὲ συγγραφεῖς, οὔτε σὲ ἠθοποιούς.

—Ἐχουν ἐπιτυχία οἱ παραστάσεις Ἰταλικῶν ἔργων στὸ ἐξωτερικὸ; Διάβασα γιὰ τὸ θρίαμβο πού εἶχαν στὴ Γερμανία οἱ παραστάσεις ἔργων τοῦ Γκολντόνι.

—Στὰ 1800, τὰ ἔργα τῶν Ἰταλῶν συγχρόνων συγγραφέων σπάνια μεταφράζονταν καὶ παίζονταν στὸ ἐξωτερικὸ. Στὸν αἰῶνα μας, ἀντιθέτως, καὶ αὐτὸ εἶναι ἓνα πειστήριο σ' ὅσα εἶπα στὴν πρώτη ἐρώτηση—ὄλοι μας οἱ συγγραφεῖς μεταφράζονται καὶ τὰ ἔργα των παίζονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰταλία πολὺ συχνά. Ὁ Ντ' Ἀνούτσιο καὶ ὁ Πιραντέλλο σ' ὅλες τίς χώρες τοῦ κόσμου. Ὁ Μπενέλλι, ὁ Κιαρέλλι, σὲ πολλὰς χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Ὁ Μπραγκό, ὁ Ἀντωνέλλι, ὁ Μορζέλλι, ὁ Μα τίνι, ὁ Μποντεμπέλλι, ὁ Νικκοντέμι, ὁ Φορστάνο κλπ. σὲ πολλὰς—πολλὰς χώρες. Ὅσο γιὰ τοὺς κλασσικοὺς μας συγγραφεῖς εἶναι γνωστὸ τὸ φαινόμενον τοῦ Κάρλου Γκότσι, συγγραφέα τοῦ 700 πού στὴν Ἰταλία ἔχει μέτρια φήμη, καὶ τὰ ἔργα του δὲν ἀνεβάζονται ποτὲ, πού ὠστόσο ὄχι σπάνια παίζονται ἔργα του στὴ Γερμανία καὶ Ρωσία. Λοιπὸν πάντα ἔπαιζαν καὶ τὸν Γκολντόνι. Πάνε δύο χρόνια πού στὸ Παρίσι ἀνέβασαν μ'ἐπιτυχία τὸ *Μανδραγόρα* τοῦ Μακιαβέλλι. Λένε θάνεβάσουν μία κωμῆδία τοῦ Ρουτσάντε σὲ ὠραία μετάφραση τοῦ Γάλλου ἐρμηνευτῆ του Ἀλφρέδου Μαρτιέ.

—Παρακολουθῶ σωστὲς μάχες πού κάνετε γιὰ τὴ βελτίωση τοῦ Ἰταλικῶν θεάτρου. Ἔγιναν οἱ μεταρρυθμίσεις πού ἐζητήσατε;

—Σχετικῶς μὲ τὰς προθέσεις μου γιὰ τίς μεταρρυθμίσεις πού πρέπει νὰ γίνουν στὸ δραματικὸ θέατρο δὲν μπορῶ νὰ πῶ τίποτα γιὰτὶ ἀκόμη βρισκονται ὑπὸ τὴν κρίση τοῦ Σωματείου Θεαμάτων πού μελετᾷ τὴν πραγματοποίησίν τους.

—Πέρουσι εἶχαμε στὴν Ἀθήνα ἓνα ἔξοχο μελοδραματικὸ θίασο. Δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἐλπίζουμε καὶ σ' ἓνα ἄριστο δραματικὸ;

—Πιστεύω πὼς τὸ *Σωματεῖο* αὐτὸ τῶν Θεαμάτων θὰ μπορούσε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον νὰ μεσολαβήσει γιὰ τὴν ἀποστολὴ ἐνὸς καλοῦ ἰταλικῶν θιάσου στὴν Ἑλλάδα.

—Πὼς νομίζετε πὼς μποροῦν νὰ βγοῦν μεγάλοι ἠθοποιοί; Ἀπὸ ἓνα θέατρο πειθαρχημένον ἢ ἀπὸ ἓνα ἐλεύθερον πού νὰ μπορεῖ ὁ καλλιτέχνης νὰ ἐξελιχτεῖ δίχως κανέναν περιορισμό; Γιὰ μᾶς ἔχει μεγάλη σημασία αὐτὸ γιὰτὶ περιμένουμε πολλὰ ἀπὸ τὴ λειτουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ μας θεάτρου.

—Σὰς μίλησα γι' αὐτὸ προηγουμένως σχετικῶς μὲ τὴν ἀνάγκη τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς πειθαρχίας καὶ ὀργάνωσιν τῶν θιάσων μας.

—Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα νομίζετε πὼς πρέπει ν' ἀποτελεῖται ἡ διεύθυνσις ἐνὸς Ἐθνικοῦ θεάτρου; Καὶ ποῖα δικαιώματα νὰ ἔχουν;

—Ἡ Διεύθυνσις ἐνὸς ἐθνικοῦ θεάτρου, κατὰ τὴ γνώμην μου, πρέπει νὰ

ἀνατρεθεῖ σ' ἓνα μόνον ἄνθρωπον μὲ δικαιώματα δικτατορικά. Νὰ τὸν ἀφήσουν γιὰ ἓνα ὁρισμένον διάστημα νὰ κάνει ὅτι θέλει, ἐχτὸς ἐννοεῖται τῆς διαχειρήσεως.

Ἄμα περάσει ἡ ὁρισμένη περίοδος νὰ τὸν ξαναεκλέξουν, ἂν ἔκαμε καλά, καὶ νὰ τὸν ἀλλάξουν ἂν ἀπέτυχε.

Ὁ Διευθυντὴς ἐνὸς Ἐθνικοῦ θεάτρου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἠθοποιός. Μὰ ὁμοῦ καλὸν εἶναι νὰ ὑπῆρξε κάποτε τέτοιος. Σχεδὸν ὄλοι οἱ μεγάλοι διευθυντὲς ὑπῆρξαν καὶ ἠθοποιοί, ἔστω καὶ μέτριοι ἔστω καὶ κακοί...

Ἐκεῖνο πού ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ ἔχουν γνωρίσει ἀπ' εὐθείας τὸ ἐπάγγελμα.

Εἶδα τὴν παράστασιν τῆς Ἄννα Κρίστι τοῦ Ἐθνικοῦ σας Θεάτρου καὶ θαύμασα τὴν ἔξοχον σκηνοθεσίαν τοῦ Πολίτη, τὸ καλὸ παίξιμον τῶν ἠθοποιῶν καὶ τὴν ἔξοχον ἐρμηνείαν τοῦ Βεάκη, τὸν ὁποῖον θεωρῶ ἄριστον καλλιτέχνην.

* *

Ἐδῶ τελειώσαμε. Στὴν ὠραία σάλα τοῦ Ἰνστιτούτου, ὀλοένα γεμάτη ἀπὸ ἐκλεκτὸν κόσμον τῆς Διανοήσεως καὶ Τέχνης, τὸν περιέμεναν ἀνυπόμονα.

Κάτι μόνον θὰ εἶχα νὰ προσθέσω κ' ἐγὼ στὴν πρώτη ἀπάντησιν τοῦ εὐγενικοῦ συνομηλητῆ μου, σχετικῶς μὲ τὸ ἰταλικὸν θέατρο. Πὼς ὑπάρχει θέατρο εἶναι ἐκτὸς συζητήσεως. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ποσότητα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ποιότητα. Καὶ ξεχωρίζοντας τοὺς δύο μεγάλους Ντ' Ἀνούτσιο καὶ Πιραντέλλο, δὲ βλέπω παραγωγὴν ἀνάλογη μὲ τίς ἀπαιτήσεις πού ἔχομε ἀπὸ τὴν Ἰταλία.

Ὅπως ἄποτε ἡ ἄφιξις καὶ οἱ διαλέξεις τοῦ κ. Ντ' Ἀμίκο ἦταν σπουδαία ὑπηρεσία στὴ διανοούμενη Ἑλλάδα. Οἱ διαλέξεις θὰ ἐξακολουθήσουν ὡς τὴν ἄνοιξιν.

MARIETTA MINΩΤΟΥ

Τὸ φετεινὸ Νόμπελ.—Τζῶν Γκαλσβόρθου

Ὁ Τζῶν Γκαλσβόρθου δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς πού διαβάσει καὶ ἀγαπᾷ μὲ φανατισμὸν τὸ πολὺ κοινὸ. Δὲν πρόκειται γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ οὔτε γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, πού συνήθως τελευταῖοι πληροφοροῦμεθα ἀπὸ τὴ γενικὴ φήμη, τὴ μόδα μᾶλλον, τὸν κάθε συγγραφέα. Θυμᾶμαι τὴν ἀγαπητὴν «Δημοκρατία», πού ἀναγγέλοντας τὴ βράβευσίν του σταματοῦσε στὴν πρώτη συλλαβὴ τοῦ ὀνόματός λέγοντας: «Δὲν τολμοῦμε νὰ προχωρήσομε...» Ὡστε ὄχι μόνον τὸ ἔργο του καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του μᾶς ἦταν ἀγνωστο.

Ὡς τόσο καὶ στὴν Ἀγγλία ὁ Γκαλσβόρθου εἶναι ὁ συγγραφέας πού ἐπισύρει τὴν ἐχτίμησιν μόνον στενοῦ κύκλου φίλων του καὶ ὁπαδῶν του. Δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς πού ἔχουν χαρακτηριστικώτατα οἱ Ἄγγλοι τὴ φράσιν: The man in the street. Δηλαδή δὲν τὸν ἀκολουθεῖ ἡ μεγάλη φήμη τοῦ πλήθους, τοῦ ἀγνωστοῦ ἐκείνου κόσμου τῶν θαυμαστῶν, πού ἀνέρχεται σὲ χιλιάδες καὶ σ' ἑκατομμύρια.

Ὁ Γκαλσβόρθου εἶναι ὁ τρίτος Ἄγγλος πού παίρνει τὸ Νόμπελ. Πρῶτος ὁ Κίπλινγκ, ὕστερα ὁ Σῶ καὶ τέλος αὐτός. Ἀφορμὴ τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς φήμης του εἶναι πὼς ἀκολούθησε ξένες ροπές. Δὲν εἶναι ὁ ἄγγελος συγγραφέας σὰν τὸν Ντίκενς, τὸν Τακεράη, τὸν Τέννyson, τὸν Κίπλινγκ. Τὰ μυθιστορήματα τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνα, τοῦ Τουρκγένιερ, τοῦ Μολασάν, τοῦ Φράνς καὶ σὲ πᾶσι σημεία καὶ αὐτοῦ τοῦ Ζολά, δὲν τὸν ἀφῆσαν ἀνεπηρέαστο. Κι ὁ ἄγγλικὸς λαὸς εἶναι πιστὸς ἀφοπλιμένον ἐπὶ τὴν ἐπιδόσεις καὶ στοὺς ἀμετάβλητους χαρακτήρες τῆς φιλικῆς ἐργουρίου.

Ὁ Γκαλσβόρθου ἀνήκει σὲ μιὰ μεταβατικὴν περίοδον, μιὰ περίοδον πού ἐξαθαρίζει γιὰ νὰ ἐτοιμάσει τὸ δρόμον σὲ μιὰν ἄλλη. Μᾶλλον τῆς ἐποχῆς τοῦ εὐ-

ρωπαϊκοῦ πολέμου—τὸ ὄριο, τὸ σύνορο γενικοῦ καθορισμοῦ—ἡ ἀγγλική κοινω-
νία ἦταν στερεωμένη ἀσάλευτα σὲ βάσεις γρανίτινες, ἀνέγγιχτη ἀπὸ κάθε δια-
φθορά, καὶ στερεότυπη. Σπίτι καλοζεσταμένο καὶ καλοφωτισμένο, γεμάτο προ-
μήθειες, κατοικημένο ἀπὸ μιὰ ἐργατικὴ οἰκογένεια πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τίμιες
γυναῖκες καὶ εὐπόληπτους ἄνδρες, πού ἤξεραν τὰ καθήκοντά τους καὶ τίς ὑπο-
χρεώσεις τους.

Ὁ Γκαλσβόρθου εἶναι ὁ τελευταῖος τῆς κοινωνίας καὶ τῆς φιλολογίας ἐκεί-
νης. Τὸ ἔργο του ἀρχίζει μὲ μιὰν ἀνακεφαλαίωση καὶ κριτικὴ τῆς Βικτωρίας.

Εἶναι τὸ Forsyte Saga, τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅσα ἔγραψε, μιὰ σειρά μυθι-
στορήματα, πού φέρνει αὐτὸ τὸνομα. Περιγράφει τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς
Βικτωρίας καὶ τὸ γιό της Ἐδουάρδο, πού κλείνουν μιὰ ἀπὸ τίς φωτεινότερες
περιόδους τῆς Ἀγγλικῆς Ἱστορίας. Κατόπιν γίνεται παρατηρητὴς μιᾶς κοινω-
νίας πού ξεψυχάει μέσα στὴν ἡρωϊκὴ ζάλη τοῦ παγκόσμιου πολέμου. Μὲ τὸν πό-
λεμο ἀρχίζει ἡ τριλογία: «Ὁ Ἄσπρος Πίθηκος», «Τὸ Ἀσημένιο Κοντάρι»,
τὸ «Κύνειον ἄσμα». Πάλιν ἓνας ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Φορσαίτ εἶναι ἦρωας τῶν
ἔργων του. Περιγράφει τὸ Λονδίνο, ὅπως τὸ βλέπει ὕστερ' ἀπὸ τὴ θύελλα τοῦ
πολέμου. Μερικὰ του ἀποσπάσματα εἶναι πολὺ ὡραία. Τὸ ἴδιο καὶ στὸ θέατρο.

Στὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Γκαλσβόρθου πουθενά ψυχογραφία. Δὲν τὸν ἐνδιαφέ-
ρουν τὰ πρόσωπα. Τὰ χρησιμοποιεῖ μόνο γιὰ νὰ ἐκθέσει ἀπάνω στὴ σκηνὴ θεω-
ρίες καὶ σκέψεις. Ἡ κριτικὴ τῆς πατρίδας του χαρακτηρίσε τὸν Ρκαλσβόρθου ὡς
δικηγόρο πού δὲν ξεχνᾷ τὸ ἐπάγγελμά του, κι ὅταν ἀκόμη εἶναι συγγραφέας.

Ὡς θέμα παίρνει συνήθως τὴ διαφορὰ τῶν τάξεων. Σὲ κάθε του ἔργο πα-
ρουσιάζει τὸ λαὸ νὰ χτυπιέται γιὰ τὴν ἀριστοκρατία, γιὰ τίς ἀπολαύσεις τῆς
καὶ τίς ἀνάγκες τῆς. Μιὰ συμπόνια, σχεδὸν αἰσθηματικὴ, δείχνει στὶς *δμορφες*
καμαριέρες, πού θεωρεῖ παντοτεινὰ θύματα τῶν κυριῶν τους ἢ τῶν γιῶν τῶν
κυριῶν. Μερικὰ ἔργα του παιχτήκαν ἐχτὸς τῆς Ἀγγλίας. Μὰ εἶχαν «μιὰ ἐπιτυ-
χία ἐκτιμήσεως»—ὅπως εἶπαν οἱ ἄγγλοι—δὲν ἐνθουσίασαν. Ἐλειπεν ἡ ὁμόφωνη
ἐπιδοκιμασία πού δίνει τὴ σφραγίδα τῆς φήμης στὸ ἔργο καὶ στὸ συγγρα-
φέα του.

***

Μετὰ τὴ μεγάλη περίοδο τῆς Ἐλισάβετ, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀνθιση τοῦ Καρό-
λου, ἔχομε μακρὰ περίοδο ἡσυχίας μέχρι τέλος τοῦ XVIII αἰῶνα, ὅταν γιὰ λίγο
ἤλπισαν σὲ μιὰν ἀναγέννηση. Ἦταν μιὰ ἀπλή φλόγα. Ὁ 18ος αἰῶνας δὲν ἔβγαλε
οὔτε μεγάλους συγγραφεῖς οὔτε μεγάλα θεατρικὰ ἔργα. Στὸ τέλος τοῦ περασμέ-
νου αἰῶνα εἶναι ἡ ἀρχὴ ἀναγεννήσεως μὲ τὴ σατυρικὴ κωμωδία τοῦ Wilde, τὸ
κοινωνικὸ δράμα τοῦ Πινέρο καὶ τὴν παραγωγή τοῦ Σῶ πού ἐφθασε στὸ θρί-
αμβο. Οἱ ἄγγλοι μέφονται τὸν Γκαλσβόρθου πὼς στερεῖται χιούμορ, τὸ πλατὺ
ἐκείνο γέλιο πού βρῖσκαται καὶ στὶς τραγικότερες στιγμὲς τοῦ βασιλιά Ληρ ἢ
τοῦ Ἀμλέτου. Ὁ Γκαλσβόρθου γεννήθηκε στὰ 1867 καὶ σπούδασε στὸ Πανεπι-
στήμιο τῆς Ὁξφόρδης, πού ἦταν τὸ κλειδί τῆς ἀριστοκρατικῆς καὶ συντηρητι-
κῆς παραδόσεως. Ἄμα γίνηκε δικηγόρος ἐξασκοῦσε τὸ ἐπάγγελμά του στὸ Λον-
δίνο. Τὸ πρῶτο του ἔργο (1890) κανεὶς δὲν τὸ πρόσεξε. Ὅμως αὐτὸς δὲν ἀπο-
θαρρύνθηκε. Ἡ τέχνη τὸν εἶχε συναρπάσει καὶ σ' αὐτὴν ἤθελε ν' ἀφιερωθεῖ.
Γι' αὐτὸ ἔγραψε ἓνα μυθιστόρημα *The Islands Pharises* καὶ τέλος στὰ 1906
The man of property, πού ἀπετέλεσε τὸν πρῶτο τόμο τοῦ *Saga Forsyte*. Ἀπὸ
τότε ἔγινε γνωστὸς καὶ γράφτηκαν γι' αὐτὸν τόμοι ὀλόκληροι ἀπὸ μελέτες
πρᾶγμα μοναδικὸ στὴν Ἀγγλικὴ φιλολογία. Ἀλλὰ κανεὶς ποτὲ δὲ σκέφτηκε πὼς
ὁ Γκαλσβόρθου εἶναι μεγαλοφυΐα οὔτε στὴν πατρίδα του οὔτε κ' ἔξω.

MARIETA MINQTOY

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο

Τὸ Ἐθνικὸ θέατρο ἄρχισε τὴ χειμερινή του περίοδο μ' ἓνα κλασσικὸ ἀρι-
στούργημα τὸν «Ἐμπορὸ τῆς Βενετίας» τοῦ Ζαΐξσηρ. Ἡ ἐπιτυχία του ἦταν
καταπληχτικὴ. Παίχτηκε σαράντα φορὲς. Ἄν ἐπρόκειτο γιὰ θέατρο πού θὰ ἀπό-
βλεπε στὸ κέρδος μπορούσε ἴσως νὰ παίζεται καὶ ἀκόμη, πρᾶγμα πού δείχνει
πὼς τὸ κοινὸ ξέρει πὰ νὰ ἐχτιμᾷ τὰ καλὰ καὶ σοβαρὰ ἔργα. Ὡστε πρόφασή
μονάχα μπορεῖ στὸ ἔξῃς νὰ θεωρεῖται ἀνὴν λένε πὼς πλησιάζουν στὸ κοινὸ
διαλέγοντας στὸ ρεπερτόριο ἑλαφρὰ ἔργα.

Τὸ «Ἐθνικὸ» κατόπι ἀνέβασε ἓνα ἔργο ἑλληνικὸ πρωτοποριακὸ τῆς Κας
Γαλ. Καζαντζάκη, πού προκάλεσε ζωηρὲς συζητήσεις καὶ διχασμοὺς γνω-
μῶν. Ἡ κ. Καζαντζάκη εἶναι μιὰ διαλεκτὴ συγγραφεὺς μὲ πολὺ σκέψη, μὲ
μόρφωση καὶ μὲ ταλέντο. Ὅτι ἔδωσε ὡς τώρα εἶναι βαθεῖα ψυχολογημένο καὶ
παρμένο λὲς μὲ τρόπο φωτογραφικὸ ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ὡστε καὶ ἂν ὑποθέσωμε πὼς
δὲν πετυχαίνει στὸ θέατρο, πάλι δὲν στέκονταν οἱ τόσο ἀρνητικὲς κριτικὲς πού
τὴν μέφονται. Τὸ «Ἐνῶ τὸ πλοῖο ταξειδεύει» διαδέχτηκαν δυὸ ἑλαφρὰ σύγ-
χρονα ἔργα, χωρὶς ἀπαιτήσεις. «Τὸ τραγοῦδι τῆς κούνιας», ἓνα τρυφερὸ καὶ
λεπτὸ ἀπλῶς ἐργουδάκι, καὶ «Ναπολέον, ὁ ἄνθρωπος τοῦ πεπρωμένου», ἔργο
πού δείχνει ἀμέσως πὼς γράφηκε ἀπὸ Ἄγγλο.

Καὶ τώρα ὀλοένα παίζεται ἡ «Ἄννα Κρίστι» τὸ θαυμαστὸ αὐτὸ δράμα, ἡ
τραγωδία καλύτερα τοῦ Ὁ Νήλ, ὅπου ὁ Βεάκης ἔχει ἀληθινὸ θρίαμβο.

Ὅλα τὰ ἔργα παιγμένα μὲ φιλότιμη φροντίδα ἀπὸ ὄλους τοὺς ἠθοποιούς.
Καὶ τὰ σκηνικὰ θαῦμα, κυριολεκτικὰ θαῦμα. Θάχαμε μονάχα ἀντίρρηση γιὰ με-
ρικοὺς ἠθοποιούς «νεοφώτιστους». Ἄς τοὺς διώξουν. Χαλοῦν τὸ «σύνολο».

Θίασος Μαρίκας—Κυβέλης

Μὲ φτωχικὰ σκηνικὰ—νὰ πού ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἔχει πάλι δίκιο νὰ λέει πὼς
πρέπει νὰ ἐπιχορηγεῖται ἐχτὸς ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ καὶ ἄλλος ἓνας θίασος— οἱ δυὸ
μεγάλες καλλιτέχνιδες μᾶς ἔδωσαν στὸ Κεντρικὸ τὴ «Μαρία Στούαρτ».

Ἀφθαστὸ σὲ ὀμορφιά καὶ παίξιμο ἡ κ. Κυβέλη. Ἀλλὰ καὶ ἡ Κοτοπούλη σὲ
μερικὰ μάλιστα σημεία— ὅπως τῆς ὑπογραφῆς τῆς καταδίκης τῆς Στούαρτ—
ὑπέροχη. Τὸ ἔργο βέβαια δὲν εἶναι ἀπὸ κείνα πού ρουφιοῦνται ἀπὸ τοὺς θεατῆς,
οὔτε ἀπὸ τὰ εὐχάριστα καὶ εὐκολόπιαστα. Ἡ φήμη τοῦ Σίλλερ, ἡ ἀγάπη
τοῦ κοινοῦ στὶς δυὸ μεγάλες καλλιτέχνιδες, καὶ πρὸ πάντων ὁ ρομαντικὸς καὶ
περιπετειώδης βίος τῆς θρυλικῆς βασίλισσας, ἦταν ἀφορμὴ σὲ πιένες ἐξαιρετι-
κῆς, παρ' ὅλη τὴ λειτουργία τοῦ «Ἐθνικοῦ».

Ὁ θίασος κατόπιν ἔπαιξε τὴν «Ἰερὴ Φλόγα» δράμα τρομερὰ συγκινητικὸ
πού δὲν κράτησε παρὰ λίγες βραδύες γιὰ ν' ἀναβιβαστεῖ ἀμέσως τὸ «Ἀσθενὲς
φῶλον» μιὰ ἔξυπνη κωμωδία, σχεδὸν φάρσα. Ἀναφέρουμε καὶ τὴ «Βροχὴ» ἔργο
πολὺ πρωτότυπο πού μ' αὐτὸ ἄρχισε τὸ ρεπερτόριο ὁ θίασος μόνο μὲ τὴν κ. Μα-
ρίκα καὶ ὅπου εἶχε λαμπρὴ ἐπιτυχία. Δυστυχῶς ὁ ἐξαιρετικὸς αὐτὸς θίασος μᾶς
ἔφυγε γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολι, ὅπου θὰ δώσει σειρά παραστάσεων.

ΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΣ

Κατὰ τὴν τελευταία μετακόμησι τῶν γραφείων μας χάθηκαν τὰ χειρό-
γραφα τῆς νοβέλλας τοῦ συνεργάτου μας κ. Βελ. Φορέρ «Ἐρωτικὸ Εἰκοσιτε-
τράωρο». Ἡ δημοσίευσή τῆς συνέχειας θὰ ἐξακολουθήσει ὅταν—ὅπως ἐλπί-
ζουμε—ξαναβρεθῶν τὰ χειρόγραφα.

Ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς «Πολιτείας» γιὰ τὸ «Ἐθνικὸν»

Ὅλοι παραπονεμένοι. Στόχος τῶν περισσοτέρων ὁ Πολίτης. Αὐτὸς φτάνει—κατὰ τὸν ἴδρυτὴ τοῦ ἔθν. θεάτρου κ. Παπανδρέου, ποῦ θέλει νὰ τὸ κάμει «θέατρο ἐφαρμογῆς τῆς δραματικῆς σχολῆς του».—Ἡ κ. Κυβέλη βεβαιώνει πὸς ἀγνοεῖ τὸ λόγο τῆς μὴ προσκλήσεώς της στὸ ἔθνικόν. Βρίσκει πὸς τοῦ λείπει ἡ πνοή. Ἡ κ. Κοτοπούλη ἀμίληκτα καταδικάζει καὶ δραματολόγους καὶ ἐκτέλεση, χτυπώντας ἀλύπητα τὸν κ. Πολίτη. Ὁ Χάρης βρίσκει πὸς εἶναι εὐτύχημα ποῦ ἔτυχε νὰ γίνει δικτάτωρ ὁ κ. Πολίτης. Τὰ σφάλματα ἀποδίδει στὴν ἑλλειψη ἐλέγχου. Ὁ κ. Ξενοπούλος δικαιολογεῖ τὸ ἀνέβασμα τοῦ «ἐνῶ τὸ πλοῖο ταξιδεύει» τῆς κ. Καρατζάκη. Ὁ κ. Ζερβὸς δίνει ἓνα πρόγραμμα «βασισμένο στὶς πνευματικὲς καὶ αἰσθητικὲς ἀνάγκες τοῦ κοινού». Ὁ σκηνοθέτης δὲν πρέπει νάχει ψῆφο στὴν ἐκλογή τῶν ἔργων. Ὁ κ. Ποριώτης λέει πὸς ὅλο: ὁ θόρυβος γίνεται γιατί δὲν παίζονται ἑλληνικὰ ἔργα. Ἄς ἀλλάξει λοιπὸν ὁ κανονισμός!.. Ὁ κ. Ροδάς, μιλεῖ ἀγνά, ἀνιδιοτελῶς, ὅπως πάντα καὶ συμβουλεύει προσεχτικὴ ἐκλογή τῶν ἔργων. Ὁ κ. Ν. Λάσκαρης χτυπώντας γενικὰ διοίκηση καὶ ὀργάνωση βρίσκει πὸς ὁ κ. Πολίτης εἶναι ἄξιος ἀλλά... *μισέλλην!* Βεβαιώνει πὸς δὲν παρευρέθηκε σὲ καμιὰν παράσταση! Ἐξαιρετικὸς ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ γνώμη τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἀνδρεάδη. «Ἦρκεσε τετρακόσια μόνον δρᾶσις γιὰ πεισθοῦν ὅλοι περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ θεάτρου. Ἀλλὰ τόσο ὁ θίασος ὅσον καὶ τὸ δραματολόγιον ἔχουν οὐσιώδεις ἐλλείψεις. Καίζει τὸν τρόπον τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἔθνικοῦ. Μὲ τὸ ἴδιο ποσὸ θᾶπρεπε νὰ ἐπιχορηγοῦνται δυὸ θέατρα. Γιατὶ τέτοια ἀνισότης; Γιατὶ ἀθέμιτος συναγωνισμός; Ἀπὸ διοικητικῆς ἀπόψεως πρέπει ἓνας νὰ συγκεντρώνει ἐξουσίας καὶ εὐθύναις. Διαμαρτύρεται γιὰ τὴν πρόσληψη «νεοφώτιστων». Συμβουλεύει τὸν πλουτισμὸ τοῦ δραματολογίου μὲ γαλλικὰ καὶ ἰταλικὰ ἔργα. Ὁ κ. Συνοδινὸς θᾶθελε ξένο σκηνοθέτη καὶ χρησιμοποίησι τῶν συγγραφικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου μας. Ὁ κ. Δαμβέργης βρίσκει πὸς οἱ ἐπικρίσεις «δείχνουν θερμὸν καὶ εἰλικρινῆς ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ἔθνικόν». Ὁ κ. Κύρου ἐξιστορεῖ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἐθνικοῦ ἀναφέροντας τι ἐστοίχισε καὶ προσθέτοντας χαρακτηριστικὰ ὅτι «τὸ Ἐθνικὸν θέατρο δὲν ἔγινε οὔτε γιὰ τοὺς συγγραφεῖς οὔτε γιὰ τοὺς ἠθοποιούς ἀλλὰ γιὰ τὸ κοινόν». Ὁ Ἄλκης Θρούλος, ποῦ δὲν πιστεύει στὸ θέατρο λέει πὸς «ἔθνικόν εἶναι ὅτι μπορεῖ νὰ ἀναγνωρισθῆ παγκόσμιον». Ὁ κ. Μελάς βάζει τὰ πράγματα στὴ θέση τους. «Μόλις πρόλαβε ν' ἀρχίσει νὰ λειτουργεῖ. Γιατὶ βιάζεστε τόσο νὰ τὸ καταδικάσετε; Πρέπει τὸ ἴδρυμα νὰ σταδιοδρομῆ μὲ τὴ σημερινή του συγκρότηση, μέσα σ' ἀτμοσφαῖρα συμπάθειας κ' ἐνθαρρύνσεως, γιὰ κάμποσο καιρὸ... πρέπει ν' ἀφήσουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ συνεργασθοῦν». Κ' ἔχει πολὺ δίκιο.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

Λάμπρος Πορφύρας

—Πέθανε στὸν Πειραιᾶ ὁ γλυκὸς ποιητὴς τῶν «Σκιῶν» Λάμπρος Πορφύρας. Εἰλικρινεῖα ἀνεπιτιδευτῆ, ἀπλότητα, μουσικότητα, λεπτότητα χαρακτήριζε τοὺς καλοδουλεμένους στίχους του ποῦ γίνονταν ἀγαπητότατοι στοὺς Ἕλληνες. Μακρὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο τῆς ζωῆς, κάθε διαφωμίσης, περιπέτειας, ἀνταγωνισμῶν, λὲς καὶ δὲ ζοῦσε παρὰ λατρευόντας καὶ φιλοσοφώντας τὴ φύση. Ἀπαλὲς εἰκόνες ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ ἐμπνεύσουν ἓνα καλλιτέχνη. Ἐβαζε τὴ ζωὴ του ὀλάκερη, τὸν παλμὸ της, καὶ τὴ σκέψη της στὸ στίχο του.

Μέσα ἐκεῖ ὁ βιογράφος του μπορεῖ νὰ βρεῖ ὅτι τοῦ χρειάζεται. Ἀλήθεια, σάν τίποτε νὰ μὴν ἐπιρρέασε ποτὲ τὴ ψυχική του ἡρεμὴ διάθεση. Φαινόμενο ἀνθρώπου, ποιητῆ, ποῦ νὰ μὴ ζήτησε ποτὲ νὰ ξανοίξει τὰ σύνορα τῶν παλμῶν του. Λὲς ν' ἔμεινε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ σ' ἀπομόνωση, λὲς καὶ δὲ συγκλονίστηκε ποτὲ στὰ ἀλλεπάλληλα προβλήματα ποῦ παρουσιάζονται, ἐρωτηματικά, στὴ ψυχὴ τοῦ τωρινοῦ ἀνθρώπου. Γεννήθηκε ζωγράφος καὶ τραγουδιστὴς τῆς ἄρπας.—Πέθανε σάν φιλόσοφος ποῦ τὴ ζωὴ του δὲν ἀπασχόλησε παρὰ τὸ μεγάλο ἐρωτηματικόν—τὸ φθαρτὸ τῆς ὕλης—ζωὴ καὶ θάνατος. Βέβαια, ἡ συνδρομὴ του στὴ νεοελληνικὴ ποίηση, δὲ μπορεῖ νάναί σάν ἄλλων...

Πρόσφερε ὁμως τὴν ἀγνότητα τοῦ καθάρου στίχου του καὶ τὴν ἀνεπιτιδευτὴ καλλιτεχνικὴ του ἐμπνευση, δίνοντας πρότυπα εὐγενεῖς ποιήσεις, συμπαθητικῆς καὶ ὄνειροπόλου, ποῦ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ χάσει στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Ἐρμήνευσε μιὰ χορδὴ μονάχα τῶν παλμῶν μας, τῆς ψυχικῆς ἀνησυχίας μας. Ἐρμήνευσε ὁμως καλὰ τὸ μοτίβο της σὲ τρόπο ποῦ καὶ τώρα ὅπως καὶ πρὸ 300 χρόνων καὶ στὸ ἀπέραντο μέλλον, νὰ συγκινεῖ ἀπαλὰ καὶ νοσταλγικά... Γιὰ τὸ θάνατό του—ποῦ λύπησε ὅλη τὴν Ἑλλάδα γράφανε ὁ Ροδάς, ὁ Νιρβάνας καὶ ὁ Σκίπης (σὲ ὀραϊότατα χρονογραφήματα στὴν «Ἐστία» 5 Δεκ.), ὁ Κώστας Οὐράνης στὸ «Βῆμα» (6 Δεκ.), ὁ Γ. Πράτσινας στὴν «Πρωτὰ» (4 Δεκ.) καὶ γενικὰ ὅλες οἱ ἐφημερίδες.

Ναπολέον Λαμπελῆ

Τὸν περασμένο Νοέμβρη πέθανε στὸ Λονδίνο ὁ Ναπολέον Λαμπελῆ. Χωρὶς νὰ εἶναι μεγολόπνοος ὑπῆρξε γλυκὸς καὶ ρομαντικὸς. Μὰ μήπως δὲν ἦταν ἐφτανήσιος; Ἡ ἴδια γαλήνια ἀτμόσφαιρα τὸν συγκινεῖ. Ὁ οὐρανὸς δίχως θύελλα. Ἀστροφέγγες καὶ σεληνοφώτιστες νυχτιές. Ὁ Λαμπελῆ στάθηκε συνθέτης παραγωγικὸς. Ἐγράψε μελοδράματα ὅπως τὴν «Φενέλλα» καὶ ὀπερέττες ὅπως τὸν «Πρίγκιπα Βαλεσταίν» καὶ ἄλλες σὲ ἀγγλικά λιμπρέτα ποῦ παίζονται πάντα μὲ ἐπιτυχία στὴν Ἀγγλία. Τὸ πιὸ διαδεδομένο σὲ μᾶς εἶναι τὸ «ὄνειρο τοῦ Πιερότου» Συνέθεσεν ἀκόμα πλήθος τραγούδια μὲ μοτίβο γλυκὰ, ἄβιαστα, ρομαντικά, χαρούμενα ποῦ εἶναι δημοφιλέστατα στὴν Ἑλλάδα. Γεννήθηκε στὴν Κέρκυρα στὰ 1862 καὶ πήρε τίς σπουδὲς του στὴ Νάπολη στὸ βασιλικὸ φῶδεῖο τοῦ Ἄγ. Πέτρου.

Σ. ΜΙΝ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΔΙΟΝ. Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ. «Ἱστορία τῆς ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ἐλευθέρως τεκτονικῆς». Ἐν Ἀθήναις 1932.

Ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἐρευνητοῦ τῆς ἱστορίας κ. Διον. Καλογεροπούλου ἐξεδόθη μία ἐνδιαφέρουσα μελέτη περιέχουσα τὴν ἱστορίαν τῆς Μασσωνίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν μποροῦσε νὰ εὐρεθῆ καταλληλότερος διὰ μίαν τοιαύτην ἔρευνα. Καὶ πραγματικῶς μᾶς δίδει μίαν πλήρη εἰκόνα ἀπὸ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως τῆς εταιρίας αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα (τὸ 1740) μέχρι τοῦ ἔτους 1872. Ὁ κ. Καλογερόπουλος, κατέχων ἐκλεκτὴν θέσιν μεταξὺ τῶν Ἑλευθέρων Τεκτόνων, ἠδυνήθη νὰ μελετήσῃ τὰ σχετικὰ ἀρχεῖα καὶ νὰ διαφωτίσῃ πολλὰ ἐνδιαφέροντα ζητήματα, παρέχων ὅτῳ πηγὴν ἱστορικὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν. Θὰ εἴχωμεν μόνον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ ὑπεριστορικὸς τῶν ζῆλος τὸν ἤγαγε πάντοτε εἰς συμπεράσματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιβεβαιούνται ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τῆς Μασσωνίας μὲ τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν καὶ τὴν ἐπίδρασίν της εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν.

Κ. Κ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Γιὰ τὰ ἔχον δικαίωμα κρίσεως πρέπει νὰ λαβαίνομε ἀπὸ δυὸ ἀντίτυπα)

- Λώρου Πανατζῆ: «*Ξένα Μέτρα*». — Ἐμμετροι μεταφράσεις μὲ κριτικά προλογικὰ σημειώματα Καραβία, Μαγγανάρη, Χαννούση. — Ἀθήναι, δρχ. 15.
- Ντίμη Ἀποστολοπούλου: «*Ὁ Κύκλος τῶν Στοχασμῶν*». Ἀθήναι, 1932.
- Στέλιου Π. Δρακάκη: «*Ἡ Ζωὴ καὶ ὁ Θάνατος τοῦ Σωκράτους*». — Ἡράκλειον (Κρήτης), 1932, δρχ. 40.
- Παπ. Παλαγεωργίου: «*Ὁ Μπαμπᾶς Ἀφασίας καὶ ἄλλα διηγήματα*». — Ἀθήναι, 1932, δρχ. 20.
- Ἀγγελου Σικελιανοῦ: «*Ὁ Τελευταῖος Ὀρφικὸς Λιθύραμβος ἢ ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου*». — Ἀθήνα, 1932.
- Στρατὴ Σωμερίτη: «*Σοσιαλιστικὴ Προοπτικὴ*». — Ἀθήναι, 1932.
- Δημ. Π. Πασχάλη: «*Ἡ ἐν Γαυρίῳ τῆς Ἀνδρου μονὴ τοῦ Παντοκράτορος καὶ τρία ἀνεκδότα περὶ αὐτῆς σιγίλλια, μετὰ ἄλλων ἀνεκδότων γραμμάτων*». — Ἀθήναι 1932. (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «*Θεολογίας*» Σεπτ. 1932.
- Γ. Κ. Κατσιμπάλη: «*Παλαμικὴ Βιβλιογραφία. 1926—1931*». — Ἀθήναι, 1932, δρχ. 10.
- Κούλη Ζαμπαθᾶ: «*Τὸ Βασίλειμα τῆς Ἀγάπης*». — (Ποιήματα). — Ἀθήνα, 1932.
- Δημ. Μ. Σάρρου (Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου): «*Σοφοκλῆς, Ἰχνευταὶ Σάτυροι*». — Σατυρικὸ δρᾶμα σὲ δημοτικούς στίχους μὲ πρόλογο καὶ σημειώματα ἐρμηνευτικά. — Ἀθήναι 1932, δρχ. 20.
- Θέμ. Ἀθανασιάδη: «*Ἐνα Μῆνα στὸ Βόρειο Πόλο*». — Ἀθήναι, 1932, δρχ. 40.
- Κ. Καιροφύλα: «*Ἀρχοντας Ἅγιος*». — Ἀθήναι, 1932.
- C. Cerofilas: «*Moreas en Grèce*». — Athènes, 1932, fr. 10
- C. Brighenti: «*Ciropedia*». — Libro VII σχολιασμένη. — Milano, Edizione Cristofari, 1932, lire 6.
- Κ. Καιροφύλα: «*Γεράκης ὁ Κεφαλλονίτης, Κυβερνήτης τοῦ Σιάμ*». — «*Αἱ τραγικότεραι Δίκαι τοῦ Κόσμου*». — Ἀθήναι, 1932.
- Λιλῆς Ἰακωβίδη: «*Φωτεινὲς Ὠρεσ*». — (Ποιήματα), Ἀθήναι, 1932, δρχ. 20.
- Fr. Moroncini: «*Monaldo Leopardi e Carlo Antici*». — Recanati 1932. — «*Due Capitoli inediti del Leopardi su gli «errori popolari degli antichi*». — Firenze, 1932. — «*Lettere inedite di G. B. Niccolini et Antonio Ranieri*». Roma 1932.
- Διον. Π. Καλογεροπούλου: «*Ἱστορία τῆς ἀνὰ τὰς ἑλληνικὰς χώρας ἐλευθέρας τεκτονικῆς*». — Τεύχος Δ'. (1749—1872). Ἀθήναι, 1932.
- Νικ. Ποριώτη: «*Ὁμήρου Ὀδύσειο* (χ—ψ—ω). — Ἀθήναι, 1932.
- Κώστα Ταμβάκη: Paul Valery «*Ἡ Πυθία*», μετάφραση σ' ἑλληνικὸ στίχο καὶ σημειώματα. Ἀθήναι, 1932.
- Giorgio Zoras «*Lineamenti stotici della letteratura neoellenica*» Roma, 1931, lire 3.
- Δ. Γατοπούλου: «*Ἰωάννης Καποδιστριας*» ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήναι, 1932, δρχ. 75.
- Θεοδώρου Ζύδη: «*Ἡ Θρησκευτικὴ βούλησις τοῦ Σικελιανοῦ*». Ἀθήνα, 1932.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Στὴ «*Νέα Ἔστια*» (1 Ὀκτ.) «*Ἀλκίφρονος—Ἐρωτικά γράμματα*» μετάφρ. Λ. Κουκούλα. — Προίκες καὶ γάμοι πρὸ ἐνὸς αἰῶνος» ἴστρο. σημεῖωμα τοῦ Κ. Καιροφύλα. — Περιγραφή τοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ Ψυχάρη στὴ Ψυχὰρ. — (15 Ὀκτ.) «*Ὠραία Ἐξάστιχα*» τοῦ Μαρίνου Σιγούρου, «*Ἰωάννης Κονδυλάκης*» τοῦ Ἄλκη Θρούλου. — Πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ τεῦχος 1ης Νοεμβρ. ἀφιερωμένο στὴ γιορτὴ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Καμπούρογλου στὸν Περνασσό, μὲ δλους τοὺς λόγους τῶν ὀμιλητῶν καὶ μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔργα του. Ἐπίσης τοῦ Θ. Ὀθωναίου «*Ὁ Δημ. Καμπούρογλου καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ παράδοσις*». — (15 Νοεμβρ.) ὠραία δεκάστιχα τοῦ Μ. Τσιριμώκου. — Ναπολ. «*Λομπελέτ*» τῆς Σοφίας Σπανοῦδη. — Στὸ δεκαπενθήμερο τὰ ἐπιγράμματα στὸ μνημεῖο τοῦ Ψυχάρη.
- Στὴν «*Ἑλλ. Ἐπιθεώρηση*»: Ποιήματα Καβάφη. «*Ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Ζακύνθου μετὰ τὰ τρωικά*» τοῦ Π. Χριστοπούλου. — «*Ἡ Ζάκυνθος ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους*» τοῦ ἰδίου.
- «*Ρυθμός*». — Περιοδικὸ μηνιαῖο ὄργανο τῶν νέων. — Ἐκδίδεται στὸν Πειραιᾶ μὲ ἀξιοπρόσεχτη συνεργασία.
- Στὴν «*Ἔστια*»: Τέσσερα σπουδαιότατα οἰκονομολογικὰ ἄρθρα τοῦ Ἀκαδ. κ. Ἀνδρεάδη, ποὺ κίνησαν τὸ γενικὸ νένδιαφέρο. Τοῦ ἰδίου (Ἄλκ.) «*Αἱ παραστάσεις τοῦ Σάλτζβουργ*», ἐπίσης «*Τὰ θέατρα τοῦ Βουκουρεστίου*». — Ἱστορικαὶ παρενθέσεις τοῦ Ἀνανδρομάρη (Καμπούρογλου). «*Ἐκλογαὶ τῆς Παληᾶς Ἀθήνας*», «*Ἡ εἴσοδος τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων*», «*Αἱ Ἀθήναι τοῦ 1864*» κτλ. — Ἐπίσης τακτικὸς ὁ κ. Δαμβέργης καὶ Σκίτης. — Τοῦ κ. Γατοπούλου Ἱστορικὰ σημειώματα περὶ Καποδιστίου: «*Φιλήμων, Ζαΐμης, Ρίκορντ*». — Φθινόπωρον τοῦ 1831. — «*Οἱ κυριώτερες μάρτυρες*», — «*Φάκελλος ἀνακρίσεων*», — «*Ἡ Δίκη τοῦ Μπεϊζαντέ*», — «*Αἱ μετὰ θάνατον περιπέτειαι*», — «*Εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως*», — «*Διαθήκη μελλοθανάτου*», — «*Ὀθωνικὴ Ἐκατονταετηρίς*», — «*Ὁ πατέρας τοῦ Ὀθωνος*», —
- Στὸ «*Messenger d' Athènes*»: «*Les archives du Quai d'Orsay. — Les documents de l'indépendance Hellenique*». — «*En Orient pendant la grande guerre*» τοῦ στρατηγοῦ Bordeaux. «*La Grèce vue par les étrangers*». — Athenes, Corfou. — «*Folklore Grec. — Le mariage au Roum-louki*». — Γαλλικὴ μετάφραση τοῦ ποιήματος τοῦ κ. Σικελιανοῦ τὸ «*Βρέφος*».
- Στὴν «*Κέρκυρα*» (Κερκύρας): «*Βυζαντιναὶ γυναικεῖαι φασογνωμίαι*». — Ἰῶος αἰὼν. — Ταξειδεύοντας στὴν Ἑλλάδα. — Κέρκυρα τοῦ κ. Δαφνῆ.
- Στὴν «*Πρωῖα*»: «*Οἱ τάφοι τῶν Μαυρομιχαλῶν*». — «*Στρατιωτικοὶ περίπατοι*». — «*Ἱστορία μᾶς σημίας*». — «*Στὸ Χάνι τῆς Γραβιάς*» ὅλα τοῦ Βλαχογιάννη. — Ἐπίσης κριτικὲς γιὰ τὰ βιβλία ὑπὸ τὸ Φῶτο Πολίτη. — Ἐπιφυλλίδες κοινωνιολογικῆς τοῦ Καρβούνη. «*Ὁ θάνατος τοῦ Πορφύρα*» τοῦ Γ. Πράτσια.
- Στὴν «*Ἐφημερίδα τῶν Ἰθακησίων*»: «*Ἡ πολιορκία τῆς Κερκύρας*». — «*Ἡ Δημοκρατία τῶν Ἰονίων Νήσων*» τοῦ κ. Μαράτου. — «*Ἀπολογισμὸς τῶν ἐν Ἰθάκῃ Ἀγγλικῶν ἀνασκαφῶν*».
- Ἡ «*Δημοκρατία*» μὲ τὴ Διεύθυνση τοῦ Μυριβήλη, γιομάτη ἐνδιαφέρον: «*Ἡ ἐξέλιξις τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 10' αἰῶνα κα' οἱ σημερινῆς τῆς τάσεως*» τοῦ Α. Μιραμπέλ. — «*Μία κοινὴ ἐκπαιδευτικὴ συνείδησις*» τοῦ γγ. Σικελιανοῦ. — Κριτικὰ σημειώματα τοῦ Κοτζούλια. Στις 27 Νοεμβρίου ἡ ἰδία ἐπιθεώρησις ἐπιτίθει κατὰ τὴν ἑσπέρια μετάφραση τῆς «*Πυθίας*» τοῦ Βαλερύ ἀπὸ τὸ Ζακωνθικὸν ποιητὴ Κώστα Ταμβάκη. — Ὁ Γ. Θεοτοκάς, γράφει γιὰ τὴν ἀναμφισβήτητην ἀξίαν τῆς «*Ζωῆς ἐν Τάφῳ*». — Στις 18 Δεκ. ἡ συνέντευξις τῆς Κας Μαρ. Μινώτου μὲ τὸ διάσημο κριτικὸν Σύμβιο Ντ' Ἀμικο.

—Στὴ *«Ζάκανθα»* (Σικάγου): «Ἡ ἐν Ἰσπανίᾳ Ζάκανθα» μελέτη τοῦ κ. Ζώη, μὲ πλουσιώτατη βιβλιογραφία καὶ παραπομπές. — Διηγήματα τοῦ Α. Ἀβούρη, ἄρθρο γιὰ τὸ Λασκαράτο τοῦ Σκίπη, ὄρατο ποίημα τοῦ Σιγούρου:

—Στὸ *«Νεολόγο»* (Πατρῶν): «Τὸ ἔργον τριῶν μεγάλων ποιητῶν τοῦ περασμένου αἰῶνος.—Σοῦτσος, Σολωμός, Βαλαωρίτης», τοῦ Ἀγγ. Ἀγγελουπόλου.— Ἱστορικά σημεῖωματα περὶ Καποδιστρίου.—Λαογραφικά: «Ὁ Βοσκός καὶ ἡ Νεράϊδα» τοῦ Μ. Ἀθαν.—«Φιλελληνικαὶ μορφαί. Ὁ κόμης Γκομπινώ».

—Στὸν *«Τηλέγραφο»* (Πατρῶν): «Τὰ μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου».

—Στὴν *«Ἑπτανησιακὴ Ἠχώ»*: «Ἡλίας Σταύρου» (Νεκρολογία).—«Στὴ Ζάκυνθο», ποίημα τοῦ Βιαγκίνη.

—Στὴ *«Φιλοτέλεια»*: «Αἱ σφραγίδες τῶν Ἰονίων νήσων».

—Στὸ *«Ἑλλ. Μέλλον»* ὄραιότατον ἄρθρον τοῦ Κόκκινου γιὰ τὸν Καμπούρογλου: «Τὰ 80 γόνιμα χρόνια».

—Στὸν *«Κήρυκα»* (Ἀμερικῆς) Ὁκτ.: «Τέχνη καὶ ποίησις.—Τὰ κάστρα τῆς Κορώνης—Πύλου καὶ Καλαμάτας» τοῦ Μιχ. Ροδά.—«Τὰ ἔργα τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν τοῦ κόσμου καὶ οἱ πίνακες τῆς Θεοτοκοῦλου στὴν Ἑλλάδα» τοῦ Ἰδίου.—Τὰ «Τραγούδια τῆς Καλαβρίας».—«Ἡ μορφὴ τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας» τοῦ Βελλιανίτη.

—Στὴν ἐφημερίδα *«Ἀλλαγὴ»* (Ἀθηνῶν) ἓνα ἱστορικὸν ἀνάγνωσμα καὶ ταχτικὴ συνεργασία τῆς «Ἑπτανησίας».

—Στὰ *«Παναγιώπτια»* (Ἀλεξανδρείας): «Τι εἶδα στὰς Ἀθήνας» τοῦ Ἐ. Κασμάτη.—«Τὸ ἀρχαῖο θέατρο Ἀλεξανδρείας» τοῦ Ἰω. Νικολαΐδη.—«Ταξείδια τοῦ Μίλκοβιτς.—Ἐένα ὄρατο διηγήματα».

—Στὴν *«Ἱερά Ἀήλος»*: «Τὰ κατὰ τὴν νήσον Ὑδραν», μελέτη ἱστορικὴ καὶ τοπογραφικὴ ἀπὸ τῶν ἀρχ. χρόνων μέχρι σήμερον τοῦ Ν. Γκίκα.

—Στὴ νέα ἐφημερίδα *«Δαϊκὴ Κραυγὴ»* (Ζακύνθου): «Ἡ καλλιτεχνικὴ Ζάκυνθος καὶ τὸ μουσεῖο τῆς» τοῦ Λ. Ζώη.—«Ἱστορικαὶ σελίδες μὲ ἀνέκδοτο γράμμα τοῦ Κ. Λομβάρδου» τοῦ Ἀ. Ἀβούρη.—Στὸ φύλλο (13 Νοεμβρ.): «Ἀναμνηστικαὶ πλάκες» στὸ σπίτι πού γεννήθηκε ὁ Ἅγ. Διονύσιος καὶ σὲ κείνο πού πέθανε.

—Στὸ *«Μπουκέτο»*: «Οἱ κουρσάροι στὴ Ζάκυνθο» τοῦ Κ. Καιροφύλα.

—Στὴν *«Οἰκογένεια»*: «Ἡ τρελλὴ μάνα—ἱστορικὸ γεγονὸς Ζακύνθου».—«Ὁ τελευταῖος Πρεβεδοῦρος Κερκύρας».—«Ἐνα πειρατικὸ δράμα στὴ Ζάκυνθο».—«Κάλβος ὁ ἀγνώμων».—«Ἐνα δράμα στὴν Κέρκυρα» τοῦ Κ. Καιροφύλα.

—Αἱ *«Μοῦσαι»* (Ζακύνθου) μῆκαν στὸ 41ο χρόνο τῆς ἐκδόσεως τῶν. Στὸν ἐκλεχτὸ φίλο συνεργάτη κ. Δ. Ζώη εὐχόμεσθε νὰ μὴ σταματήσουν ποτέ.

—Στὴ *«Βραδυνή»*: «Σαράντα χρόνια στὸ ἑλληνικὸ θέατρο» τοῦ Δ. Λαυράγκα.

—Στὴν *«Πολιτεία»*: «Ἡ θάλασσα εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν», ἐπιφυλλίδες τοῦ κ. Σπύρου Παναγιωτόπουλου.

—Στὸ *«Corriere Padano»* (26 Νοεμβρίου): «Ἡλίας Σταύρου», κριτικὴ βιογραφία τοῦ Κερκυραίου ποιητῆ ἀπὸ τὸν Κάρλο Μπριγκέντι.

—Κυκλοφορεῖ ἡ τρίτη ἐκδοσις τοῦ πολεμικοῦ ἀριστοτεχνήματος *«Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ»*, τυπωμένη μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλεια στὰ τυπογραφεῖα τῆς Μεγάλης Ἑγκυκλοπαιδείας. Πουλιέται 50 δραχ. ἢ δὲ πολυτελεῖς ἐκδοσις σὲ 200 ἀξιθημένα ἀντίτυπα μέσα σὲ κουτί καὶ μὲ πορτραῖτο τοῦ συγγραφέα δραχ. 150. Ἐἰκαρτεία γιὰ ὁμορφὸ δῶρο. Οἱ συνδρομητὲς μας μποροῦν νὰ ἐμβάσουν τὸ ἀντίτυπο καὶ σὲ μᾶς, ἢ στὸ συγγραφεῖα κ. Στρατῆ Μυριβήλη ἐφημ. «Δημοκρατία» Ἀθῆναι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤ' ΤΟΜΟΥ

ΤΕΥΧΗ 57—69 (1932)

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Μ. Μαλακάσης: Ἀπὸ τὸ ἐρωτικὸ σ. 6

Ι. Ζερβός: Στοχασμοὶ τῆς μοναξιάς σ. 6.

Μαρίνος Σιγούρος: Πότε καὶ πάντα σ. 8, Ὡδὴ στὰ «ἑπτὰ νησιά» σ. 91.—Οἱ καλύτερες μέρες σ. 141.

Ἀναστ. Σκιαδαρέση: Ραμπιντριανὰθ Ταγὸρ (μετάφραση) σ. 8,93.

Μιχ. Ἀργυρόπουλος: Ἡ φοβέρα σ. 47.

Goethe: Ὁ βασιλεὺς τῶν ξωτικῶν, Σ' ἔχω χάσει (μετάφρ. Θεόφ. Βορέα σ. 48), Γαλήνη σ. 49, Ἐσπερινὸ τραγοῦδι τοῦ κυνηγοῦ σ. 49, Σιμὰ στὴν ἀγάπη μου σ. 50, Ὁ Ρήγας τῆς Θούλης σ. 50, Νυχτερινὸ τραγοῦδι στρατοκόπου σ. 51, (μετάφρ. Νικ. Ποριώτη), Ἡ πεταλούδα (μετάφρ. Ἀγγ. Σημηριώτη) σ. 51, Χαρᾶς τραγοῦδι σ. 93, Ἐνας βασιλεὺς (μετάφρ. Στέφ. Μαρτζώκη) σ. 52

Ἀγγελος Σικελιανός: «Τὸ βρέφος» (στὸν Ἄγγελο Μινῶτο) σ. 89—90.

Gregoire Roy: Τὰ περασμένα πού γνήθουν (μετάφρ. Τέλλου Ἄγρα) σ. 94.

† Δημ. Φραγκόπουλος: Χινοπωριάτικο σ. 95.

Κώστας Πασαγιάννης: Ὅραμα σ. 95.

Εὐριπίδη: Ἀπὸ τοὺς Ἡρακλῆδες (μετάφρ. Δημ. Μ. Σάβρου) σ. 138.

Ὀμηρος Μπεκές: Τὰ σεῖστρα σ. 142.

Ἀσκληπιάδη: Ἐπιγράμματα (μετάφρ. Ε. Π. Φωτιάδη) σ. 147.

Θ. Σ. Ἀντωνιάδης: Ecce Homo! σ. 153.

Σαπφούς, Σιμωνίδη: Ἐπιγράμματα (μετάφρ. Μανόλη Κριαρᾶ) σ. 163.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Θεόδωρος Βρίκος: Ἑλληνικαὶ διάλεκτοι στὴ νότιο Ἰταλία σ. 1.

Ν. Β. Τωμαδάκης: Λαογραφικὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου σ. 19.

Εὐστάθιος Στ. Λαγκάνης: Λαογραφικὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου ἐν Ρόδῳ σ. 105.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Μαριέττας Μινῶτου: Ὁ Γκαίτε, ἡ ζωὴ του καὶ ἡ γυναῖκα.

Θεόδωρος Βελιανίτης: Ὁ πρῶτος Ἑλλην μυθιστοριογράφος σ. 102.

Ἰπποκράτης Καραβίας: Λευκάδιος Χέρον, ὁ ἀγγλοῖσιος συγγραφεὺς σ. 114.

Δ. Γατόπουλος: Ὁ Σπυριδων Τρικούπης στὴ Ζάκυνθο σ. 116.

Δημ. Π. Πασγάλη: Καποδίστριας σ. 143.

Ἰ. Κ. Βασιλειάδης: Ἐκ τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἀπαντωμένων ἱστορικῶν γεγονότων σ. 168.

Σπύρος Μινῶτος: Λάμπρος Πορφύρας, Ναπολέον Λαμπελὲτ σ. 178, 179.

ΝΟΥΒΕΛΛΑ Βελ. Φρέρης: Ἐρωτικὸ εἰκοσιτετράωρο σ. 9,55.

ΔΡΑΜΑ Ἀλ. Βεϊνόγλου: Ἡ Φυγὴ σ. 20.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

- Κώστας Πασαγιάννης : Ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ Θεΐριος σ. 29.
 † Διον. Σωμερίτης : Ἐθνικαὶ ὑπηρεσίαι δύο ἐπιφανῶν γυναικῶν σ. 34.
 Σωκράτης Κουγέας : Γκαίτε καὶ Καποδίστριας σ. 41.
 Λ. Χ. Ζώης : Σονέτοι εἰς τὸν Δημήτριον Μάρκου Μπότσαρη σ. 59.
 Ἐμμ. Ἀγγελάκι : Ὁ Διονύσιος Σολωμός σ. 61.
 Ἐμμ. Γιαννόπουλος : Ἡ ψηφοφορία εἰς τὴν ἐπτάνησον σ. 69.
 Δ. Γατόπουλος : Οἱ Κολοκοτρωναῖοι στὴ Ζάκυνθο σ. 32.
 Μαρ. Μινώτου : Βέρθερος καὶ Ὅρτις σ. 107.
 Δ. Γρ. Καμπούρογλου : Ἡ ὁδὸς Κόδρου σ. 112.

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

- Σπύρος Μπογδάνος : Τὸ θέατρο Σὰν Τζιάκομο σ. 71.
 Μ. Βάλας : Τὸ βυζαντινὸν θέατρο σ. 96, 148.
 Νικ. Λάσαρης : Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἐν Κερκύρα θεάτρου σ. 159.
 Μαριέττας Μινώτου : Συνέντευξις μετὰ τὸν Σύλβιο Ντ' Ἀμίκο σ. 171.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ.— Γρ. Ξενοπούλου : Ζάκυνθος σ. 122.—Νταβαντζάτι : «Τὸ πνεῦμα κέντρο τῆς ζωῆς τοῦ κράτους».—Σύλβιο Ντ' Ἀμίκο : «Τὸ προπολεμικὸ καὶ μεταπολεμικὸ ἰταλικὸν θέατρο» σ. 170.

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.—Μιραμπέλ : «Μερικὲς σκέψεις γιὰ τὴ κριτικὴ στὴ σημερινή φιλολογία» σ. 13, Μινώτου Τὸ φετεινὸ Νόμπελ, Τζῶν Γκαλσβόρθου σ. 175.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ.—*Μαριέττας Μινώτου* : «Ἀνέκδοτο ὕλικὸν γιὰ τὴν Ἐνωσὴ τῆς Ἐπτανήσου ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Κόντε Ρώμα» σ. 23, 73, 130, «Οἱ ἴταλοι πρόσφυγες εἰς τὴν Ἐπτάνησον» σ. 70.

Κ. Καιροφύλα : «Ἡ Ζάκυνθος κατὰ τὸ ἔτος 1760—ἔκθεσις τοῦ Προβλεπτοῦ θαλάσσης Φραγκίσκου Γριμάνη» σ. 65, «Ἡ Ζάκυνθος κατὰ τὸ 1831» σ. 128, «Τὰ Στροφάδια (1820)» σ. 164, «Ἱστορικὰ σημεῖώματα Ζακύνθου ἀπὸ τὰ Βενετικὰ ἀρχεῖα» σ. 167.

Δημ. Μάργαρη : «Ζακυνθινὰ Καμπαριὰ» σ. 118.

Σπ. Θεοτόκη : «Ἐπτανησιακὰ σημεῖώματα» σ. 77.

Διον. Παπαγιαννοπούλου : «Bibliographie Jonienne» σ. 31, 78.

Λ. Χ. Ζώης : «Τιμάρια ἐν Ζακύνθῳ» σ. 154.

ΔΙΑΦΟΡΑ.—Πετρίδη : «Ζητήματα γιὰ ἔρευνα» σ. 80, Μινώτου. «Διαλέξεις γιὰ τὴ Ζάκυνθο», «Ἐβδομάς τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου», «Τὸ Ἐθνικὸν Θέατρο», «Μαρίκα Κυβέλη», «Θίασος Ἀργυροπούλου», «Ρεσιτάλ Κας Στρατῆ Σωμερίτη» (σ. 82), «Ἐκλογὴ τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου στὴν Ἀκαδημία» (σ. 35), «Ἡ ὀδογονταετηρίς τοῦ κ. Καμπούρογλου», «Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἰταλικοῦ Ἰνστιτούτου», «Ἡ ἀνάγρωσις τοῦ κ. Καβάφη», «Ὁ ἐνταφιασμός τοῦ Ψυχάρη» (σ. 131), «Ἀποκαλυπτήρια ἀναμνηστικῆς πλακῶς στὸ σπίτι τοῦ Μορφέας» σ. 79.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ.— σ. 36, 83, 84, 179.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.— σ. 38, 86, 133, 180.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.— σ. 38, 87, 134, 181.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μετὰ Κεφάλαια ἰδικά της
Λίρας 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῆ 31η Δεκεμβρίου 1931) » 7.709.000.000.—Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Πρακτορεῖον ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ : 51 Maiden Lane
Γραφεῖον ἐν Σικάγῳ : 33 S. Clark Street
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους. Δέχεται καταθέσεις : (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσίμῳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μετὰ λὺαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος σύμφωνα μετὰ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.
ΙΑΚΩΒΑΝΤΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Κεφάλαια ὀλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ

Ποῦ μπορεῖτε νὰ κάμετε στὸν ἑαυτὸ σας καὶ στοὺς
ἄλλους εἶναι ἓνα

KODAK

ΑΠΟΘΑΝΑΤΙΖΕΙ

ΤΙΣ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΑΣ
ΣΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

καὶ

ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΞΙΖΕΙ

ΧΙΛΙΕΣ ΛΙΠΤΗΣΕΙΣ

Τὸ μυστικόν μας εἶναι ὅτι ἔχομεν πλουσιωτάτην συλλογὴν
γιὰ κάθε βαλάντιο.

Ἄπο 250 δραχ. καὶ ἄνω

Διὰ τὶς φωτογραφίες ποὺ τραβᾶτε μεταχειριθεῖτε τὰ
εἶδη KODAK εἶναι τὰ πιὸ ἀσφαλῆ καὶ ἐγγυημένα ἀπὸ τὸ
ἴδιο τὸ ἐργοστάσιο

ΑΝΩΝ. ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΟΔΑΚ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΥΠΟΙΣ: Α

ΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΥ
Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ. ΣΟΛΩΝΟΣ 101
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ